

HASIERAKO DOKUMENTU ESTRATEGIKOA

ZALLAKO ARAU SUBSIDIARIOEN ALDAKETA ZEHATZA, LURZORU URBANIZAEZINAREN ARAUZKO GAIEI BURUZKOA

AURKIBIDE OROKORRA

1.	INGURUMEN-EBALUAZIO ESTRATEGIKOAREN JATORRIA.....	1
1.1.	EAE-KO PROZEDURA ARRUNTARI EDO SINPLIFIKATUARI BURUZKO GOGOETAK.....	1
1.2.	HASIERAKO DOKUMENTU ESTRATEGIKOAREN IRISMENA ETA EDUKIA	5
1.3.	IDAZLE-TALDE TEKNIKOA.....	5
1.4.	EKIMENAREN IDENTIFIKAZIOA	5
2.	ALDAKETA PUNTUALAREN HIRIGINTZA- ETA INGURUMEN-HELBURUAK.....	6
2.1.	HIRI- ETA LURRALDE-ESPARRU BERRI BATERANTZ	6
2.2.	ALDAKETA PUNTUALAREN HIRIGINTZA- ETA INGURUMEN-HELBURUAK.....	6
3.	PROPOSAMENA AURRERAPEN-FASEAN. ALTERNATIBAK	8
3.1.	EDUKIA ETA IRISMENA.....	8
3.2.	PLANTEATUTAKO ALTERNATIBAK	9
3.3.	AUKERATUTAKO AGERTOKIAREN JUSTIFIKAZIOA	17
3.4.	ALTERNATIBEN EBALUAZIOA ETA BALORAZIOA.....	23
3.5.	HAUTATUTAKO EGOERAREN JUSTIFIKAZIO ARRAZOITUA	25
4.	INGURUNEAREN EZAUGARRIAK ETA INTERAKZIO EKOLOGIKO GILTZARRIAK	27
4.1.	TESTUINGURU GEOGRAFIKOA	27
4.2.	LURPEKO MASAK	29
4.3.	ERKIDEGOKO INTERESEKO HABITATAK	35
4.4.	LANDA-INGURUNEA ETA BASO-EREMUAK.....	38
4.5.	ESKUALDEKO PAISAIA	39
4.6.	ZAINTZAPEAN DAUDEN ETA GARRANTZITSUAK DIREN ESPAZIO NATURALAK.....	50
5.	INGURUMENAREN GAINEKO AHALEZKO ERAGINAK.....	53
5.1.	INGURUMEN-ERAGIN POTENTZIALAREN HASIERAKO BALORAZIOA	55
5.2.	INGURUMEN-BATERAGARRITASUNAREN JUSTIFIKAZIOA.....	64
6.	KLIMA-ALDAKETARI ETA TRANTSIZIO ENERGETIKOARI BURUZKO KONTSIDERAZIOA ETA ERAGINA.....	66
6.1.	KLIMAREN JOERAK.....	67
6.2.	ERAGIN NAGUSIAK.....	69
6.3.	KLIMA-ALDAKETARI ETA TRANTSIZIO ENERGETIKOARI BURUZKO HELBURUEKIKO KOHERENTZIA	70
7.	ARAUDIAREN ERAGINA ETA LURRALDE- ETA SEKTORE-PLANGINTZAREKIKO KOHERENTZIA. 71	
7.1.	2019KO LURRALDE ANTOLAMENDUAREN GIDALERROAK.....	71
7.2.	ENKATERRIETAKO LURRALDE PLAN PARTZIALA	73
7.3.	NEKAZARITZA ETA BASOGINTZAKO LURRALDE PLAN SEKTORIALA	73
7.4.	ALDAKETA ERAGINA DUTEN BESTE PLAN ETA PROGRAMA BATZUK.....	74
7.5.	ALDAKETAREKIN IZAPIDETZEN ARI DIREN LURRALDE PLAN SEKTORIALAK	74
8.	INTERESDUNEN ZERRENDAREN PROPOSAMENA	77
9.	V. ERANSKINA. ZALLAKO LURZORU URBANIZAEZINAREN ARAUDIAREN ALDAKETA-PUNTUALAREN INGURUMEN EBALUAZIO ESTRATEGIKOAREN ESKABIDEA.	78

1. INGURUMEN-EBALUAZIO ESTRATEGIKOAREN JATORRIA

Planen eta Programen Ingurumen-Ebaluazio Estrategikoa prebentzio-tresna bereziki egokia da baliabide naturalak babesteko eta ingurumena babesteko. Tresna honen bidez, ingurumen aldagaia sartzen da, hasiera-hasieratik, erabakiak hartu aurretik, behin betiko onespeneraren azken fasera arte.

Europar Batasunak planak eta programak ingurumenaren aldetik ebaluatzearen garrantzia aitortu zuen, eta, ildo horretan, zenbait plan eta programak ingurumenean duten eragina ebaluatzeari buruzko ekainaren 27ko 2001/42/EE Zuzentaraua onartu zen.

Zuzentarau hau barne-zuzenbidean txertatu zen apirilaren 28ko 9/2006 Legearen bidez, plan eta programa jakin batzuek ingurumenean duten eraginaren ebaluazioari buruzkoa. Lege hori indargabetu eta ordezkatu egin du abenduaren 9ko 21/2013 Legeak, planen eta programen ingurumen-ebaluazioari eta proiektuen ingurumen-ebaluazioari buruzkoak.

Euskal Autonomia Erkidegoaren esparruan, Euskadiko Ingurumen Administrazioari buruzko abenduaren 9ko 10/2021 Legeak xedapen horiek jasotzen ditu, eta planen eta programen ingurumen-ebaluazioaren prozedura osatzen du. Planen eta programen ingurumen ebaluazio estrategikoen prozedura arautzen duen 211/2012 Dekretuaren bidez onartutako erregelamenduan oinarrituta arautzen da prozedura, aurreko Dekretua indargabetuz eta ordezkatzuz, nahiz eta 3/1998 Lege indargabetuaren ondorio izan.

1.1. EAE-KO PROZEDURA ARRUNTARI EDO SINPLIFIKATUARI BURUZKO GOGOETAK

10/2021 Legeak 72. artikuluan Ingurumen Ebaluazio Estrategiko Arruntaren mendeko planak eta programak adierazten ditu, II-A eranskinean zerrendatzen denaren arabera. Hala ere, lurzoru urbanizaezinari eragiten dion artikulua baten arau-arazoari buruzko Aldaketa Puntualaren irismena ingurumen-organoak erabaki behar du, prozedura arrunta edo sinplifikatua bidezkoa den erabakitzeko. Nolanahi ere, ingurumen-ebaluazio estrategiko baten bidez hasten da ingurumen-prozedura, prozedura arrunt baten bidez, Hasierako Dokumentu Estrategiko honen bidez.

Prozedura sinplifikatua justifikatzeko arrazoiak Euskadiko Ingurumen Administrazioaren abenduaren 9ko 10/2021 Legearen A-II eta II-G eranskinei buruzko gogoeta hauetan oinarritzen dira.

I.- II-A eranskinari dagokionez, non HLE arruntaren mendeko planak adierazten diren:

*Ingurumen-ebaluazio estrategiko arrunta egin beharko zaie administrazio publiko batek abian jarritako edo onetsitako plan eta programa hauei eta **haien berrikuspenei**, baldin eta lege- edo erregelamendu-xedapen batek edo Gobernu Kontseiluaren erabaki batek eskatzen badu haiek egitea edo onartzea:*

1. Lurralde-antolamenduaren gidalerroak
2. Lurralde-plan partzialak
3. Lurralde-plan sektorialak
4. Hiri-antolamenduko plan orokorrak
5. Sektorizatze-planak

Zallako Arau Subsidiarioen Aldaketa puntuala, hirigintza-araudiaren H arauari buruzkoa, ez da inolako berrikuspena, Lurzoruari eta Hirigintzari buruzko ekainaren 30eko 2/2006 Legean ezarritakoaren arabera.

6. Beste plan eta programa batzuk, baldin eta ingurumen-inpaktuaren ebaluazioa egitera legez behartutako proiektuak etorkizunean baimentzeko esparrua badira eta honako arlo hauei buruzkoak badira: nekazaritza, abeltzaintza, basogintza, akuikultura, arrantza, energia, meatzaritza, industria, garraioa, hondakinen kudeaketa, ur-baliabideen kudeaketa, itsaso eta lehorren arteko jabari publikoaren okupazioa, itsas ingurunearen erabilera, telekomunikazioak, turismoa, hiri- eta landa-lurraldearen antolamendua edo lurzoruaren erabilera.

Zallako Arau Subsidiarioen Aldaketa puntualak, hirigintza-araudiaren H Arauari buruzkoak, ez du esparru bat gaitzen ingurumen-inpaktuaren ebaluazioa behar duten proiektuak baimentzeko; aitzitik, ezartzeko baldintzak ezartzen ditu, paisaia-babeseko kategoriako eremu izendatzeko arrazoi izan ziren natura- eta paisaia-aktiboen erregresioa minimizatzeke.

7. Beste plan eta programa batzuk, baldin eta, zuzenean edo zeharka, bakarrik edo beste plan, programa edo proiektu batzuekin batera, eragin nabarmena izan badezakete naturgune babestuetako batean edo natura-ondarea kontserbatzeko araudiaren arabera babes-araubidea duten naturguneetan. Ez da beharrezkoa izango lekua kudeatzeko xedapenak soilik ezartzen dituzten planen eta programen ingurumen-ebaluazioa, salbu eta II.A eranskin honetako gainerako kasuren batean badaude.

Zallako Arau Subsidiarioen Aldaketa puntualak, hirigintza-araudiaren H Arauari buruzkoak, ez die eragiten naturgune babestuei edo natura-ondarea kontserbatzeko araudiaren arabeko babes-araubidea dutenei; aitzitik, paisaia-babesaren kategoriarekin izendatzeko arrazoi izan ziren natura- eta paisaia-aktiboen erregresioan eragina izan dezaketen proiektuak eta jarduerak ezartzeko baldintzak ezartzen ditu.

8. II.B eranskinean jasotako beste plan eta programa batzuk, ingurumen-ebaluazio estrategiko sinplifikatuaren prozedura gauzatu ondoren ingurumen-organoak hala erabakitzen badu, edo sustatzaileak hala eskatzen badu.

Aldaketa-proposamena prozedura arruntaren mende jartzen da; hala ere, ingurumen-organoaren esku uzten da prozedura sinplifikatu bat gauzatzeko erabakia, Hasierako Dokumentu Estrategikoarekin batera doan hasteko eskaera honen arabera.

9. Edozein plan edo programaren berrikuspenak eta aldaketak, baldin eta legez ingurumen-inpaktuaren ebaluazioa egin behar zaien proiektuak etorkizunean baimentzeko esparrua badira eta eranskin honen 6. apartatuan jasotako arloren bati buruzkoak badira, edo, bestela, eranskin honen 7. apartatuan jasotako espazioren bati nabarmen eragin badiezaioke, apartatu horretan zehaztutako baldintzetan.

Kasu honetan, Zallako Arau Subsidiarioen Aldaketa puntualaren proposamenak, hirigintza-araudiaren H arauari buruzkoak, ez du esparru bat gaitzen ingurumen-inpaktuaren ebaluazioa behar duten proiektuak baimentzeko; aitzitik, paisaia-babeseko kategoriako eremu izendatzeko arrazoi izan ziren natura- eta paisaia-aktiboen atzerapenean eragina izan dezaketen proiektuak eta jarduerak ezartzeko baldintzak ezartzen ditu.

II.- II. Eranskina. C Ingurumen-ebaluazio estrategiko sinplifikatua behar duen plan edo programa batek ingurumen-ebaluazio estrategiko arrunta noiz behar duen zehazteko irizpideak.

1. Plan eta programen ezaugarriak, bereziki honako hauek kontuan hartuta:

a) Planak edo programak zer neurritan ezartzen duen proiektuetarako eta beste jarduera batzuetarako esparrua, bai kokapenari, izaerari, neurriei eta funtzionamendu-baldintzei dagokienez, bai baliabideak esleitzeari dagokionez.

Kasu honetan, Zallako Arau Subsidiarioen Aldaketa puntualaren proposamenak, hirigintza-araudiaren H arauari buruzkoak, ez du esparru bat gaitzen ingurumen-inpaktuaren ebaluazioa behar duten proiektuak baimentzeko; aitzitik, debekatu egiten du paisaia-babeseko kategoriako eremu izendatzeko arrazoi izan ziren natura- eta paisaia-aktiboen atzerapenean eragina izan dezaketen proiektuak eta jarduerak ezartzea.

b) Planak edo programak zenbateraino eragiten duen beste plan edo programa batzuetan, hierarkizatuta daudenak barne.

Zallako Arau Subsidiarioen Aldaketa puntualak, hirigintza-araudiaren H Arauari buruzkoak, ez du eraginik beste plan edo programa batzuetan, jatorri eolikoa eta fotovoltaikoa duten energia berriztagarrien plan sektorialetan duen eragina izan ezik, debekatu egiten dira natura- eta paisaia-aktiboen atzerapenean eragina izan dezaketen proiektuak eta jarduerak ezartzea, horiek paisaia-babeseko kategoriako eremu izendatu baitzuten.

c) Plana edo programa egokia den ala ez ingurumen-kontsiderazioak integratzeko, bereziki garapen jasangarria sustatzeko helburuarekin.

Hirigintza-araudiaren H arauari dagokionez, Zallako Arau Subsidiarioen Aldaketa puntualaren proposamenak natura-, paisaia- eta kultura-aktiboen kontserbazioa barne hartzen du, UNEko 2030 GJHein bat etorritz.

d) Planarekin edo programarekin lotutako ingurumen-arazo esanguratsuak.

Zallako Arau Subsidiarioen Aldaketa puntualaren proposamenak, hirigintza-araudiaren H Arauari buruzkoak, ez du ingurumen-arazorik; aitzitik, biodibertsitatea, prozesu ekologikoak eta paisaia garatzen laguntzen du, araudia aldatu behar zaien eremuetan.

e) Planaren edo programaren egokitasuna Erkidegoko edo estatuko ingurumen-legedia ezartzeko, hala nola hondakinen kudeaketarekin edo ur-baliabideen babesarekin lotutako planak edo programak.

Zallako Arau Subsidiarioen Aldaketa puntualaren proposamenak, hirigintza-araudiaren H Arauari buruzkoak, aukera ematen du hirigintza-plangintzaren esparruan ingurumenaren arloko legeria integratzeko, bereziki naturaren kontserbazioari, konektibitate ekologikoari eta paisaiaren Europako hitzarmenari dagokienez, besteak beste.

2. Ondorioen eta eragina jasan lezakeen eremuaren ezaugarriak, bereziki honako hauek kontuan hartuta:

a) Efektuen probabilitatea, iraupena, maiztasuna eta itzulgarritasuna.

b) Efektuen metatze-izaera

c) Efektuen mugaz gaindiko izaera.

- d) Giza osasunerako edo ingurumenerako arriskuak (adibidez, istripuen ondoriozkoak)*
- e) Efectuen larritasuna eta irismen espaziala (eraginpean egon daitezkeen eremu geografikoa eta populazioaren tamaina).*
- f) Honako hauen ondorioz eragina jasan lezakeen eremuaren balioa eta kalteberatasuna:*
 - 1. Natura-ezaugarri bereziak.*
 - 2. Kultura-ondarean dituen ondorioak.*
 - 3. Muga-balioak edo ingurumen-kalitateko helburuak gaingitzea.*
 - 4. Lurzoruaren ustiapen intentsiboa.*
 - 5. Estatuan, Erkidegoan edo nazioartean aitortutako babes-maila duten eremuetan edo paisaietan izandako ondorioak.*

Zallako Arau Subsidiarioen Aldaketa puntualak, hirigintza-araudiaren H Arauari buruzkoak, ez du eragin negatibo edo kaltegarriarik aldaketaren xede den eremuan; aitzitik, biodibertsitatea hobetzen eta habitaten kalitatea mantentzen laguntzen du, eta paisaiaren jasangarritasunari laguntzen dio etorkizuneko belaunaldientzat. Laburbilduz, ez da ondorio kaltegarriarik aurreikusten eremuan dauden elementu fisiko eta naturalen gainean, ekologia-, paisaia- eta kultura-aktiboak saihestu ditzaketen jardura eta proiektuen aurreko kalteberatasuna izan ezik.

Aurrekoa gorabehera, non prozedura sinplifikatu bat aplikatzeko aukera justifikatzen den, dokumentu honek Hasierako Dokumentu Estrategikoa formalizatzen du, 21/2013 Legearen 18. artikuluan aurreikusitako Hasteko Eskaearen izapidea betez (211/12 Dekretuaren V. eranskina) egiten den prozedura arrunta hasteko.

Laburbilduz, Zallako Hiri-Antolamenduko Arauen Aldaketaren ohiko Ingurumen-Ebaluazio Estrategikoa ingurumenaren babes-maila handia bermatzeko eta aktibo naturalekin bat datorren garapena sustatzeko egiten da, honako hauen bidez:

- a) Planak, programak eta proiektuak egin eta onartzean, onartzean edo baimentzean ingurumen-alderdiak integratzea.
- b) Ingurumenaren aldetik bideragarriak diren alternatibak aztertzea eta hautatzea.
- c) Ingurumenaren gaineko ondorio kaltegarriak prebenitzeko, zuzentzeko eta, hala badagokio, konpentsatzeko neurriak ezartzea.
- d) Ingurumen-ebaluazioaren helburua betetzeko beharrezkoak diren zaintza-, jarraipen- eta zehapen-neurriak ezartzea

1.2. HASIERAKO DOKUMENTU ESTRATEGIKOAREN IRISMENA ETA EDUKIA

Plangintzaren zerbitzura dauden tresnak – planak eta programak – ugaritu direnez, beharrezkoa izan da horien arteko hierarkia eta koordinazioa ezartzea, batez ere lurraldean eragin zuzena eta gainjarria duten tresnetan. Lurzoru urbanizaezinari lotutako araudiaren aldaketa, aurrerapen-fasean, zalantzarik gabe erabaki-esparru bat da, bat etorri behar duena gainerako tresna sektorial, ingurumeneko eta estrategikoekin, garapen jasangarriaren kontzeptuaren hiru dimentsioei erantzuteko – ingurumen-, gizarte- eta ekonomia-arlokoak –, eta gainditu egin behar ditu ingurumen garbia babesteari buruzko arau sektorialak, gaur egun ez baitira nahikoak.

Aurreko egoeran, Hasierako Dokumentu Estrategiko hau Ingurumen-Ebaluazio Estrategiko arrunta egiteko tresnaren ingurumen-prozeduraren barruan sartzen da, 18.1 artikulua, Estatuko oinarritzko legea, ordena honetan ebaluatuko dena:

- Plangintzaren helburuak.
- Proposatutako plan edo programaren irismena eta edukia, arrazoizko aukerak, teknikoki eta ingurumenaren aldetik bideragarriak direnak.
- Aurreikus daitekeen planaren edo programaren garapena.
- Ingurumen-inpaktu potentzialak.
- Klima-aldaketaren arloko kontsiderazioa eta eragina.
- Sektoreko eta lurraldeko plan konkurrenteetan aurreikus daitekeen eragina.

Estatuko oinarritzko legearen kapituluek osatzen dute dokumentu honen oinarritzko egitura, eta, bereziki, artikulua honetan ezarritako edukiaren arabera osatuko dira. Planen eta programen ingurumen-ebaluazio estrategikoa egiteko prozedura arautzen duen urriaren 16ko 211/2012 Dekretuaren 8.1 artikulua.

Dokumentu hau Zallako HAPOn aldaketaren Hasierako Dokumentu Estrategikoaren osagaia da, lurzoru urbanizaezinaren arauzko gaiei buruzkoa. Ohiko ingurumen-ebaluazio estrategikoaren hasiera eskaerarekin batera doan Aldaketaren hirigintza-dokumentuaren zirriborroa, Lurzoruari eta Hirigintzari buruzko ekainaren 30eko 2/2006 Legearen 87. artikulua 1. paragrafoan ezarritakoaren arabera, Aurrerapen-dokumentuak osatzen du.

1.3. IDAZLE-TALDE TEKNIKOA

Hasierako Dokumentu Estrategiko hau (HDE) Zalla Garatuz ABEEK idatzi du, Territorio y Ciudad SLP eta Taperstudio Arkitektura SLP enpresek osatuta. Erredakzio taldea ingurumen-arloan hogeitak gorako esperientzia duten teknikari kualifikatuek osatzen dute, Damián Macías Rodríguez geografo doktorearen zuzendaritzapean, planen eta programen ingurumen-ebaluazioan espezializatua.

1.4. EKIMENAREN IDENTIFIKAZIOA

Aldaketaren proposamena Zallako Udalaren ekimenez egingo da, eta Udalak berak izapidetuko du, organo substantibo gisa dituen hirigintza-eskumenen esparruan.

2. ALDAKETA PUNTUALAREN HIRIGINTZA- ETA INGURUMEN-HELBURUAK

2.1. HIRI- ETA LURRALDE-ESPARRU BERRI BATERANTZ

Erabilitako sistematika Zallako aldaketen Aurrerapen-dokumentuaren helburuak azaltzeko zeharkako irakurketa integratu eta erlazional bat egitean oinarritu da. Garrantzi handikotzat jotzen ditugun hiru erreferentzia-dokumentutan zehaztutakoekin lotuta:

1. Lehenik eta behin, **Euskadiko Lurralde Antolamenduaren Gidalerro** berriak, hirigintza-plangintzarako espazioaren antolamenduari eta erabilerari dagokionez zuzenean eta zeharka aplikatzeko gidalerro ugari zehazten dituztenak, eta hirigintza-dokumentuan aipatu direnak, eta, funtsean, honako hauei dagokienez:

- Ingurumen fisikoaren antolamendua.
- Azpiegitura berdea eta ekosistemen zerbitzuak.
- Hiri-hazkundearen perimetro maximoa mugatzeari dagokionez.
- Udalerrri mugakideen plangintza bateragarriak egiteari buruz.
- Uraren eta energiaren arloan.
- Ekonomia zirkularraren arloan: hondakinen kudeaketa, eta lurzorua baliabide gisa.

Lurraldean eragina duten zeharkako gaiei dagokionez: irisgarritasun unibertsala, genero-ikuspegia, klima-aldaketa, osasuna, euskara eta lurralde-erlazioa.

2. **2019ko Espainiako Hiri Agenda** (AUE/2019), ekintza palanka gisa identifikatua Espainiako Gobernuak 2018ko ekainean onartutako 2030 Agendaren Ekintza Planean, Garapen Iraunkorreko Helburuen (GIH) inplementazio eta aurrerapen bateratuaren azeleratzaile gisa duen eginkizuna aitortzen da. Planteamendua bat dator planteatutako erronkekin eta 2016an sinatutako nazioarteko bi hiri-agenden ikuspegi estrategikoarekin.

3. Eta, azkenik, **Klima 2050 Klima Aldaketaren Euskal Estrategia** izango da ekonomia jasangarri eta lehiakorarekin konprometitutako herritarrak finkatzea ahalbidetuko duen tresna. Estrategiak, beraz, 2050erako Euskadiko Ikuspegia definitzen du, bost premisatan oinarrituta, eta hura aplikatuz honako helburu hauek lortu ahal izango dira:

- a) EAEko lurraldeak klima-aldaketaren aurrean erresilientzia duela bermatzea.
- b) Euskadiko berotegi-efektuko gasen emisioak gutxienez % 40 murriztea 2030erako eta gutxienez % 80 2050erako, 2005eko datuekin alderatuta.
- c) 2050ean azken kontsumoaren %40ko energia berriztagarriaren kontsumoa lortzea.

2.2. ALDAKETA PUNTUALAREN HIRIGINTZA- ETA INGURUMEN-HELBURUAK

2.2.1. HIRI- ETA LURRALDE-EREDUAREN HELBURU OROKORRAK

Zallarako zehazten den hiri- eta lurralde-eredua ekoizpen-sarean (industria-sektorearen pixkanakako tertziarizazioa ezaugarri duena) eta bizitegi-sarean hautematen diren eraldaketak birbideratzeko

oinarritik abiatzen da. Azken horretan, bizitegi-kokalekuak deszentralizatzeko eta dibertsifikatzeko joera agertzen da.

Hori guztia ingurune fisikoaren birkualifikazioan eta lurraldea egituratzen duten sistema orokorren eraldaketan oinarrituta, elementuen hierarkiarekin bat etorriz, eta lurzoru urbanizaezinean honako helburu hauek lortu nahi dira:

- Ekologia, paisaia, ekoizpen eta zientzia eta kulturaren arloko balioak kontserbatzea.
- Degradatuta dauden ingurune naturaleko elementuak eta prozesuak hobetzea, berreskuratzea eta birgaitzea.
- Behar bezala aprobeixatu gabeko baliabide naturalak indartzea.

2.2.2. INGURUMEN-HELBURU ESPEZIFIKOAK

Ingurumen-helburuak Paisaiaren Babesa kategorian izendatutako eremuetan oinarritzen dira, eta egungo baldintzak alda ditzaketen proiektuen aurrean babesten dira. "Paisaien babesa" da paisaia baten alderdi esanguratsuak edo bereizgarriak kontserbatu eta mantentzera bideratutako ekintzak, konfigurazio naturalaren eta/edo giza ekintzaren ondorioz duen ondare-balioagatik justifikatuak.

2000ko urriaren 20ko Paisaiaren Hitzarmenaren (EPB) (Europako Kontseilua), Espainiako Estatuak berretsia (2008ko otsailaren 5eko BOE) eta 2008ko martxoaren 1etik indarrean Espainian, eta EAEko lurralde-antolamenduan paisaia babestu, kudeatu eta antolatzearen gaineko 90/2014 Dekretuaren esparruan, antolamendu-helburuak honako hauek dira:

- a) Beren izaera natural edo kulturalagatik jarduketa espezifikoak eta integratuak behar dituzten paisaien balioak kontserbatzea.
- b) Mendien funts eszenikoak babestea, kontserbatzea eta hobetzea, Zallako ikusizko eta nortasunezko erreferente gisa.
- c) Landa-eremuko paisaiak mantendu, hobetu eta lehengoratzeko.
- d) Paisaien artikulazio harmonikoa, arreta berezia jarritz bultzatzen iragarrienak diren paisaia, bai eta hiri- eta landa-eremuen arteko eta lehorreko eta itsasoko eremuen arteko harreman-espazioetan ere.
- e) Lurraldearen gaineko esku-hartzeak paisaian behar bezala integratzea, bereziki azpiegituri eta jardura ekonomikoko eremuei dagozkienak.
- f) Paisaiari balioa ematea, faktore ekonomiko bereizle eta baliabide turistiko gisa.
- g) Paisaiari balioa ematea, euskal gizartearen kultura-proiektzio gisa eta, beraz, haren nortasunaren adierazpen gisa.
- h) Kultura-bide tradizionalei balioa ematea, paisaiari iristeko eta paisaiak gozatzeko aparteko puntu diren aldetik.
- i) Paisaian eragin handia duten eta/edo jendetza handia duten espazioak berreskuratzea, hala nola bideak, bidezidorrak, gailurrak eta erriberak, espezie autoktonoen landaketekin.

3. PROPOSAMENA AURRERAPEN-FASEAN. ALTERNATIBAK

3.1. EDUKIA ETA IRISMENA

Zalla udalerriak, Enkarterriak eremu funtzionalean, 1999an behin betiko onartutako Arau Subsidiarioak ditu plangintza orokorreko tresna gisa. Arau Subsidiario horiek ez daude egokituta 2/006 Legea, ezta geroago onartutako lurralde-plangintzara ere. Zallako Arau Subsidiarioek hiri- eta lurralde-eredu hura ezarri zutenetik 25 urte baino gehiago igaro diren arren, une hartan argi zegoen lurraldeko zer osagai geratu behar ziren edozein hirigintza-eraldaketatik edo balio endogenoen banalizaziotik kanpo udalerrian elementu natural eta kultural gisa funtsezko garrantzia izateagatik, eta, horregatik, lurzoru urbanizaezin gisa sailkatu ziren. Hala ere, erabilera- eta jarduera-onargarritasunaren eta -debekuen araubidea Arau Subsidiarioek egin zuten, izapidetzeko unean zegoen errealitateari jarraikiz.

Zalantzarik gabe, gaur egungo errealitate sozioekonomikoa ez da horren berdina. 90eko hamarkadaren amaieraz geroztik, teknikaren berrikuntzen eta gizarte-dinamika berrien babesean, bilakaera bat izan da, eta, horren ondorioz, lurzoru urbanizaezinean ezarri nahi diren erabilera eta jarduera berriak agertu dira, egungo gizartearen beharrak eta nahiak asetzeko. Lurzoru urbanizaezinaren erabilera berriekin alderatuta, hirigintza-arau zaharkituen konbinazio hori benetako tentsioak eta segurtasun eza sortzen ari da arauak berak aplikatzeko orduan, ez baitu jasotzen edo anbiguotasuna adierazten duelako Arau horiek ezartzeko aukerari eta moduari buruz.

Testuinguru horretan, lurralde-plangintzak, zein hiriaren eta haren ingurune hurbilenaren garapen jasangarriko estrategien produkzio azkarrak babestu egin ditu udalaz gaindiko eskalatik Arauetan lurzoru urbanizaezinerako jasotzen diren balioak; hala ere, udal-mailan, Zallan, lurzoru urbanizaezinean lortu nahi diren erabilera berrien arabera dauden erreferente naturalen eta kulturalen gainean sustatutako, onartutako eta debekatutako erabilerak zehaztu behar dira.

Zallak Arau Subsidiarioak Plan Orokor baten bidez berrikusteko prozesua hasi badu ere, premiazkoa da udalerriak lurzoru urbanizaezineko erabileren eta jardueren erregulazio eguneratua alde aurretik izatea, gutxienez paisaia-balioak dituzten lurraldeko eremuetan, eta, balioen mailaketaren eta erabilera desberdinek horietan duten eraginaren arabera, onargarritasun-araubidea (baimendua edo onartua) edo debeku-araubide justifikatua ezartzea.

Aldaketa puntual honek arauketa orekatua ezarri nahi du, hau da, erabilera eta jarduera horien ezarpenaren antolamendu arrazionala egin nahi du, kontuan hartuta, alde batetik, trantsizio energetikoa neutraltasun klimatikora bideratzeko egiten duen ekarpena, eta, bestetik, instalazio horiek ezin direla edozein lurzoru-motatan mugarik gabe ezarri, eta ingurumen- eta paisaia-balio handienak dituztenak babestuko dituen zonakatze bat ezarri behar dela, eta beharrezkoak edo onartuak diren eremuetan kokatzeko baldintzak ezarri behar direla.

Horregatik, aldaketaren formulazioan kontuan hartu dira Euskal Autonomia Erkidegoko Jasangarritasun Energetikoari buruzko otsailaren 21eko 4/2019 Legean ezarritako helburuak eta Trantsizio Energetikoari eta Klima Aldaketari buruzko otsailaren 8ko 1/2024 Legean definitutako gidalerroak.

Hala, Euskal Autonomia Erkidegoko Jasangarritasun Energetikoari buruzko otsailaren 21eko 4/2019 Legeak honako helburu hauek ezartzen ditu 5. artikuluan: «i) Jasangarritasun energetikotik eratorritako betekizunak politika publikoetan txertatzea, eta, bereziki, lurralde-antolamenduaren, hirigintzaren, etxebizitzaren, garraioen, industriaren eta energiaren politiketan». Gainera, printzipioen artean (6. artikulua), honako hau ezartzen du: "d) Lehenetsuna ematea energiaren erabileran hain intentsiboak ez diren garraio-bideen azpiegitura, hirigintza eta lurralde-antolamenduko planetan eta energia-eraginkortasun handiagoko instalazioak ezartzeko planetan".

Bestalde, Euskal Autonomia Erkidegoko Trantsizio Energetikoari eta Klima Aldaketari buruzko otsailaren 8ko 1/2024 Legearen 20. artikulua energia-trantsiziorako gidalerro orokor hauek ezartzen ditu, besteak beste, EAEko administrazio publikoei zuzenduta: sektore guztien beharrak asetzeko biltegitratze-gaitasun nahikoa duten energia berriztagarrien hedapen azkar eta ordenatua bultzatzea, eta, bestetik, energia biltegitratzearekin lotutako proiektuak sustatzea eta bultzatzea.

Hala ere, energia berriztagarriaren sustapen hori ezin da baldintzatzaile gabe egin; aitzitik, antolamendu-tresnak behar dira, energia berriztagarriaren ezarpena lurraldearen eta ingurumenaren aldetik jasangarria izango dela bermatzeko.

Hain zuzen ere, 1/2024 Legearen 24. artikuluko 4. apartatuak energia berriztagarrien arloko gidalerro gisa ezartzen du «lurralde-mailan, EAEko administrazio publikoek antolamenduko arau-tresnak onartuko dituztela, zeinak bateragarriak izango baitira industria- eta gizarte-garapen orekatu batekin eta lurralde- eta ingurumen-ezarpen jasangarri batekin, natura-ondarea errespetatuko duena».

Hain zuzen ere, aldaketa honen xedea da lurraldean energia berriztagarriko azpiegituren erabileraren arazoizko antolamendu jasangarria bermatuko duen erregulazio egokia ezartzea, lurzoru urbanizaezinean dauden paisaia-balioak zaintzen direla bermatuz.

Ezin da ahaztu paisaiak garrantzi handia duela lurraldeari buruzko erabaki publikoetan.

Ildo horretatik, 2009ko uztailaren 21ean, Eusko Jaurlaritzak erabaki zuen Europako Kontseiluak 2000ko urriaren 20an onartutako Paisaiaren Europako Hitzarmenari atxikitzea, eta horrek esan nahi du Euskal Autonomia Erkidegoak konpromisoa hartzen duela hitzarmen horren edukiak bere gain hartzeko eta bere erantzukizun-eremuetara eramateko.

Europako Hitzarmen honen hitzaurrearen arabera, paisaia «Europako natura- eta kultura-ondarearen funtsezko osagaia da, gizakien ongizateari eta Europako nortasuna finkatzeari laguntzen diona». Paisaia, beraz, lurraldearen funtsezko dimentsioa da, eta, beraz, funtsezko pieza da lurraldearen antolamenduan.

3.2. PLANTEATUTAKO ALTERNATIBAK

Aurreikusitako antolamendu-alternatibek beren paisaia-balioengatik babes berezia duen lurzoru urbanizaezinaren kategoriari buruz indarrean dauden Arauen araudia dute ardatz. Hiru aukera proposatzen dira:

0. Alternatiba: Arau Subsidiarioen H Araua mantentzen da, horren gaur egungo idazkeran, ezarritako kategoria guztietan. Paisaia Babestua kategorian eraikinak ezartzeko baldintzak mantendu egiten dira, bai eta H Araua ere, non ez baitira zehazten energia berriztagarriekin lotutako jardueren eta proiektuen erabilera sustatuak, onartuak eta debekatuak.

1. Alternatiba: Paisaia Babestuko lurzoru urbanizaezinaren kategoria LAGetatik eta gainerako Lurralde Plan Sektorialetatik datozen zehaztapen eta baldintzatzaileetara egokitzen da, eta jarduerak ezartzeari buruzko H Arauan energia berriztagarrien erabilera, oro har, ahalbidetzen da

2. Alternatiba: Alternatiba horrek proposatzen du Paisaia Babestuko lurzoru urbanizaezinaren kategoria LAGetatik eta gainerako Lurralde Plan Sektorialetatik datozen zehaztapen eta baldintzatzaileetara egokitzea, energia berriztagarriak ezartzea ahalbidetuz, lurraldearen harrera-ahalmenak (ingurumen-sentiberatasuna) onartzen duen lekuetan.

Aurrekoaren arabera, H Arauak baldintza jakin batzuekin arautuko du energia berriztagarriak ustiatzeko jardueren eta proiektuen ezarpena, hiru aukera oinarri hartuta: erabilera debekatua, erabilera onargarria edo erabilera egokia.

3.2.1. 0. ALTERNATIBA. AUKERA PASIBOA

Zallako Lurralde Eredua produkzio-sarean (industria-sektorea pixkanaka tertziarizatzen ari dena) eta bizitegi-sarean (bizitegi-kokalekuak deszentralizatzeko eta dibertsifikatzeko joera duena) hautematen diren eraldaketak birbideratzeko oinarritik abiatzen da.

Hori guztia Ingurune Fisikoaren birkualifikazioan eta lurraldea egituratzen duten Sistema Orokorren eraldaketan oinarrituta, elementuen hierarkiarekin bat etorriz, eta lurzoru urbanizaezinean honako helburu hauek lortu nahi dira:

- Ekologia-, paisaia-, ekoizpen- eta zientzia-balioak kontserbatzea.
- Degradatuta dauden ingurune naturaleko elementuak eta prozesuak hobetzea, berreskuratzea eta birgaitzea.
- Behar bezala aprobetxatu ez diren baliabide naturak indartzea.

Lurzoru urbanizaezinaren arau-erregulazioan, ARAU XEHATUEK, H arauak paisaiaren babesaren kategoriari buruz egindako gogoetak, mantentzen dituzte:

"H" ARAUA LURZORU URBANIZAEZINA. PAISAIA BABESTEKO EREMUAK

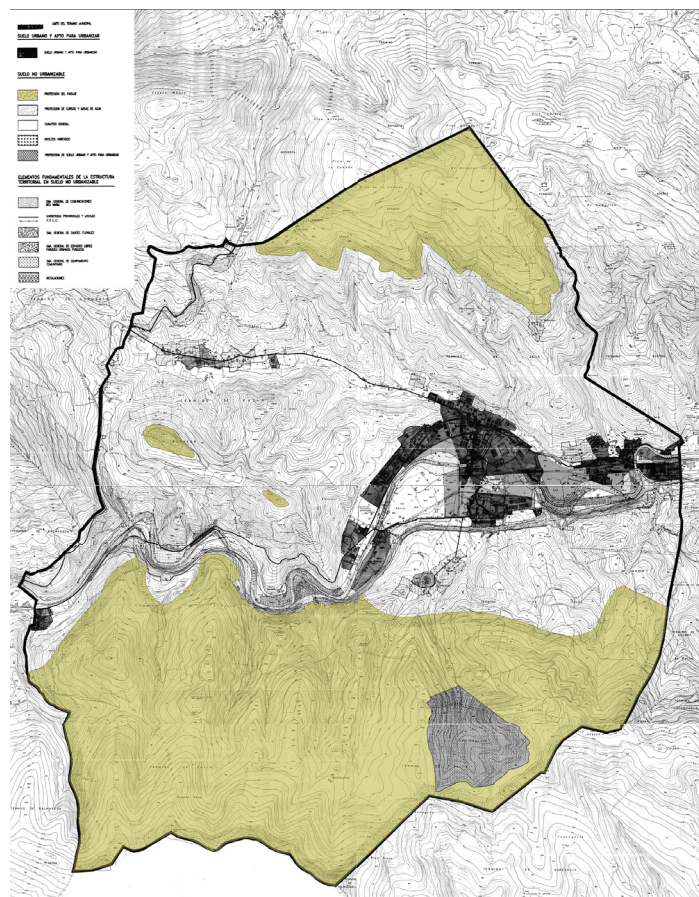
H.1 Arau orokorra:

Kalifikazio honetako eraikuntza-aprobetxamendua nulua da, bai eraikin publikoetarako, zein pribatuetarako.

H.2 Lehendik dauden eraikinak:

Lehendik dauden baserriei I-14 araua aplikatuko zaie, gainerako eraikinak antolamendutik kanpo geratuz.

Planeamenduko Arau Subsidiario hauetan lurzoru urbanizaezinari buruz xedatutakoak ez dio kalterik egingo indarrean dagoen Mendiei buruzko Legeari. Lege hori, nolanahi ere, aplikagarria izaten jarraituko bait da.

1. Irudia. Egungo egoera: Lurzoru urbanizaezinaren paisaia babestea kategoriaren eremua

3.2.2. 1. ALTERNATIBA

Aukera horri dagokionez, lurralde-eredua hiri-lurzoruari eta lurzoru urbanizagarriari dagokienez mantentzen da, eta lurzoru urbanizaezinerako orain arte onartutako goragoko mailako plangintzaren zehaztapenak txertatzen dira, zehazki, Paisaia Babesteko Eremuen kategorian.

Lurralde Antolamenduaren Gidalerroei dagokienez, Kategoria honetan Babes Bereziko lurzoru urbanizaezin gisa ezartzen dira, alderdi horien presentzia partziala edo osoa dela eta:

a. Funtsezko prozesu ekologikoak mantentzeko zeregin garrantzitsua duten eremuak, hala nola **lurzoruen babes edo akuiferoen karga**. Nabarmentzekoa da Ubieta-Zipar mendietan birkarga-eremua dagoela, eta oso egoera ahulean dagoela kutsadura-arriskuen aurrean. Udalerriko hegoaldeko mendietan higadura-arrisku larria duten eremuak daude.

b. Kontserbazio-egoera onean dauden **habitat naturalen** laginak, desagertzeko arriskuan daudenak edo, nazioarteko hitzarmenen edo xedapen espezifikoaren arabera, babes berezia behar dutenak, bereziki aipatutako lehentasuneko Batasunaren eta Eskualdearen Intereseko Habitat horiek.

c. **Mehatxatutako espezie gisa katalogatutako animalia- edo landare-populazioak** dituzten eremuak, nazioarteko hitzarmenen edo xedapen espezifikoaren arabera babes berezia behar duten elementu endemikoen edo espezieen kontzentrazio handiak dituztenak. Bisoï europarra ibilguetan eta

ibaiertzetan, eta sai zuriaren bizitoki- eta kabietatik hurbil.

d. **Landa-paisaiak edo paisaia basati-harmoniatsuak**, edertasun edo balio kultural apartekoak, indarrean dauden arauetan agertzen direnak eta EAEko paisaia-kalitatearen helburuetan halakotzat jotzen direnak.

Antolamendu-kategoria horien baldintzatzaile gainjarriak erabilera ez baizik eta jarduera jakin batzuk garatzeko modua mugatzen duten baldintzatzaile batzuk dira, kasu bakoitzean agertzen den arrisku motaren edo egoera bereziaren arabera. Honako hauek dira:

- Akuiferoen urrakortasuna
- Eremu higagarriak
- Urpean gera daitezkeen eremuak

Gainjarritako erabileren eta baldintzatzaileen matrize horretan oinarrituta, honako helburu berezi hauek ezartzen dira kategoria honetarako:

- Hori guztia Ingurune Fisikoaren birkualifikazioan eta lurraldea egituratzen duten Sistema Orokorren eraldaketan oinarrituta, elementuen hierarkiarekin bat etorriz, eta lurzoru urbanizaezinean honako helburu hauek lortu nahi dira
- Lurraldeko puntu bakoitzerako balio ekologiko, paisajistiko, produktibo eta zientifiko-kulturalen kontserbazioa bermatzea.
- Ingurune naturaleko elementuak eta prozesuak hobetzea, berreskuratzea eta birgaitzea, baldin eta harrera-ahalmenarekin bateraezinak diren jardueren ondorioz degradatuta badaude. Alferrik edo behar bezala aprobetxatu gabe dauden baliabide naturalen balioa nabarmentzeko ekintza-ildoak ezartzea.
- Landa-ingurunea garatzen laguntzea, natura-baliabideen antolamendu egokiaren bidez, haren aprobetxamendu jasagarria antolatuz, inplikaturako eragileen adostasunarekin eta parte-hartzearekin, eta haren ahalmenak aisiarako eta aisialdirako erabiliz.
- Lurraldearen ingurumen-egoerari buruzko informazio-sistemak ezartzea, abian dauden ingurumena babesteko ekintzak zuzendu, zabaldu edo aldatu ahal izateko.

Lurzoru urbanizaezinaren arau-erregulazioan, ARAU XEHATUEK, H arauak paisaiaren babesaren kategoriari buruz egindako gogoetak, mantentzen dituzte:

H. ARAUA: LURZORU URBANIZAEZINA. PAISAIA BABESTEKO EREMUAK.

H.1 Arau orokorra:

Kalifikazio honetako eraikuntza-aprobetxamendua nulua da, bai eraikin publikoetarako, zein pribatuetaarako.

H.2 Lehendik dauden eraikinak:

Lehendik dauden baserriei I-14 araua aplikatuko zaie, gainerako eraikinak antolamendutik kanpo geratuz.

Planeamenduko Arau Subsidiario hauetan lurzoru urbanizaezinari buruz xedatutakoak ez dio kalterik egingo indarrean dagoen Mendiei buruzko Legeari. Lege hori, nolanahi ere, aplikagarria izaten jarraituko bait da.

H.3 energia berriztagarriak ustiatzeko proiektuak:

Energia berriztagarrien ustiapenetik eratorritako azpiegiturak baimenduko dira (energia instalatzea eta ebakutzeta), betiere ingurumen-araudiak inbentariatutako naturgune babestuak okupatzen ez badira.

3.2.3. 2. ALTERNATIBA

Aukera horrek ezarpena arautzen du aldatu beharreko kategoriaren (paisaia-eremuak babesteko lurzoru urbanizaezina) **harrera-ahalmenaren arabera**, baina udal-mugarte osoa irudikatu da, azterketaren testuingurua eta ulermena errazteko. 2. alternatibaren lurralde-ereduak aurreko aukeraren oinarriak mantentzen ditu hiri-lurzoruari eta lurzoru urbanizagarriari dagokienez, eta lurzoru urbanizaezinerako ezarpen-gradiente bat txertatzen du, orain arte onartutako goragoko mailako plangintzaren zehaztapenak zainduz, zehazki, Paisaia Babesteko Eremuen kategorian.

Lurralde Antolamenduaren Gidalerroei dagokienez, Kategoria honetan Babes Bereziko lurzoru urbanizaezin gisa ezartzen dira, alderdi horien presentzia partziala edo osoa dela eta:

- a. Funtsezko prozesu ekologikoak mantentzeko zeregin garrantzitsua duten eremuak, hala nola **lurzoruen babesa edo akuiferoen karga**. Nabarmentzekoa da Ubieta-Zipar mendietan birkarga-eremua dagoela, eta oso egoera ahulean dagoela kutsadura-arriskuen aurrean. Udalerriko hegoaldeko mendietan higadura-arrisku larria duten eremuak daude.
- b. Kontserbazio-egoera onean dauden **habitat naturalen** laginak, desagertzeko arriskuan daudenak edo, nazioarteko hitzarmenen edo xedapen espezifikoaren arabera, babes berezia behar dutenak, bereziki aipatutako lehentasunezko Batasunaren eta Eskualdearen Intereseko Habitat horiek.
- c. **Mehatxatutako espezie gisa katalogatutako animalia- edo landare-populazioak** dituzten eremuak, nazioarteko hitzarmenen edo xedapen espezifikoaren arabera babes berezia behar duten elementu endemikoen edo espezieen kontzentrazio handiak dituztenak. Bisoi europarra ibilguetan eta ibaiertzetan, eta sai zuriaren bizitoki- eta kabietatik hurbil.
- d. **Landa-paisaiak edo paisaia basati-harmoniatsuak**, edertasun edo balio kultural apartekoak, indarrean dauden arauetan agertzen direnak eta EAEko paisaia-kalitatearen helburuetan halakotzat jotzen direnak.

Antolamendu-kategoria horien baldintzatzaile gainjarriak erabilera ez baizik eta jarduera jakin batzuk garatzeko modua mugatzen duten baldintzatzaile batzuk dira, kasu bakoitzean agertzen den arrisku motaren edo egoera bereziaren arabera. Honako hauek dira:

- Akuiferoen urrakortasuna
- Eremu higagarriak
- Urpean gera daitezkeen eremuak

Gainjarritako erabileren eta baldintzatzaileen matrize horretan oinarrituta, honako helburu berezi hauek ezartzen dira kategoria honetarako:

- 14

- hartzearekin, eta haren ahalmenak aisiarako eta aisialdirako erabiliz.
- Lurraldearen ingurumen-egoerari buruzko informazio-sistemak ezartzea, abian dauden ingurumena babesteko ekintzak zuzendu, zabaldu edo aldatu ahal izateko.

Lurzoru urbanizaezinaren arau-erregulazioan, ARAU XEHATUEK, H arauak paisaiaren babesaren kategoriari buruz egindako gogoetak, mantentzen dituzte:

H. ARAUA: LURZORU URBANIZAEZINA. PAISAIA BABESTEKO EREMUAK.

H.1 Arau orokorra:

Kalifikazio honetako eraikuntza-aprobetxamendua nulua da, bai eraikin publikoetarako, zein pribatuetaarako.

H.2 Lehendik dauden eraikinak:

Lehendik dauden baserriei I-14 araua aplikatuko zaie, gainerako eraikinak antolamendutik kanpo geratuz.

Planeamenduko Arau Subsidiario hauetan lurzoru urbanizaezinari buruz xedatutakoak ez dio kalterik egingo indarrean dagoen Mendiei buruzko Legeari. Lege hori, nolanahi ere, aplikagarria izaten jarraituko bait da.

H.3 Energia berriztagarriak ustiatzeko proiektuak:

I.- Erabilera egokia: *energia berriztagarriak aprobetxamendu eoliko edo fotovoltaikoaren bidez (energiaren instalazioa eta ebakuazioa) ustiatzea xede duen azpiegitura eta jarduera, eskala edozein dela ere, erabilera-eremu horri atxikitako eremuetan, honako ezarpen-baldintza hauekin:*

- a) *Azpiegiturek jarduketen ingurunean behar duten obra zibilaren integrazioa eskatu ahal izango da, zenbait neurriren bidez, hala nola, eremuko eraikinen tipologiara egokitzea, erdi-lurperatu behar izatea baztertu gabe afekzio-bisualak hala eskatzen duenean, kromatiko egokia eta ikusmen-pantaila begetal edo naturalak erabiltzea.*

II.- Erabilera onargarria: *energia berriztagarriak aprobetxamendu eoliko edo fotovoltaikoaren bidez (energiaren instalazio eta hustea) ustiatzea xede duen azpiegitura eta jarduera, tipologiaren arabera honako baldintza hauek betetzen dituen:*

1. *Baldintzatzailea lurraldearen harrera-ahalmenaren arabera:*
 - a) *Harrera-Ahalmen Handia duten eremuetan, energia eolikoko eskala handiko instalazioak jarri ahal izango dira, 5 aerosorgailu edo gehiago dituztenak edo 30 MW-eko potentzia instalatua edo handiagoa dutenak.*
 - b) *Harrera Ahalmen Ertaina eta Baxua duten eremuetan, energia eolikoko eskala ertaineko instalazioak jarri ahal izango dira: 1 baino gehiago eta 5 aerosorgailu baino gutxiago dituztenak eta 1 MW edo gehiagoko eta 30 MW baino gutxiagoko potentzia instalatuta dutenak.*
 - c) *Harrera-Ahalmen Oso Txikia duten eremuetan, energia eolikoko eskala txikiko instalazioak jarri ahal izango dira: eskala ertainekoak baino ezaugarri txikiagoak dituztenak.*
2. *Baldintzatzaileak, eremu onargarrietan dauden faktore naturalen, sozioekonomikoen eta kulturalen arabera, edozein dela ere harrera-ahalmena:*
 - a) *Azpiegiturek jarduketen ingurunean behar duten obra zibilaren integrazioa eskatu ahal izango da, zenbait neurriren bidez, hala nola, eremuko eraikinen*

- tipologiara egokitzea, erdi-lurperatu behar izatea baztertu gabe afekzio-bisualak hala eskatzen duenean, kromatiko egokia eta ikusmen-pantaila begetal edo naturalak erabiltzea.*
- b) Energia ekoizteko, eraldatzeko eta banatzeko azpiegiturak ezartzeko baimen-eskaerak bideragarritasun-azterlan bat eta kokapenen azterketa xehatu bat izatea eskatuko dute, betiere biodibertsitatearen galera prebenitzeari eta nazioarteko, nazioko eta autonomia-erikidegoko legeriak babestutako habitat eta espezieen kontserbazioari erreparatuta.*
 - c) Ebakuazio- eta garraio-lineak, ahal den neurrian, dauden errepide eta bide publikoen ertzetatik igaro beharko dira, errepideen arloko legeria errespetatuz.*
 - d) Era berean, ebakuazio-lineak lurperatu egin beharko dira, saihestu daitezkeen inpaktu bisualak saihesteko.*
 - e) Oro har, ez da baimenduko errepide, pista edo bide berririk irekitzea, egungo sarean daudenak indartuz, salbu eta onura publikokotzat edo gizarte-onurakotzat aitortzen badira, edo ingurumenari, lurraldeari eta hirigintzari buruzko legerian aurreikusita badaude.*
3. *Sortze-teknologia bakoitzari aplikatu beharreko araudi espezifikoki kalterik egin gabe, honako hauek eskatuko dira:*
- a) Azpiegitura duela gutxiko teknologiarekin eta eraginkortasun handiko gailuekin garatu beharko da, eta bizitza baliagarrian mantentzea eta funtzionalitatea bermatu beharko dira.*
 - b) Instalazioan unitate trinkoak erabili beharko dira, material ekologikoagoak dituztenak, euskarrietarako profil teleskopikoak erabiliz; horrela, instalazioa luraren morfologiara egokituko da, eta, hala badagokio, ez da beharrezkoa izango lurzatia berdintzea.*
 - c) Urruneko detekzio-sistema bat instalatu beharko da (DTBird edo antzekoa), hegaztiak denbora errealean detektatzeko, alerta-sistemak automatikoki aktibatzeak eta aire-sorgailua gelditzeko, aurrez ezarritako denbora batez hegaztiak talka-arriskua dagoen eremuan geratzen direnean. Gainera, sistema hori erabiltzeak aukera eman behar du gertatutako talka-kopurua automatikoki erregistratzeko.*
 - d) Administrazioak zuzeneko sarbidea izan behar du sistema horretara, bistaratzailerik behar izateko eta txostenak egiteko eskubidearekin.*

III.- Erabilera debekatua: *erabilera kategoria honi atxikitako eremuetan energia berriztagarriak aprobetxamendu eoliko edo fotovoltaiakoaren bidez (energiaren instalazioa eta ebakuazioa) ustiatzea xede duen azpiegitura eta jarduerak (eskala edozein dela ere).*

3.3. AUKERATUTAKO AGERTOKIAREN JUSTIFIKAZIOA

Alternatibak egitean, betiere, sektoreko eta hirigintzako legeriaren ondoriozko arau-zehaztapenak bete dira, teknikoki eta ingurumenaren aldetik bideragarriak izan daitezkeen hiru agertoki posible gaingidituz.

Udal-geografiari buruz planteatutako aukeren irakurketa zentratzeko, lurralde garaikide baten onarpena jarri behar dugu abiapuntutzat, hau da, espazio urbanizatuaren eta landa- eta baso-ingurunearen arteko erlazioen eraikuntza kultural eta goiztiar bat. Beraz, une honetan egokia da gogoraraztea lurraldearen ingurumen-ahalmena eta sinbiosia ingurune faktoreen, baliabideen erabileraren eta garapen sozioekonomikoaren arteko bizikidetzaren orekatuaren emaitza izan dela eta dela. Baina argi dago, halaber, Zallan, ingurumen-euskarriarekiko harreman horien zati bat hutsaldu egin dela, uholde-arriskuko eremuetan eragin handiak izan direlako, batez ere, jarduera kutsatzaileek lurzorua kutsatu dutelako eta nekazaritza eta abeltzaintzako eta basogintzako paisaia pixkanaka hutsaldu egin delako, alderdi horietan erresilientzia-gaitasuna gaingidituz.

Atmosfera horretan non hiru aukera planteatzen diren, helburu bikoitzagaz: batetik, egungo aktiboak ezagutzea, eta, bestetik, gidalerro berria orientatzea ingurumen-estrategia zorrotzenen oinarri diren oinarriekin. Beraz, hiru proposamenak baloratzeko gakoak lurraldea osatzen duten elementu eta faktore guztien (ingurumenekoak, sozialak, ekonomikoak eta kulturalak) harreman sistemikoen arabera interpretatu behar dira; azken batean, **balorazioa irizpide anitzeko fiskalizazioan** (ingurumenekoa, ekonomikoa eta soziokulturala) **oinarritutako jasangarritasun global eta integratua lortzera bideratzen da**, Ingurumen-ebaluazioari buruzko 21/2013 Legeak eta Euskadiko Ingurumen Administrazioaren abenduaren 9ko 10/2021 Legeak ezartzen duten bezala.

3.3.1. ZALLAKO HIRI- ETA LURRALDE-EREDUAREN JASANGARRITASUNERAKO ERREFERENTZIAK

Lurraldeari buruzko edozein proposamenek bere gain hartu behar du behar den konbergentzia sektoreko prerrogatibekin, eta, gutxienez, gizakiaren eta ingurunearen arteko harremanaren ikuspegi sistemiko baten bidez ebaluatu behar da.

Iraunkortasun globalera bideratutako neurriek ekiteko kontzientziazioan azken urteotan egin den aurrerapenak ikerketa eta ekoizpen zientifikoa sustatu ditu, eta estrategietan jasotako helburuak hainbat eskalatan adostu dira; nolana ere, helburu horiek saihestezinak dira lurraldeko edozein proposamenetarako eta, bereziki, Zallako Plan Berrirako. Horregatik, alternatiben ebaluazioak ingurumen-estrategietan eta planetan jasotako ingurumen helburuekiko konbergentzia-maila eta/edo betetze-maila erakutsi behar du, betiere Zallako ingurumen-esparruaren iraunkortasun globalaren ikuskera eta Planaren beraren ekintza gaitasuna kontuan hartuta. Hiru alternatibak ebaluatzen dituzten erronkak, helburuak eta jarduketak honako hauetan ezarritakoetan oinarritzen dira: Euskadiko Hiri Agenda 2050, Euskadi Basque Country 2030 Agenda, Lurralde Antolamenduaren Gidalerroak eta Klima 2050 Estrategia.

3.3.2. BASQUE COUNTRY 2030 AGENDA

Euskadi Basque Country 2030 Agendak XI. legegintzaldiko gobernu-programak eta hura garatzen duten politika sektorialek 17 GJH-ekin lotutako helburuekin eta jomugekin duten lerrokatze- eta ekarpen-maila islatzen du.

Agendak Nazio Batuen Gobernu Programa eta 2030 Agenda lotzen ditu, eta, batez ere, Eusko Jaurlaritzak jarduteko gaitasuna duen gaietan eta konpromisoetan oinarritzen da. Planaren printzipioak honako estrategia eta programa hauek dira:

Basque Country 2030 Agendaren barruan, herri-helburu batzuk ezarri dira, GJHein zuzenean lotutakoak. 15 herri-helburu horiek 15 plan estrategikoren, 54 plan sektorialen, 28 legegintza-ekimenen eta 175 konpromisoren inguruan egituratzen dira.

3.3.3. LURRALDE ANTOLAMENDUAREN GIDALERROAK

2019ko uztailan onartu ziren behin betiko (128/2019 Dekretua), eta Euskadiko Lurralde Antolamenduaren Gidalerroek (LAG) 2040ra bideratutako lurralde-estrategiaren esparru orokorra ezartzen dute. Horrenbestez, Euskal Autonomia Erkidegoan egiten diren jarduera sektorial eta erabilera guztien lurralde-eraginaren azterketa xehatuan oinarrituta daude, eta lurralde-eredua garatzen dute, honako printzipio hauetan oinarrituta:

Lurralde Jasangarria: Ekosistema aberatsagoak eta funtzionalagoak ditu, hobeto kontserbatuak eta konektatuak, eta paisaia erakargarriagoak, kokagune dentsuago eta trinkoagoen sistema sustatzen duena, barne- eta kanpo-konexio hobea duena, oreka askotarikoa eta elkarri lotua bilatuz. LAGek garraio kolektiboko sistemen gehieneko erabilera, hiri-berroneratzearen eta birziklatzearen hedapena, energia-efizientzia eta erresilientzia lortzearen alde egiten dute.

Lurralde inklusiboa: aipamen berezia egingo zaio genero-ikuspegiari, esku-hartzearen eragin sozial eta soziosanitarioari, eta kontuan hartuko da lurraldeko hizkuntza-aniztasunaren izaera espezifikoa.

Lurralde bizia: Bioeskualdearen ikuspegia sartuz, leku bakoitzeko hiri-, landa- eta natura sistemen arteko harreman jasangarri eta erresiliente berri bat berreraikitze funtsezko espazio gisa.

Lurralde adimenduna: berrikuntza-faktoreak bultzatuz eta lurraldea eta jarduera ekonomikoak egoera berrietara egokitzen lagunduz. Ahalmen berritzailea zehazten duten ezaugarriak dibertsitatean, konplexutasunean, dentsitatean, kanporako irekieran, konektagarritasunean eta interrelazio-aukeretan oinarritzen dira.

Lurralde orekatua: hirien eta hiru hiriburuen arteko nukleo anitzeko sistema batetik abiatuta. Sistema hori osagarritasunetik eta elkarrekiko harremanetik sortu da, hiri euskarri integratua eratze helburuarekin, eta Eredu Funtzionalak eta dagozkien hiriburuek tarteko eskalan zeregin garrantzitsua dute.

Elkarrekin erlazionatutako lurralde: bai barruan, bai kanpoan, Autonomia-Erkidegoekin eta lurralde mugakideekin, Euskal Autonomia Erkidegoko barneko lurralde-espazioen arteko interkonektibitatea eta konektibitatea hobetuz.

Lurralde parte-hartzailea: Lurralde Antolamenduaren Gidalerroek aitortzen dute plana parte-hartzailea dela, eta parte-hartzearen erronka planteatzen dute berrikuspen prozesutik harago, lurralde-estrategiaren garapenean parte-hartze hori modu egonkorrean errazteko beharrezkoak diren mekanismoak bilatu beharko lirakekeela adieraziz.

3.3.4. KLIMA 2050 ESTRATEGIA

EAEko 2050erako Klima Aldaketaren Estrategiaren helburua ingurumenaren arloan jarraitu beharreko jarduera-ildoak finkatzea, da ekologikoki jasangarria den gizarte-eredu bat lortzeko epe ertain eta luzera. Horretarako, estrategia honek bederatzi helburu ezartzen ditu:

1. helburua. Karbono gutxiko energia-eredua: energia-eraginkortasuna hobetzea planteatzen du, energia berriztagarriak sustatuz, batez ere hiri-ingurunean. Horretarako, jarduketa-ildoak proposatzen ditu, hala nola ziurtagiri energetikoa ematen duten eraikinen ikuskapen teknikoak egitea, energetikoki autosufizienteak diren eraikinak sustatzea (zero emisioko eraikuntza) edo eraikinak birgaitzen eta hiria berroneratzen laguntzea, auzoaren ikuspegitik, naturan eta hiri-inguruneen birnaturalizazioan oinarritutako irtenbideak integratuz.

2. helburua. Emisiorik gabeko garraioa: garraiobiderik ekologikoenak sustatzea, erregai fosilen kontsumoan oinarritutakoen kaltetan, jarduerak etxebizitzetatik hurbil birkokatzea proposatuz.

3. helburua. Lurraldearen efizientzia eta erresilientzia: klima-alaketarekiko erresistentea den hiri-egitura bat bultzatu nahi du, bai eta lurralde-estrategian kalteberatasun-azterketa eta klima-alaketarekiko egokitzapena txertatu ere. Helburu horiek lortzeko, jarduera-ildo zehatzak proposatzen dira, hala nola klima-alaketara egokitzen diren azpiegitura berdeak sustatzea edo klima-alaketaren eraginaren eta urrakortasunaren mapa kartografiko bat egitea.

4. helburua. Natura-ingurunearen erresilientzia: helburuen artean, espezie eta habitat kalteberak leheneratzea dago, bai eta klima-alaketaren aldagaia kostaldeko eremuen kudeaketan txertatzea ere.

5. helburua. Lehen sektorearen erresilientzia eta emisioak: lehen sektoreko jarduerak klima-baldintza berrietara egokitzea du helburu, berotegi-efektuko gasen emisioak murriztuz eta Euskadik karbono-hustutegi gisa duen ahalmena handituz.

6. helburua. Hiri-hondakinen sorrera murriztea: hiri-hondakinen sorrera murriztea du helburu, bai eta birziklapena eta berrerabilpena sustatzea ere.

7. helburua. Arriskuei aurrea hartzea: epe luzera ur-hornidura bermatu nahi da, eta muturreko gertaeren aurrean azpiegitura kritikoen erresilientzia ziurtatu.

8. helburua. Berrikuntza eta ezagutzaren transferentzia: klima-alaketari eta haren ondorioei buruzko berrikuntza eta ezagutza zientifikoa hobetzea planteatzen du.

9. helburua. Euskal administrazio publiko arduratsua, eredugarria eta erreferentea: bere helburu nagusietako bat zero emisio kutsatzaileko administrazio publiko bat lortzea da, Euskadi klima-alaketaren arloko nazioarteko erreferente gisa kokatuz. Bere helburuen artean dago herritarrak sentsibilizatzea, prestatzea eta informatzea.

Hiri Agendaren erreferentzia-esparrurako duen garrantziagatik, uste da klima-alaketaren estrategia, gainerako estrategiekin batera, Bultzatu 2050 Hiri Agendaren erreferentzia esparruaren funtsezko elementua dela.

3.3.5. BULTZATU 2050 EUSKADIKO HIRI AGENDA

Bultzatu 2050 Euskadiko Hiri Agendaren helburu orokorra hirirako eskubidea baliatzekobaldintzak bermatzea da, trantsizio ekonomiko, sozial, ingurumeneko eta teknologikokotestu inguru batean.

Ebaluazio-eredua helburuen eta jarduket en betetze-mailan oinarritzen da, Euskadiko HiriAgenda 2050en grafikoan adierazten den bezala:

3. Irudia. Hiri- eta lurralde-eredua, erronketan, helburuetan eta jarduketetan oinarrituta. Iturria: Euskadiko Hiri Agenda- 2050

Hiri-kokaguneen sinbiosian eta haien lurralde hurbilenean zentratutako erronka eta helburu guztiak biltzen ditu, eta garapen jasangarrirako jomugen zeharkako integrazioan oinarritutako eredu bat da.

2050erako erronka, beraz, etengabe aldatzen ari diren aldagai horiek kudeatzeko gai izango den garapen jasangarri, inklusibo eta adimentsua bermatuko eta ahalbidetuko duen hiri-eredu bat eraikitzea da. Euskal hiri-eredu hori sendotzeko bidean aurrera egiteko, erronka globalei eta Euskadin duen eraginari erantzunez, 8 lehentasun estrategikotan esku hartzen duen agenda bat proposatzen da. Lehentasun horiek 31 esku-hartze ardatzetan eta 105 jarduketa ildotan egituratzen dira. Lehentasun horiekin batera, zeharkako 5 dimentsio daude, agendaren maila anitzeko gobernantzarekin, genero-ikuspegiarekin, jarduket en osotasunarekin, lurralde-tik duen ikuspegiarekin eta jarraipenaren eta ebaluazioaren aldeko apustuarekin lotuta.

Zallako aldaketa puntualaren-proposamenaren hiru alternatibak Euskadiko Agendak aurreikusitako ereduaren eraginpean daude; hau da, Zallarako egindako proposamen tekniko eta ingurumenekoak hobekien ebaluatzen dituen analisisiko eta emaitza lortzeko laborategia.

A) ETXEBIZITZA ESKUBIDEAREN LEHENTASUN ESTRATEGIKOA:

1. Helburua Hiria birsortzearen eta hiriguneak dentsifikatzearen aldeko apustua, eraikuntza berrien garapenaren aurrean.

2. Helburua Herritarren herri mailako beharrak eta behar sozialak betetzeko dagoen etxebizitzaren parkearen egokitzapena eta dibertsifikazioa, lurralde eremu berberean erabilera mistoa sustatuz.
3. Helburua Alokatzeko merkatuaren eta etxebizitzaren erabilera, sarbide eta kudeaketa formula berrien aldeko apustua: co-housing, alderantzizko hipotekak eta abar.
4. Helburua Pertsonentzako eta familia ahulenentzako etxebizitzarako sarbidea izateko eskubidearen berme-programak ezartzea, espazio-bereizketa sailhestuz.
5. Helburua Lurralderako gutxiengo zerbitzuak eta oinarritzko horniketak ezartzea.
6. Helburua Davos 2018en aitortpenarekin bat etorritik, goi mailako kalitatearekin eraikitako eremua sustatzea, erreferentzia berezia eginez eraikitako inguruaren kalitate arkitektonikoari, bai ikuspegi kulturaletik, bai bizitegi ikuspegitik.

B) MUGIKORTASUN JASANGARRIAREN LEHENTASUN ESTRATEGIKOA:

7. Helburua Ibilgailu partikularren arabera gutxitzearen eta mugigarritasuneko zerbitzu jasangarrien eskaintza integratua hobetzearen aldeko apustua (herritarren behar pertsonaletarako egokiak).
8. Helburua Hiriko eta hiriarteko garraio-azpiegiturak mugikortasuneko modalitate berrietarako egokitzea: ibilgailu elektrikoak, partekatuak, bizikletak eta abar.
9. Helburua Hiriko eta hiriarteko irisgarritasun unibertsala bultzatzea, batez ere mugikortasun mugatuko pertsonentzat.
10. Helburua Herritarren erantzunkidetasuna eta protagonismoa hobetzea mugikortasun segurua, jasangarria eta eragingarria kudeatzeko garaian.
11. Helburua Hiriko eta lurralde mailako plangintza txertatzea mugikortasun jasangarriaren elementu bultzatzaile gisa.
12. Helburua Neurri txikieneko udalerriak mugikortasun jasangarriko erronketan barneratzen direla bermatzea.
13. Helburua Mugikortasuneko beharrak gutxitzera bideratutako politikak finkatzea.

C) HIRI PLANGINTZA ERAGINKOR ETA OREKATURAKO IRIZPIDEAK

14. Helburua Hiri konpaktuaren aldeko apustua, birdentsifikatutako eta birsortutako guneeekin, elkarbizitzarako eremuekin eta lurzoruaren erabilera dibertsifikatuarekin (hiriko berrikuntza eta jasangarritasuna izango lirateke plangintzaren irizpideak, aurretik eraikita dagoenaren erabilera bultzatuta).
15. Helburua Gertutasunaren aldeko apustua harreman sozialetan eta ekonomikoetan, lurraldean segregazioa eta desberdintasun sozialak ekidinda.
16. Helburua Hiri-plangintzako tresnen erabilera, arintasuna eta kudeaketa hobetzea, emaitzak ezartzeko, kudeatzeko eta ebaluatzeke mekanismo berriak txertatuta.
17. Helburua Kultur ondarearen erabilera eta balorizazioa babestea eta bultzatzea.
18. Helburua Lurraldearen errealitatean oinarritutako hirigintza-tresnen erabilera bultzatzea, behetik gora egindako ikuspegiarekin.

D) HIRI BERRITZAILEEN IRIZPIDE ESTRATEGIKOAK:

19. Helburua Euskadiko hirietan elkarri konektatuta dauden jarduera-egitura berritzaileak eraikitzeke lana bultzatzea aukera berriak sortzeko beharrezkoak diren azpiegitura eta politikekin.

- 20. Helburua Hiri sortzaileak bultzatzea, talentua eta ikaskuntza oinarri hartuta. Hori izango da berrikuntza sozial eta ekonomikoaren sektore nagusia eta pertsona izango da horren guztia oinarritzko helburua eta erdigunea.
- 21. Helburua Eragile anitzeko parte-hartzea, aliantza publiko-pribatu-sozialak eta berrikuntzako eta hiriko sormeneko ekimenen garapenean oinarritutako berrikuntza sustatzea.
- 22. Helburua Berrikuntza-politikak tokiko errealitate ugarietara bideratzea bultzatzea.
- 23. Helburua Hiriko teknologia bitarteko gisa txertatzearen aldeko apustua egitea helburu gisa txertatu beharrean, eragile ugarien parte-hartzea eta konplizitatea jasota. Smart City izenekoetatik (hiri adimentsuak) Wise City (hiri jakintsuak) hirietara aurrera egitea.

E) EKONOMIA DINAMIKO ETA LEHIAKORRAREN LEHENTASUN ESTRATEGIKOA:

- 24. Helburua Ekonomiaren motor nagusia industria lehiakorra, jasangarria eta berritzailea dituen Euskadiren aldeko apustua.
- 25. Helburua Ingurumenari eta gizarteari dagokienez arduratsua den ekonomia eta enpresa mailako eredia bultzatzea. Pertsonen beharrak izango ditu oinarri eta ingurunea errespetatuko du.
- 26. Helburua Hiriko izaera duten, eta enplegua eta aukerak sortzen dituzten proiektu ekintzaile berriak abian jartzeko beharrezko politikak eta azpiegiturak bultzatzea.
- 27. Helburua Toki mailan aliantza publiko-pribatuak sortzea babestea, batez ere enplegu berriak sortzeko programetan.
- 28. Helburua Hiriko garapen ekonomikoa jarduera ekonomikorako lurzoruaren erabilera dibertsifikatuen logikaren arabera interpretatzea, gertutasuneko ekonomiarako guneak sortuta eta horiek erabilera eskusiboetan (komertziala, industrial, bizitokikoa, tertziarioa) bereiztea ekidinda.
- 29. Helburua Enplegu egonkorra eta kalitatezkoa sortzearen eta langileen kualifikazioaren aldeko apustua egitea Euskadiko ekonomiaren lehiakortasunerako sektore nagusi gisa.

F) HIRI JASANGARRI ETA ERRESILIENTEEN LEHENTASUN ESTRATEGIKOA:

- 30. Helburua Hiri-inguruneak jarduerak jasangarritasuneko ikuspegi integraletik bideratzea, agindu guztietan duen ingurumen-inpaktua gutxituta eta ingurumeneko erronka berrietara egokituta.
- 31. Helburua Hirigunean, Klima 2050 Estrategiaren baitan ezarritako helburuak betetzea.
- 32. Helburua Ingurumen-politika sektore ekonomiko eta hirietan enpleguak, ongizateko eta osasuneko aukera berriak sortzeko sektore gisa dimentsionatzea.
- 33. Helburua Erantzunkidetasuna, lankidetzatza eta parte-hartzea bultzatzea eragile guztien artean: sektore publikoa, pribatua, soziala eta herritarrak.

G) HIRI OSASUNGARRIAREN ETA ONGIZATEAREN LEHENTASUN ESTRATEGIKOA:

- 34. Helburua Ongizate pertsonaleko eta sozialeko kontzeptu integrala sustatzea, herritarrei beren bizitza-ziklo osoan lagun egingo diena.
- 35. Helburua Herritarrak aktibatzea guztiontzako bizitza-ohitura osasungarriak elkarrekin sortzeko.
- 36. Helburua Zaintzekin bateragarriak eta egoera pertsonal ahulean dauden pertsonetako adiskidetsuak diren hiri-planen ezaugarria bultzatzea, bizitza-kalitate altua Euskadiko hirien nortasun-ezaugarri gisa kontsolidatuta.

37. Helburua Esku-hartze estrategikoak bizitokien gunean kokatzea arreta soziosanitarioaren sistemako ardatz gisa. Arreta-zerbitzuetan eta hornikuntza publikoetan gertutasunari lehentasuna ematea.

H) ASKOTARIKO HIRI INKLUSIBOAREN LEHENTASUN ESTRATEGIKOA:

38. Helburua Inklusio soziala dimentsio anitzeko fenomenotzat hartzea, pertsonari lehentasuna ematen dion fenomenotzat eta lurraldeari, bizi-kalitateari, errentei eta herritarren eskubideak erabiltzeko aukera izateari eragiten dion fenomenotzat hartzea.
39. Helburua Askotariko auzoen eta hirien aldeko apustua egitea, ekonomiari, alde sozialari eta jatorriari lotutako arrazoiei lotutako espazio-bereizketaren aurka eginez.
40. Helburua Hiriak eraldatzea, batez ere kolektibo zaurgarrienei arreta eskaini diezaien.
41. Helburua Partaidetza soziala sustatzea eta hobetzea.
42. Helburua Aukera-berdintasunaren, aniztasunaren kudeaketaren eta inklusio sozialaren arloan zeharkako ikuspegiaren alde egitea.
43. Helburua Zaintzen duten hiriak eta komunitateak sustatzea, herritarren bizitza eraikitzeko ardatz gisa.
44. Helburua Bizitzearen –habitatzearen zentzuan– alde egitea, arkitekturaren eta bizigarritasunaren kalitatea bizi-kalitatearen eta kohesio sozialaren eta kulturalaren ardatz gisa hartuta.

3.4. ALTERNATIBEN EBALUAZIOA ETA BALORAZIOA

Bildutako ingurumen-helburuek ebaluazio-tutore nagusiak izan nahi dute planteatutako hiru aukeretarako. Alternatiben betetze-maila, berriz, Euskadiko Hiri Agenda-2050en ingurumen helburuen iraunkortasun globala bere gain hartzearen ondorio da. Beraz, ebaluazioak betetze maila edo antzekotasuna lortu nahi du, ingurumen-egokitasuna honako kodifikazio honetan adierazten den moduan baloratuta:

- **Helburuen betetze-maila**

- 0 baloratuko da helburuen betetze-maila Baxua edo nulua denean (0).
- 1 baloratuko da helburuen betetze-maila Puntuala edo minimoa denean.
- 2 baloratuko da helburuen betetze-maila Partziala denean.
- 3 baloratuko da helburuen betetze-maila Altua denean

Metodo kuantitatiboarekin bat etorritik, balorazio handiena jaso duen alternatibak beste aukera batzuen aldean ingurumen-egoera bideragarrienari erantzun behar dio. Proposamenen iraunkortasun globala jardunaren ehunekoaren arabera ezartzen da, honako erlazio honekin:

- **Alternatiben balorazio kuantitatiboa**

Honako hau da alternatiben balorazioa, Euskadiko Hiri Agenda 2050en helburuak betetzearen arabera, bere zehaztapenen eta iraunkortasun globalerako egokitasunaren artean:

AU-EusK 2050	ALT-0	ALT-1	ALT-2
1. Helburua	1	3	2
2. Helburua	1	3	3
3. Helburua	1	3	3
4. Helburua	1	2	2
5. Helburua	1	3	3
6. Helburua	1	3	3
7. Helburua	1	2	3
8. Helburua	1	2	3
9. Helburua	1	2	2
10 Helburua.	2	2	2
11. Helburua	1	2	2
12. Helburua	1	2	3
13. Helburua	2	2	3
14. Helburua	2	3	2
15. Helburua	1	1	2
16. Helburua	2	2	3
17. Helburua	1	2	2
18. Helburua	2	2	3
19. Helburua	2	2	2
20. Helburua	1	2	3
21. Helburua	2	2	3
22. Helburua	2	2	3
23. Helburua	2	2	2

AU-EusK 2050	ALT-0	ALT-1	ALT-2
24. Helburua	2	2	2
25. Helburua	1	2	2
26. Helburua	1	2	2
27. Helburua	1	2	3
28. Helburua	2	2	3
29. Helburua	1	2	2
30. Helburua	1	1	2
31. Helburua	1	3	2
32. Helburua	1	2	3
33. Helburua	2	2	2
34. Helburua	1	2	3
35. Helburua	1	2	3
36. Helburua	0	2	3
37. Helburua	1	2	3
38. Helburua	1	2	3
39. Helburua	1	2	3
40. Helburua	1	2	2
41. Helburua	1	3	3
42 Helburua.	1	2	3
43. Helburua	1	2	3
44. Helburua	1	3	3
TOTAL	55	95	118

IRAUNKORTASUN GLOBALA	Baxua	Ertaina	Handia
Emitza kuantitatiboa	55/41,6%	85/64%	118/89,4%

Planteatutako aukeren balorazioak jasangarritasunaren aldeko apustua egiten du, eta ingurumenaren pisua, funtsean, biodibertsitatea eta natura- eta kultura-paisaia sustatzeari buruzko irizpideak txertatzearen bidez haztatzen da.

0. Alternatibak jasangarritasun globalaren maila apalari eusten dio, batez ere 1998ko arauak natura-, paisaia- eta kultura-balioa duen lurzoruak har ditzakeen proiektu eta jarduera berrietara egokitze gaitasunik ez dutelako, behin betiko onartu zirenetik gaur arte. Horrek, funtsean, eredu jasangarriago bat eratze beharra ekarri du, paraje naturalen zuzeneko okupazioan oinarritu gabe, eta trantsizio energetikoari erantzuteko ingurumen-balioak saihestean oinarritu gabe.

Hain zuzen ere, eta zalantzarik gabe, lurzoru urbanizaezinari buruz indarrean dagoen Planean ezarritako funtsezko helburuak berriz aztertu behar dira oro har, eta, bereziki, biodibertsitaterako argi eta garbi kaltegarriak diren proiektuak eta jarduerak inposatzearen aurrean, kontuan hartzen badugu, gainera, Zallako ingurune hurbilean eraldaketa sozioekonomikoa ez ezik, eskualdeko, estatuko eta

Europako agertokiak azelerazioa izan duela mendearen hasierarako adierazitako joeretan, eta komeni dela lurzoru urbanizaezinaren helburuak beste testuinguru batean kokatzea. Bereziki, beharrezkoa da:

- a) Ingurumen-sistema antolatzea, lurzoru urbanizaezinaren, lurralde- eta ondare-aktiboaren multzoari balioa emanez
- b) Hiri natura-ondare hirigunearekin lotzeko prestatzea.
- d) Gizarte kohesioa hobetzea eta kide izatearen sentimendua sortu, landa-paisaia finkatzearen bitartez.
- e) Lurzoru urbanizaezinaren ingurumena hobetzeko eta leheneratzeko jarduerak sustatzea.
- f) Neurriak ezartzea hiri-funtzioak behar bezala bete daitezien baliabide material, ur eta energia ahalik eta gutxien kontsumituz, ahalik eta hondakin gutxien sortuz eta zikloak tokian ixteko joerarekin.

Proposamen pasiboaren aurrean, 1. alternatibak jasangarritasun-maila handiagoa eskaintzen du (jasangarritasun-maila ertaina), baina aldaketa handia suposatzen du 2. Alternatibarekin alderatuta, ez lurralde-manuak ingurune fisikoaren antolamenduan txertatzeari dagokionez, baizik eta paisaia babesteko lurzoruetan baimendutako erabileren tratamenduari dagokionez. Hala ere, proposamen horrek ez ditu islatzen landa-ingurunearen kontserbazio- eta hobekuntza-helburuak, bereziki oso bereziak diren piezenak, hala nola Ubieta-Zipar eta Trasmosomos parajeak, Basoaga eta Cotezuelo muinoak.

Aldaketa puntualaren 2. Alternatibak, konbergentzia-maila nabarmena eskaintzen du, balorazio altua baitu, paisaia-babesteko lurzoru kalifikatuak bere antolamenduan eta erregulazioan bere gain hartzen baititu, ingurumen-eranskinak honako hauen alde integratzearen aldeko helburu substantiboak: (a) administrazioen arteko koordinazioa, (b) biodibertsitatea eta baliabideen jasangarritasuna, (c) lurraldeetako patroi fisikoak onartzea eta (d) klima-aldaketa arintzeko/egokitzeko faktoreak.

Argudio-ildo horretan, ziurtatu daiteke, beraz, 2. Alternatibak erantzuten diela hobekien irizpide teknikoei eta ingurumen-irizpideei, orekatuena delako eta herritar guztien premiak asetzea lortzen duelako, eta antolamendu jasangarriko irizpideak eta Erkidegoko arau-xedapenek eskatutako adierazleak hobekien betetzen dituen hiri- eta lurralde-eredua delako.

3.5. HAUTATUTAKO EGOERAREN JUSTIFIKAZIO ARRAZOITUA

Lurzoru urbanizaezinaren kategoriarako paisaiaren babesa antolatzeke alternatiben garapenak paisaia kontserbatzea eta biodibertsitatea hobetzea du helburu, eremu horietan dauden ingurumen-aktiboak aktiboki sustatuz, hala nola bide naturalak, begiratokiak, habitatak eta funtzionaltasun ekologikoa.

Konparazio labur batean, 0.alternatibak araudi zehatzagoa falta du, Paisaiaren Babesa kategorian izendatzeko baldintzak alda ditzaketen proiektuei dagokienez. Egoera pasibo eta prospektibarik gabeko horren aurrean, baldintza horiek alda ditzaketen proiektu berrien aurrean, 1. alternatibak indarrean dauden LAGetatik eta Lurralde Planetatik eratorritako zehaztapen guztiak jasotzen ditu, eta lehentasunezko intereseko landarediak, zaurgarritasun handiko espezieek eta horiek mantentzea gomendatzen duten paisaia-kalitateko helburuek oso baldintzatuta geratzen diren eremuak sortzen dira, arestian adierazitako beste alderdi batzuen artean.

1. alternatiba honetan, nahiz eta tresnek ezarritako ingurumen-babesaren zehaztapenak integratu, kontrako eran baimentzen dira aprobetxamendu eolikoko eta fotovoltaiakoko proiektuak, zeinak ondorio kritikoak eragiten baitituzte naturguneak kontserbatzeko eta hobetzeko helburuekiko.

Esparru horretan, 2. alternatibak Paisaiaren Babesa kategoriaren kontserbazio-helburuak garatzeko ardura du, paisaiaren, naturaren eta kulturaren aktiboen edozein aldaketa saihestuz. Ildo horretan, 2. alternatiba hori egokientzat hartu behar da, hiri-lurralde eredua eta indarreko arauetan lurzoru urbanizaezinerako ezarritako helburuak betetzen direlako. Hala ere, alternatiba horien ingurumen-ebaluazioa hasierako dokumentu estrategikoan egin da, eta 2. alternatiba hori izan da hautatu den aukera.

Planteatutako alternatiben konparazioak eduki honi erantzuten dio:

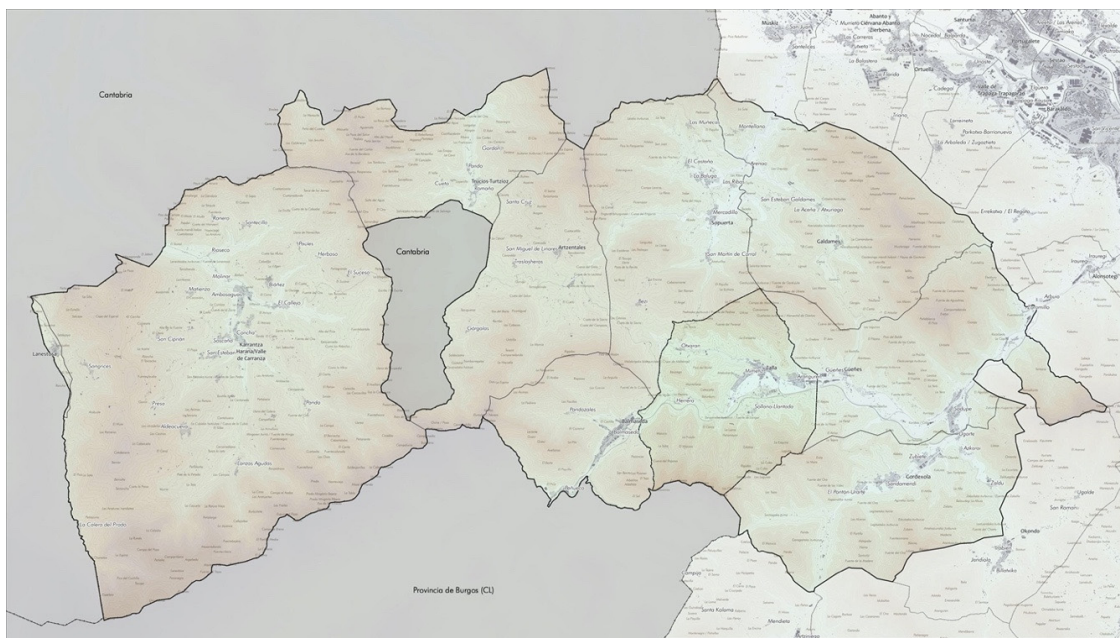
	0. Alternatiba	1. Alternatiba	2. Alternatiba
Arau subsidiarioak	Lurzoru urbanizaezina babesteko helburu orokorrak.		Arau Subsidiarioen helburuak bere egitea
LAG+LPS+LPP		Goragoko mailako plangintzari dagozkion helburuak.	Goragoko mailako plangintzari dagozkion helburuak.
Energia berriztagarrien proiektuak	Ez da debekurik zehazten	Kategoria honetan gara daiteke	Kategoria honetan ezartzea arautzen da, harrera-gaitasunaren arabera.

4. INGURUNEAREN EZAUGARRIAK ETA INTERAKZIO EKOLOGIKO GILTZARRIAK

4.1. TESTUINGURU GEOGRAFIKOA

Zallako udalerriak 31 km²-ko azalera hartzen du, gutxi gorabehera, Kadagua ibaiaren ardatzaren gainean. Ibilgu hori da udal-geografiaren eta Zalla-Balmaseda eremu funtzionalaren oinarri nagusitzat hartzen da, Salcedoko haranaren barruan, Bilbotik 24 kilometro ingurura, mendebalderantz. Itsas mailatik 96 metrora eta 8.441 biztanle ditu.

Enkarterriak muga hauek ditu: iparraldean, Sopuerta, Galdames eta Gueñes; hegoaldean, Balmaseda, Gordexola eta Burgosko Villasana de Mena. Esparru sozioekonomiko orokor batetik, Zalla gogor begiratzen du Bilborantz, hirugarren sektoreko ekonomia garrantzitsu batekin eta industria-sektorearen presentziarekin, Balmasedako eta Gueñesko herriei batera.

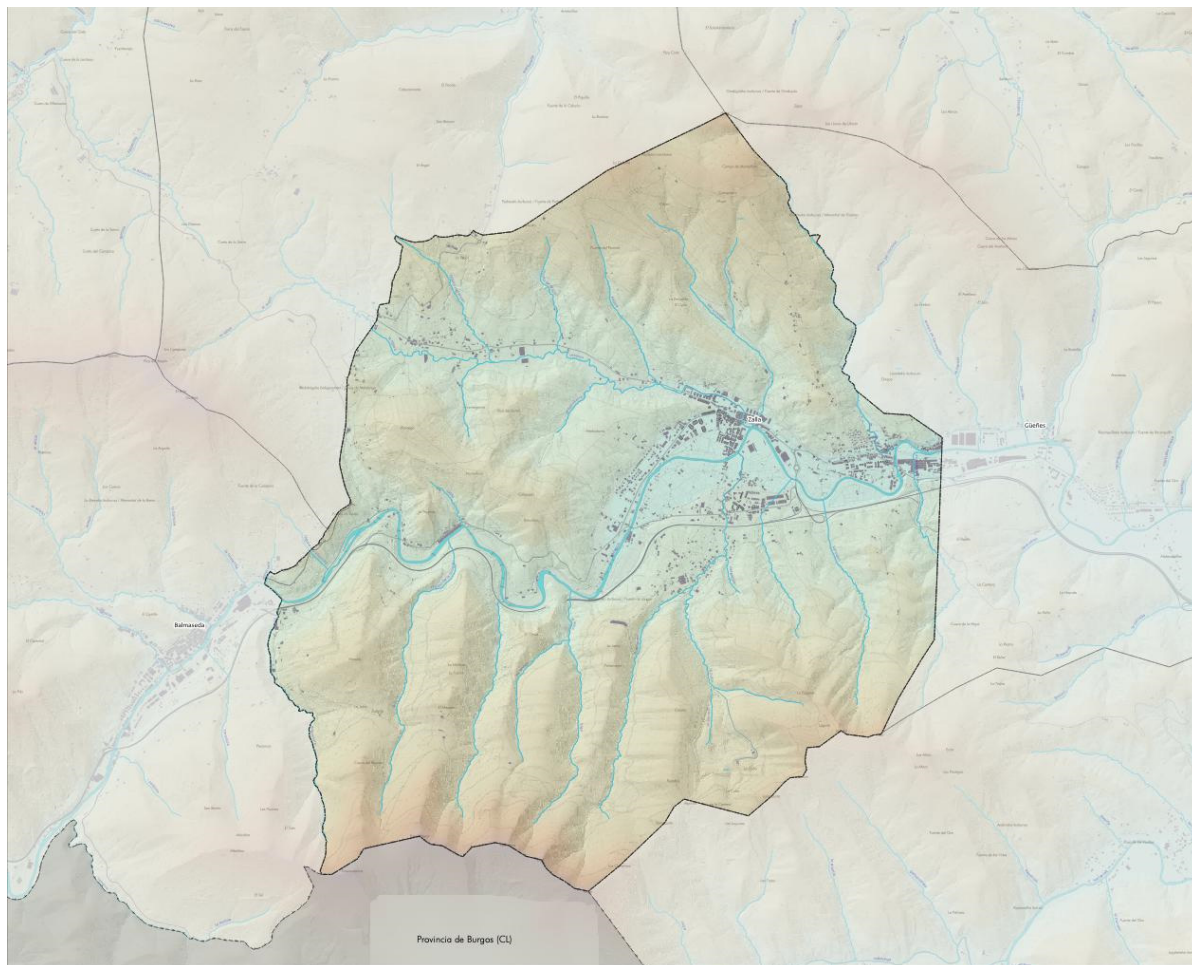
4. Irudia. Enkarterriak. Balmaseda-Zallako Eremu Funtzionala

Enkarterrietako eskualde tradizionalarekin bat egiten duen Balmaseda-Zalla (Enkarterri) eremu funtzionalaren barruan, Bizkaiko Lurralde Historikoaren mendebaldeko muturrean dago, eta 430 km²-ko azalera hartzen du. Bertan, 30.413 biztanle inguru bizi dira, eta horrek 70,9 biztanle/km²-ko dentsitatea ematen digu, autonomia-erkidegokoa baino bost aldiz txikiagoa.

Eremua 10 udalerriek osatzen dute: Artzentales, Balmaseda, Galdames, Gordexola, Gueñes, Karrantza Harana, Lanestosa, Sopuerta, Turtzioz eta Zalla.

Kontrastedun eskualdetzat har daiteke. Lurraldearen zati handi baten betiko isolamendu geografikoak bizi izan da Bilboko metropoli-arearen hurbiltasunarekin batera. Izan ere, natura-ingurunearen ezaugarri fisikoek eta, bereziki, orografiak nabarmen baldintzatu dute espazio horren bilakaera eta

garapena. Oso lurralde menditsua da, eta lau haranetan banatuta dago. Barne-komunikaziorako eta eremu mugakideekiko komunikaziorako aukerak mugatzen ditu.

5. Irudia. Zallako kokalekua

Enkarterriak ondo bereizitako bi eremu ditu, abiapuntu eta arazo desberdinak dituztenak:

- Mendebaldeko eremua, landa-izaera nabarmena duena: Lanestosa, Karrantza Harana, Turtzioz eta Artzentales. Ingurune naturalari eta lehen sektoreko jarduerari lotuta dago.

Mendebaldeko eremuak ez du hain lotura zuzenik Bilbo Metropolitarrarekin; izan ere, orografiak sarbide zailak ezartzen ditu, eta, eremu mugakideekiko komunikazioa ez ezik, barne-konexioak ere mugatzen ditu. Karrantza Harana, Lanestosa, Turtzioz eta Artzentales udalerriak geografikoki lotuago daude Kantabriarekin, eta ezaugarri landatarrak dituzte. Biztanleria horrek joera negatiboa du, eta zahartze-indize handiak. Hala eta guztiz ere, biztanleriaren zati bati eustea lortu du, batez ere lehen sektoreari lotutako jardueren ondorioz, oraindik ere nolabaiteko garrantzi ekonomikoa baitute.

- Ekialdeko eremua, izaera antropizatuagoa duena, Balmaseda, Zalla, Gueñes, Sopuerta, Galdames eta Gordexola hartzen dituen; Kadaguako bide-korridorearekin eta lehendik dauden trenbide-azpiegiturekin zuzenean lotuta dago, eta Bilbo Metropolitarraren presioaren eraginpean.

Kadagua Haranari lotutako ekialdeko eremua, ekialdetik mendebaldera doana, Bilborekin komunikatzeko bide naturala da, eta lotura sendoak ditu harekin. Ibai horren bi ertzetan bildu dira eskualdeko biztanle gehienak (% 60) eta garatzen den jarduera ekonomikoaren zati handi bat (% 70). Bertan kokatzen dira Gueñes, Zalla eta Balmaseda udalerriak, hirugarren sektoreko ekonomia dutenak, industria-sektorearen ezagutza eta presentzia handikoak. Eremu horrek hazkunde demografiko mugatua izan du.

Bestalde, Sopuerta, Gordexola eta Galdames udalerriak trantsizio-espazioak dira, eta aurrez egiaztatutako bi eremuen tarteko ezaugarriak eta arazoak partekatzen dituzte. 1

4.2. LURPEKO MASAK

Udal-mugarte osoa Hegoaldeko Antiklinorioko Jabari Hidrogeologikoan dago, eta Balmaseda Elorrioko Unitate Hidrogeologikoaren ezaugarrietan parte hartzen du. Zehazki, udalerriaren iparraldean dago Jorrio-Sodupe sektorea, ordezkartza argia duen Domeinuko bakarra. Zallan ordezkartza ona duten Kuaternarioko lurzoruei lotutako masak ere aipatu behar dira.

4.2.1. BALMASEDA ELORRIOKO UNITATE HIDROGEOLOGIKOA

MASb Balmaseda-Elorrio (lehengo 01.08 UHren zatia), 016.303 identifikazio-kodea duena, Demarkazioaren ekialdean dago (016), aztergai dugun MASb-ren lurraldean sakabanatutako biztanlegune ugari barne hartuta, normalean txikiak. Elorrio, Durango, Bilbo, Amorebieta, Balmaseda eta Zalla herriak nabarmentzen dira.

EEEren azterlanean (Energiaren Euskal Erakundea, 1996), Balmaseda-Elorrio masa kokatzen den eremua ez dago ezein unitateri atxikita. Aipatutako azterlanaren arabera, eremu horiek osatzen dituzten materialek, eskualde-mailan, interes hidrogeologiko txikia dute; toki-mailan, berriz, interesgarriagoak dira.

Egiturari dagokionez, Balmaseda-Elorrio masa Hegoaldeko Jabari Hidrogeologiko Antiklinorioan sartuta dago, eta Arabako Plataforma-Bilboko Antiklinorioaren eremuaren iparraldeko erdia eta Euskal Arkuaren hegoaldeko zatia hartzen ditu. Bi egitura-eremuak Bilboko faila den istripu handiago batek bereizten ditu.

Egiturari dagokionez, azterketa-eremua Hegoaldeko Jabari Hidrogeologiko Antiklinorioaren erdialdean dago, eta unitatearen iparraldeko eta hegoaldeko ezaugarri geologikoen eragina du. Iparraldeko erdiaren tolesturak, failak eta hausturak ohikoak dira, NO-SE norabide nagusikoak, eta egitura handiagoei lotuta daude, hala nola Bilboko antiklinorioari, Aralarko antiklinalari eta Bilboko failari. Konplexutasun tektonikoaren ondorioz, azaleratzeak oso zatikatuta daude, eta orografia malkartsua sortzen dute. Hegoaldeko erdian, ordea, materialek alboko jarraitutasuna dute, lasaitasun handiagoa dutelako sedimentazio-baldintzetan. Tektonika leunagoa da hemen, eta materialak monoklinalean jartzen dira, hego-ekialderantz behe-buzamenduekin (30°).

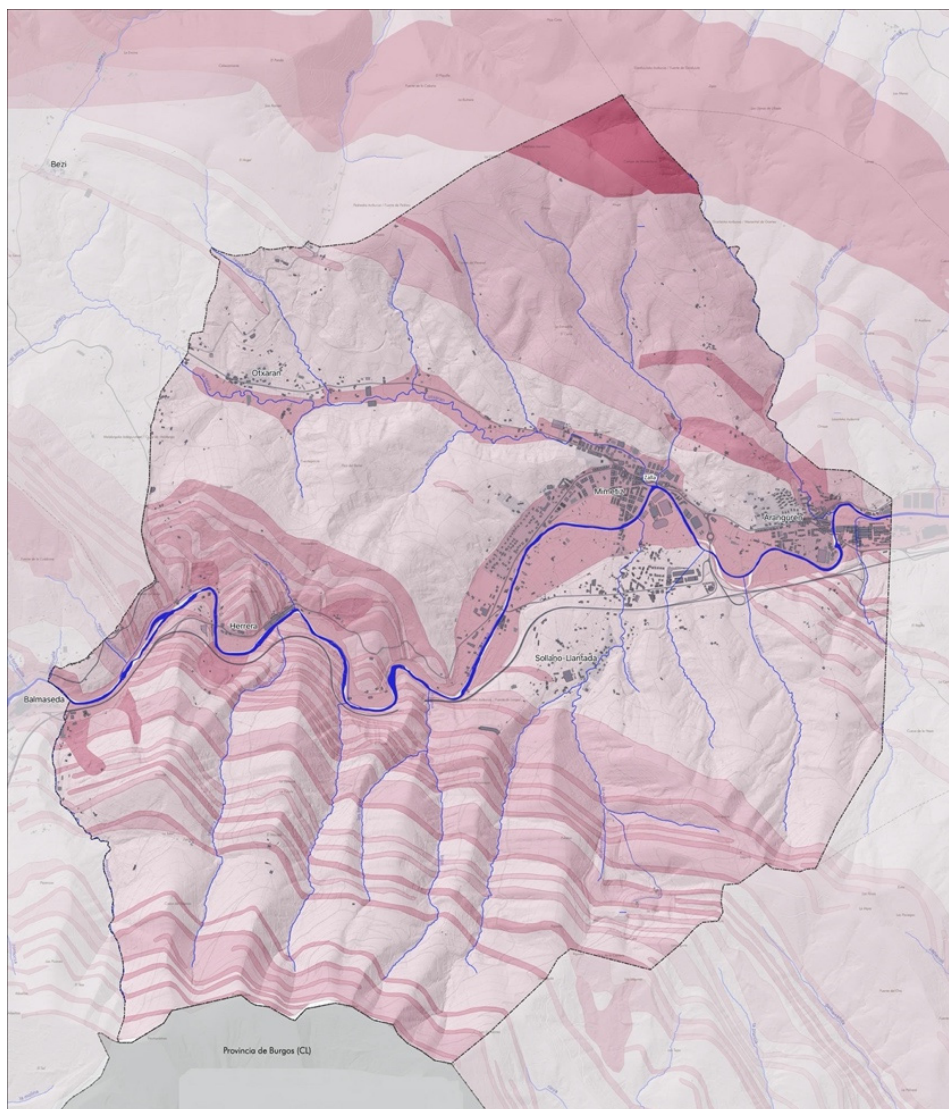
¹ Informazio-iturriak: hainbat informazio-iturri erabili dira ingurune fisikoaren karakterizazio-azterketa egiteko. Eskualdeko, estatuko eta, batez ere, Balmaseda-Zalla informazio-memoriatik eta Balmaseda-Zalla Paisaiaren Katalogotik datoz, eta 2011n egin zuen eskualde-administrazioak.

4.2.2. JORRIO-SODUPE SEKTOREA

Jorrios mendigunetik (Agüera ibaiaren arroa), Kantabriarekin muga eginez, Soduperantz (Kadagua ibaiaren arroa) hedatzen da, arrezife-kareharritz osatutako, eta fazieak iragazkortasun ertaineko material kalkarenikoetara aldatzen dira. Sektore horretan dauden akuiferoak ezin dira argi eta garbi mugatu; izan ere, garrantzitsuena (Jorrios-Gordon mendigunea) Kantabriatik luzatzen da, Maparen mugetatik kanpo, eta gainerakoa kareharri arrezifalen azaleratze isolatu txikiekin lotzen da, inguruko iragazkortasun ertaineko materialekin harreman hidrauliko ezezagunak dituztenak.

Akuiferoen birkarga prezipitazio-urak infiltratzeagatik gertatzen da batez ere. Prozesu hori mesedegarria da zenbait eremutan, hala nola Jorrios mendigunean eta Gordonen, arro endorreikoen (torkak, zuloak) garapen karstiko ikusgarria dagoelako eta, ondorioz, lurzoru eta landaredi gutxi dagoelako. Beste eremu batzuetan, hala nola Peñalba errekan (Turtzioz ondoan), kontuan hartu behar da iragazkortasun txikiko formazioetatik datozen azaleko jariatze-urekin birkargatzea. Ur horiek, agorraldian guztiz ere, ibilguko hustubideetan infiltratzen dira.

Deskarga iturburuetatik egiten da, eta zuzenean doa sektorea zeharkatzen duten ibaien ibilgura (Agüera, Goritza, Barbadun edo Mercadillo, Kadagua). Iturburu garrantzitsuenak Agüera eremuan daude, kareharriekin kontaktuan, ibaiaren ondoan, eta, kasu batzuetan, Basinagre edo Aterpe Haitzuloa eta Mora, trop-plein motako iturburuak dira; horietan, akuiferoaren maila piezometrikoa igo ahala, goiko kotetan kokatutako irteerak aktibatzen dira. Portaera mota horren adibiderik ikusgarriena Mora da, iturburutik irtenik altuena, ur altuetan bakarrik aktibatzen dena, eta, orduan, segundoko zenbait metro kubikoko emariak ematen dituen.

AKUIFEROEN KALTEBERATASUNA

0 - Ez dago zaurgarritasun nabarmenik	3 - Batez besteko urrakortasuna
1 - Kalteberatasun oso txikia	4 - Kalteberatasun handia
2 - Kalteberatasun txikia	5 - Kalteberatasun oso handia

Aipatzekoak dira, halaber, Iturriotz iturburua, Peñalba errekan kokatua, erreka hori agorraldian erabat infiltratzeak eragindakoa, bai eta Barrieta iturburua osatzen duten iturburuen multzoa ere, Goritza ibaiaren ondoan, funtsean kalkarenika-materialak drainatzen baitituzte. Mapan aintzat hartutako gainerako iturburuak, sektorean zehar banatuak, kalkarenitekin edo arrezife-kareharriekin lotzen dira beti.

Sektore horretan ur-emia neurtzeko estazio iraunkorrik ez dagoen arren, hainbat puntu kontrolatu dira epealdi zabaletan, azterketa hidrogeologikoen esparruan. Hala, Agüera ibaiaren ekarpenak hainbat sekziotan kontrolatu ziren, kareharrien sarreran eta irteeran, eta agerian geratu zen lurpeko fluxuak ibilguaren tarte horretara kontzentratzen zirela, batez ere El Molinoko presaren sektorean. Antzeko portaera ikusi da Goritza ibaian eta Barbadun ibaian, eta bi lurpeko ekarpen zuzenak jaso dira material kalkarenikoetatik.

Iturriotz iturburuari, Laguanaz eta Ojo La Fuente ere deitutakoari, emariaren etengabeko kontrola egin zitzaion urte batzuetan (1983-85), eta batez besteko ekarpenak 90 l/s ingurukoak izan ziren. Antzeko ekarpenak izan ditzakete Agüera ibaiari lotutako gainerako iturburuek (Basinagre, Mora, Molino), nahiz eta ikusitako emarien aldakortasun handiak (hainbat m³/s-tik ia agortu arte) eta trop-plein motako funtzionamenduak kalkulu zehatzagoa egitea zailtzen duten.

Sektoreko lurpeko fluxuen eskema 4. irudian agertzen da. Lehen esan bezala, fluxuak ibaietara bilduz antolatzen dira, horiek baitira oinarritzko maila. Jorrios mendigunearen eremuan zenbait saiakuntza egin dira trazatzailearekin, sodio fluoreszeina eta litio-kloruroa erabiliz. Horri esker, hustulekuen eta iturburuen edo ibaien arteko erlazioak egiaztatu ahal izan dira.

Hala, agerian geratu da Agüera ibaiaren eskuineko ertzean dagoen Mora iturburu garrantzitsua Gordongo mendiguneak sortzen duen azaleratze karbonatatu txikiaren deskarga-puntu bat dela, baita Jorrios mendigunearen beraren deskarga-puntu bat ere, ibaiaren ezkerreko ertzean kokatua, eta, horrela, ibaiaren ibilguaren azpian zirkulazio sifonante bat dagoela agerian geratzen da. Trazatzaileak Basinagre iturburuan ere agertu ziren, eta zuzenean Agüera ibaiaren ibilguan. Jorrios mendiguneko hustubideetan egindako kolorazioak, baina Kantabrian ere izan dute irteera Agüera ibaiaren alde horretara. Saiakuntza batzuetan, berreskuratutako trazatzaile-tasak oso txikiak izan dira (< % 10), eta horrek pentsarazi digu Jorrios-Gordonen sektore batzuetan erreserbak garrantzitsuak izan daitezkeela.

Trazatzailearekin egindako saiakuntzaren adibide gisa, 5. irudian 1987ko urrian litio-kloruroarekin Turtzioz ondoko Peñalba errearen hustubide batean egindako lanaren emaitzak ikusten dira. Hustubide hori Iturriotz iturburutik atera zen. Lehengoratzetasa % 95ekoa izan zen, eta horrek saiakuntzaren ontasuna erakusten du. Trazatzailea hustubidetik iturburura igarotzeko batez besteko abiadura, 1.280 metrora, 11 m/h ingurukoa izan zen, saiakuntza egiteko baldintzetan (iturburuaren hidrograma behatu). Abiadura zertxobait handiagoak, 17-20 m/h ingurukoak, Jorrios mendigunean ikusi dira, antzeko emari-baldintzetan.

Balantze hidrikoari dagokionez, kontuan izan behar da kareharrien azaleratze-baldintzei buruz esandakoa, bai eta haiei lotutako kalkareniten portaeraren ezagutzarik eza ere (ez baitago zundaketarik). Horri gehitu behar zaio xehetasun-azterketetarako Kantabriarekiko muga administratiboak dakarren arazoa. Ondorioz, ematen diren datuak zenbatespenak dira, eskura dauden neurri puntualetan oinarrituta egindakoak.

Agüera ibaiaren eremuan, 17 km² inguruko azaleratze-azalera baterako, 950 mm-ko euri erabilgarria eta azaleratze karbonatatuen % 100etik kalkarenikoen % 50era bitarteko iragazketa-koefizientea urtean 14 Hm³-ko batez besteko baliabide berriztagarriak dira. Baliabide horiek Agüera ibaitik hurbil dauden iturburuek drainatzen dituzte, eta zuzenean ibaitik bertatik.

Kontuan hartuta euri erabilgarria ekialderantz murrizten dela eta material kalkarenitikoetarako aipatutako infiltrazio-koefizientea aplikatuz, urtean 3,5 Hm³ inguruko baliabideak lortzen dira, bai Goritza erreka drainatzen dituen ekarpenetarako, batez ere Barrietetatik barrena, bai Barbadun ibaiak drainatzen dituenetarako, batez ere Baldebeci eta Ledo iturburuen bidez. Balio txikiagoa, 1,5 Hm³, Kadagua ibaira drainatutako baliabideak izango lirateke, sektorearen ekialdeko muturrean.

Ondorioz, sektore osorako 19 Hm³-ko urteko baliabideak zenbatesten dira.

4.2.3. ZALLAKO LURZORU KUATERNARIOEN SEKTOREA

Kuaternarioko metaketek akuifero detritikoak sortzen dituzte, oro har finkatu gabeak, granularren arteko porositatekoak eta anisotropia handikoak. Horien erregimena librea izatetik konfinatua izatera doa.

Maila piezometrikoa azalera topografikotik oso hurbil dago. Horrek, metaketek sortzen dituzten morfologia leunekin eta indusketa errazarekin batera, lurrazpiko baliabideak laster aprobetxatzea ahalbidetu du. Izan ere, akuifero kuaternarioek lagundu dute, neurri handi batean, eta duela gutxi arte, horien gainean jarritako populazioak hornitzen, normalean etxe-erabilerako putzuetatik. Formazio horiekin lotutako ur-puntu asko daude.

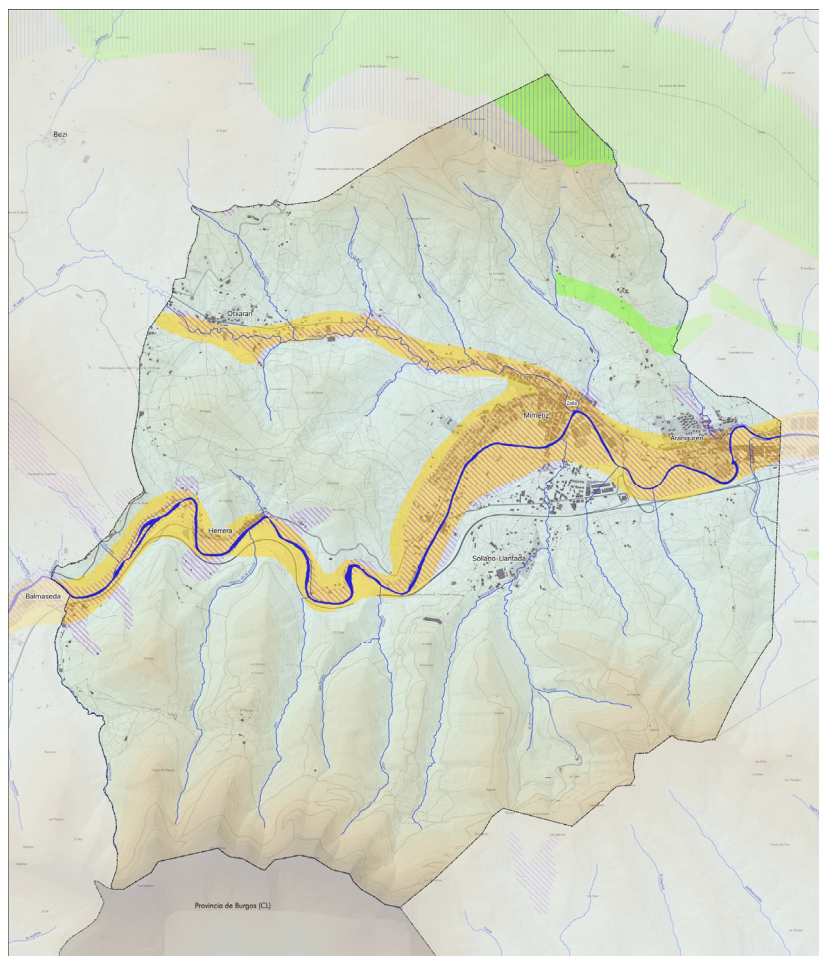
Oro har, hondeatutako putzuak dira, diametro handikoak (0,5-1 m), sakonera txikikoak eta errendimendu oso txikikoak. Horietako gehienak ez dira gaur egun erabiltzen, eta kasu askotan itxi egin dira. Hori dela eta, eta haiei buruzko informazio gutxi dagoenez, ez dira inbentarioan sartu.

Maila piezometrikoaren azaleko posizioaren beste ondorio bat hezeguneak dira, batez ere deskarga-eremuetan, azalera piezometrikoaren eta topografikoaren arteko ebakiduraren ondorioz.

Kuaternarioko akuiferoak hidraulikoki lotuta egon ohi dira horiek zeharkatzen dituzten lurrazaleko ibilguetara, eragin/efluentzia erlazio aldakorrek azaleko ibilguaren sartzearen arabera, ur-laminak akuiferoan eta ibaian dituen altuera erlatiboaren arabera, materialen parametro hidraulikoen arabera eta ibilguaren ohandearen lohi-mailaren arabera. Lotura hidraulikoa izaten dute baita ere material finkatuekin lotutako hurbileko akuiferoekin.

Ezaugarri hidrokimiko oso aldakorak dituzte, alderdi askoren arabera, hala nola deposituen eta substratu harritsuaren litologia, birkarga-uraren kimismoa eta kutsadura-prozesuak. Ildo horretan, maila piezometrikoa azalera topografikotik hurbil egoteak kutsadurarekiko kalteberatasun handia dakar. Hiriguneak eta nekazaritza- eta industria-jarduerak ezartzeak (biltegien topografia ia lauak lagunduta) kutsadura-arazo handia sortu du batzuetan, ibaiaren ibilguan edo zuzenean akuiferoaren gainazalean egindako isurketen ondorioz.

Zallakoa nabarmentzekoa da barneko ibai- eta alubioi-motakoa delako. Barneko ibai- eta alubioi-kuaternarioak terraza-sistema konplexu batean egituratzen dira. Terrazen artean, garrantzi hidrogeologikoagatik nabarmentzen dira egungo terraza edo uholde-lautada (ibaiaren gainetik 0-5 m) eta terraza baxua (ibaiaren gainetik 5-10 m). Goiko terrazek akuifero esekiak ematen dituzte, beti garrantzi gutxikoak.

LURPEKO UR-MASAK

Masa akuiferoen sektoreak

Kuaternarioa_Balmaseda-Elorrio

Jorrios_Sodupe

Interes Hidrogeologikoko Eremua

Eremu kaltebera: akuiferoa

Bi talde handitan bana daitezke: arro kantauriarraren taldea eta arro mediterraneoaren taldea. Kantauriar arroko kuaternarioek, oro har, garapen mugatua izaten dute, bai hedadurari dagokionez (13 km² arte Durangoko kuaternarioan), bai lodierari dagokionez (batez besteko potentzia ez da 10 m-tik gorakoa izaten). Tokian-tokian, ordea, eta substratu harritsu triasiko baten presentziari dagokionez, 30 m-tik gorako potentziak egon daitezke (Mungia). Bestalde, fazie finak dira nagusi. Ondorioz, lortzen diren transmisioak txikiak izaten dira (4-10 m²/egun).

Kuaternarioaren lodiera eskasaren ondorioz, azaleko ibilgua substratu harritsuaren gainetik igarotzen da normalean. Horrek, deposituen iragazkortasun txikiarekin batera, akuifero horiek ur-ibilguen mende egotea eragotzen du. Akuifero horien funtzionamendua librea da, nahiz eta guztiek dituzten tokiko konfinamendu-fenomenoak.

Uren konposizioa kaltzio bikarbonatua da, mineralizazio ertainekoa. Industria-jatorriko kutsadurak askotan eragiten dio kalitateari (Durangoko eta Zallako kuaternarioak). Akuifero horien berezko baliabideak oso urriak dira, eta ezin dira nabarmen handitu karga indusituaren bidez. Putzuak, oro har, diametro handikoak dira, garai batean etxerako erabiltzen zirenak eta gaur egun erabiltzen ez direnak. Produktibitate oso txikia dute, 1 l/s-tik beherakoa, eta, beraz, interes hidrogeologikoa oso txikia da.

4.3. ERKIDEGOKO INTERESEKO HABITATAK

EUNIS-2019 sailkapenaren arabera, Zallako habitaten presentzia eremu naturalekin eta eraldatuekin lotzen dira, formazio hauekin:

A. Habitat naturalak

Amezti iberiarrak

EUNIS 2019: G1.7B1. Habitatari buruzko Zuzentarauaren I. eranskina: 9230

Amezti (*Quercus pyrenaica*) nagusi den basoak dira, eta horietatik ia ez den geratzen masa heldurik. Zuhaitz-geruzan, pinu gorria (*Pinus sylvestris*) eta pagoa (*Fagus sylvatica*) ere badaude, eta zuhaixka-geruzan txilarrak (*Erica vagans*, *Calluna vulgaris*) eta gayuba (*Arctostaphylos uva-ursi*) ohikoak dira. Iratzea (*Pteridium aquilinum*) ugaria izan daiteke, eta ohikoak dira belarki batzuk, hala nola *Lathyrus linifolius*, *Asphodelus albus* edo *Teucrium scorodonia*.

Baldintza ekologikoak estai menditarrari atxikitzen zaizkio, onbrotipo subheze-hezearekin eta lurzoru azido eta hareatsuekin hareharrien edo kalkareniten gainean.

Florak honako hauek ditu: *Quercus pyrenaica*, *Erica vagans*, *E. cinerea*, *Calluna vulgaris*, *Genista pilosa*, *Arctostaphylos uva-ursi*, *Lathyrus linifolius*, *Asphodelus albus*, *Teucrium scorodonia*, *Potentilla montana*, *Pteridium aquilinum*.

Ibaiertzeko haltzadia

EUNIS 2019 G1.21 (Z): habitatari buruzko zuzentarauaren I. eranskina: 91E0 lehentasunezkoa*

Habitat mota hori mendebaldeko eta iparraldeko Iberiar ibaiertzetan dago, eta ohikoagoa da eremu silizeoetan.

Haltzadia ibaiertzeko baso bat da, ibilguarekiko lehen lerroan dagoena, lurzoru oso hezeetan edo istilduetan, aldizkako uraldien eraginez.

Baso itxia eta zuhurra da, batez ere amildegi estuetan, eta galeriak eratzen ditu bi ertzetako adaburuekin topo egitean. Argirik ezak zurezko elementuen presentzia mugatzen du, baina irekienetan honako espezie hauek ikus daitezke: *Frangula alnus*, *Crataegus monogyna*, *Sambucus nigra*, *Evonymus europaeus*, *Salix salviifolia*, *S. atrocinerea*, etab. Belar-geruzak espezie hauek izan ohi ditu: *Ranunculus ficaria*, *Glechoma hederacea*, *Oenanthe croccata*, *Carex laevigata*, etab.

Belardi menditarrak

EUNIS 2019 E1.72 habitatari buruzko zuzentarauaren I. eranskinarekin bat dator: 6230 lehentasunezkoa*

Belardi trinkoen formazioak dira, gramineoak nagusitzen dituztenak, eta, askotan, otea duten txilardi kantauriarretako espezieak izaten dituzte, eta haiekin lotuta agertu ohi dira. Batzuetan, iratze itxura izaten dute, *Pteridium aquilinum* nagusi izatearen ondorioz. Baldintza ekologikoak estai menditarrari, onbrotipoari (gutxienez hezea) eta sakonera desberdineko lurzoru azidoei dagozkie.

Landare hauek ditu: *Danthonia decumbens*, *Agrostis curtisii*, *A. capillaris*, *Festuca rubra* gr., *Galium saxatile*, *Jasione laevis*, *Luzula campestris*, *Polygala serpyllifolia*, *Potentilla erecta*, *P. montana*, *Veronica officinalis*, *Brachypodium pinnatum* subsp. *rupestre*, *Carex caryophylla*, *Cerastium fontanum*, *Hypochoeris radicata*, *Lotus corniculatus*, *Plantago lanceolata*, *Ranunculus bulbosus*, *Nardus stricta* *. * goi-menditar mailan.

Erica-Ulex txilardi atlantikoa

EUNIS 2019 F4.23 (X) Habitatar buruzko Zuzentarauaren I. eranskina: 4030

Lurzoru azido edo deskarbonatatueta zuhaixka-formazio mesofilo edo xerofiloak, gutxi gorabehera lehorrak eta egitura hareatsu edo franko-hareatsukoak, itsas mailatik 1.900 m-ko altitudera bitartekoak. Beste sastrakadi eta/edo larre batzuekin mosaikoan bana badaitezke ere, habitat honen formazio bereizgarriak dentsitate baxukoak dira, neurri ertain-baxukoak, eta gehienbat *Calluna vulgaris* eta txilar-espezieak (*Erica spp.*), *aulagakoak* (*Genista spp.*, *Ulex spp.*) eta jarakoak (*Cistus spp.*) nagusitzen dira. Eragin ozeanikoa duten eremu atlantiko eta mediterraneoan formazio bereizgarriak dira, bai Iberiar Penintsulako iparraldeko herenean, bai mendebaldeko erdialdean, bai eta Ceutan ere. Penintsularen barrualdera sartzen dira mendikateen bidez.

Habitat honetako txilardi gehienek belar-estratuaren pobrezia dute ezaugarri, batez ere dibertsitateari dagokionez. Hala ere, hiru espezie nabarmendu behar dira: *Agrostis curtisii*, *Pedicularis sylvatica* eta *Stachys officinalis*. Habitat mota hori osatzen duten txilardi ia guztietan daude, Britainiar uharteetatik Marokoko iparraldera.

4030 habitata Europar Batasuneko habitatak interpretatzeko eskuliburuan (EUR25, 2003ko apirila) honela definitzen da: "txilardi mesofilo edo xerofiloak, lurzoru silizeo eta podsolizatueta hazten direnak, klima heze atlantikoetan edo azpiatlantikoetan, Europako erdialdeko, iparraldeko eta mendebaldeko mendi ertaineko eremuetan". Hainbat azpimota bereizten dira, eta kostaldeko euskal txilardiak Erica-Ulex txilardi atlantikoak azpimotakoak dira. *Ulicenion minoris*; *Daboecenion cantabricae* p.; *Ulicenion maritimae* p.: Klima atlantikoetako tojo ugari txilardiak (*Ulex*).

Gaiztainondo-basoak

EUNIS 2019 G1.7D Habitat Zuzentarauaren I. eranskinarekin bat dator: 9260

Gaiztainondoa nagusi den basoak dira, eta haritz kandudunak eta ipurmasailak, lizarren bat edo beste eta hainbat arbolillo izaten dituzte, hala nola hurritzak; zuhaixka-geruzan txilarrak, sasiak eta, batzuetan, oteak izaten dira ohikoak. Zuhaixka-geruzan ohikoak dira txilarrak eta oteak, horiek ordeztzen dituzten sastrakadiak, eta landare igokarien artean, berriz, huntza eta *Tamus communis* ugari daude. Belar-estratuko florak bizi diren lurzoruen izaera azidoa erakusten du gutxi gorabehera; azidoenetan, berriz, *Blechnum spicant* iratztea, *Hypericum pulchrum* hiperirikoa eta *Deschampsia flexuosa* graminnea dira ohikoak. Gizakiak baso horiei mesede egin die, duela urte batzuk landa-eremuan gizakien eta animalien elikagai-iturri gisa duten garrantziagatik. Hala ere, gaiztainondoa zuhaitz autoktonoa da Iberiar Penintsulan, Kuaternarioko analisi polinikoek erakusten dutenez.

Flora: *Castanea sativa*, *Quercus robur*, *Q. pyrenaica*, *Fraxinus excelsior*, *Corylus avellana*, *Crataegus monogyna*; *Frangula alnus*; *Ulex gallii*, *Rubus sp.p.*; *Hedera helix*, *Tamus communis*; *Athyrium filix-femina*, *Brachypodium sylvaticum*, *Circaea lutetiana*, *Deschampsia flexuosa*, *Euphorbia amygdaloides*, *Hypericum androsaemum*, *H. pulchrum*, *Oxalis acetosella*, *Ruscus aculeatus*, *Teucrium scorodonia*, *Viola viniana*.

Baldintza ekologikoak estai muinotarrean kokatzen dira, zoru heze eta hiperhezeko onbrotipoan, oro har eskistoen, kuartziten, granitoan, hareharrian edo kareharrian azidoak diren lurzoruetan.

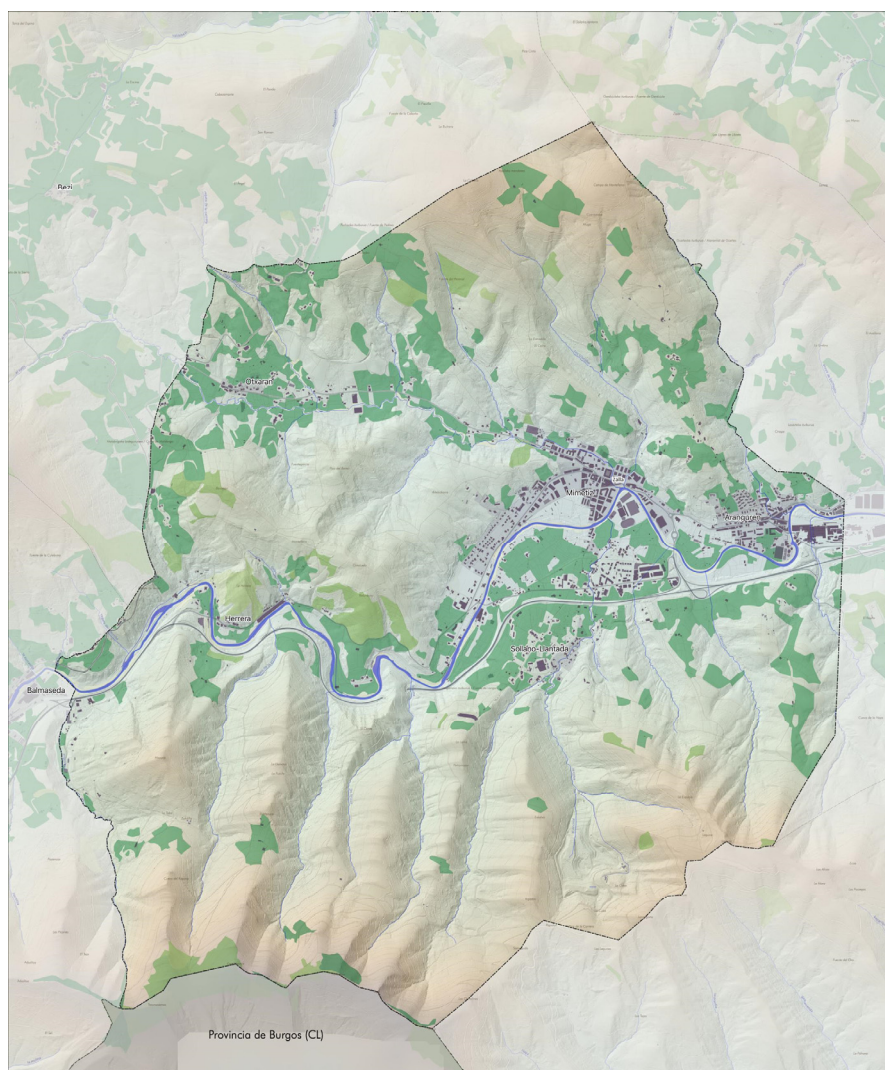
B. Habitat ez naturalak eta antropikoak

Pinus radiata landaketak

EUNIS 2019 G3.F (P), Habitat Zuzentarauaren I. eranskinarekin bat ez datorrena.

Hostozabalen landaketetan, ustiatzeko modu artifizialean landatu diren baso erorkorrak biltzen dira. Konifero-espezieak dira baso-ustiapenerako gehien erabiltzen diren espezieak. Azkar garatzen direnez, paisaia nagusi diren espezieak dira. Espezie ezagunena Pinus radiata da, Monterrey pinua edo intsignis pinua ere esaten zaiona.

Zallan dauden beste formazio ez-natural batzuk baratze, berotegi eta zona zapalduetara atxikita daude.

BATASUNAREN INTERESEKO KLAUSULAK

Alnus glutinosa eta Fraxinus excelsior espezieek osaturiko baso alubialak (Alno-Podion, Alnion incanae, Salicion albae)	Landaredia kasmofitodun malda arrokatsu kaltzikolak
Castanea sativa-basoak	Altitude baxuetako segabelardi txiroak (Alopecurus pratensis, Sanguisorba officinalis)
Quercus ilex y Quercus rotundifoliaen basoak	Belardi lehor seminaturalak (Festuco-Brometalia)
Txilardi oromediterraniar endemikoak, elorri-triskarekin	Belardi lehor seminaturalak eta substratu kalkareoetako sastraka-eiteko formazioak (Festuco-Brometalia)
Txilardi lehor europarrak	Harizti galaiko-portugalarrak, Quercus robur eta Quercus pyrenaica-rekin
Formazio belartsuak Nardus-ekin	Quercus faginea eta Quercus canariensis-en harizti iberiarrek
Pagadi azidofilo atlantiarrek, Ilex eta batzutan Taxus-ekin	Harkaizti silizeotako Sedo-Scleranthion edo Sedo albi-Veronicion dillenii-ko landaredia aitzindaria

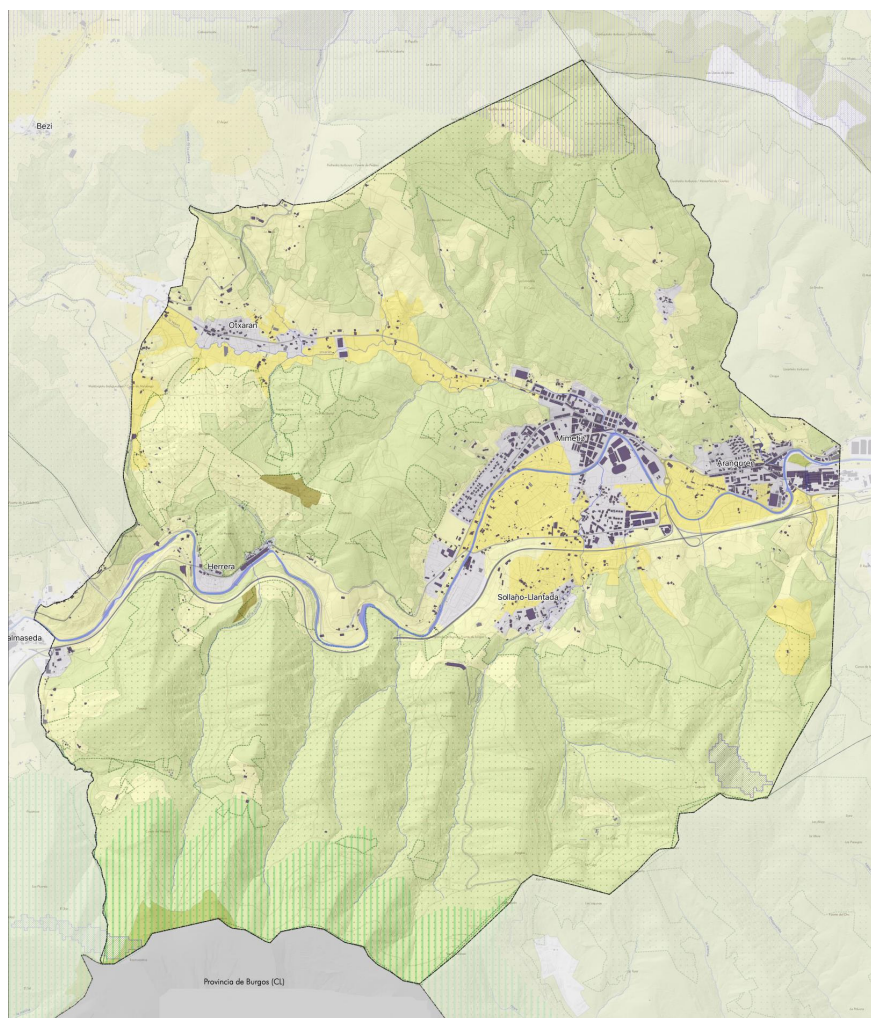
6. Irudia. Zallako udalerriko habitatak, Natura Sarean kodearen arabera, Habitategi buruzko Zuzentarauaren I. eranskinean jasoak.

4.4. LANDA-INGURUNEA ETA BASO-EREMUAK

Nekazaritza-lurzoruaren eskumena, euskarri hutsetik harago doan balio gisa, «izaera erreproduzi ezina, eskasia eta lehen mailako jardueretarako garrantzia» aitortzen du, eta, ondorioz, Nekazaritza eta Basozaintzako Lurralde Plan Sektorialaren onarpenean deribatu da.

Basozaintzako LAPak, Gidallerroetako Ingurune Fisikoaren antolamendu-ezaugarriak garatuz, honako kategoria hauek ezartzen ditu:

- Nekazaritza, Abeltzaintza eta Landazabala Balio Estrategiko Handia
- Nekazaritza, Abeltzaintza eta Landazabala Trantsiziozko Landa Paisaia
- Basoa-mendi barbana, basoa, larre menditarrak, larre menditarrak-harkaitzak
- Ingurumen-hobekuntza
- Lurrazaleko uren babesa

NEKAZARITZA ETA BASOZAINZAKO LURRALDE PLANA

KATEGORIAK

- Nekazaritza eta abeltzaintza: balio estrategiko handia
- Nekazaritza eta Abeltzaintza: trantsizioko Landa Paisaia
- Basogintza
- Basoak-Mendi barbana
- Ingurumenaren Hobekuntza

BALDINTZATZAILE GAINJARRIAK

- Korridore ekologikoak: lotunea
- Akuiferoak kutsatzeko arriskua duten eremuak
- Onura Publikoko Mendiak
- Higadura arriskua

7. Irudia. Nekazaritza eta Basozaintzako LPSaren antolamendu-zonak. Iturria: Lurralde plangintza, Etxebizitza eta Garraio Saila

Zalla udal-eremuan aurreko kategoria guztiak daude, Larre menditarrek-Harkaitzak azpikategoria izan ezik.

4.5. ESKUALDEKO PAISAIA

Balmaseda-Zalla paisaia-katalogoa EAEko eskualde-administrazioak egindakoa, Zallako eremuko paisaiari buruzko informazioa eta azterketa eskaintzen ditu.

4.5.1. GIZA FAKTOREAK: KOLONIZAZIO-PROZESU HISTORIKOA ETA HORREK PAISAIA IZAN DUEN ERAGINA

Hobeto azaltzeko, atal hau hainbat eremu geografikotan banatu da. Jarraian, horietako bakoitza azalduko da.

Balmaseda – Zalla – Güeñes unitatea

Hiru udalerri horiek Kadagua Harana osatzen dute, eta hainbestearino non haren mugak, funtsean, bat baitatoz beste ibar batzuen banalerroekin.

Hala, Ordunte mendilerrotik, Turtziozko haranetik bereizten gaituen Kolitzaren gailurrarekin (879 m), mendikatea Artzentalesetik (Kolitz harana) bereizten gaituen Santo Domingora (718 m) jaisten da; hemen bakarrik gelditzen da muga Kadaguara iritsi nahi izan zuen Sopuertaren sarketak eteten du; ondoren, iparraldeko mugak Avellanedako banalerroa berreskuratzen du eta gailurretatik igarotzen da, Pico Cintoraino (534 m). Artegi (542 m.) eta Ubieta (632 m.), Sopuerta eta Galdamesko haranetatik bereizten gaituztenak, Ubieta/Gurutzetik, Arnabizkar mendixka zaharraren ondoren, gure lurraldeak Eretza (887 m.) hartzen du eta ekialderantz isurtzen duen Castaños errekatik darama muga.

Mendebaldeko muga Kadaguaren bi ibaiadarretan oinarritzen da. Horiek Gaztelatik bereizten gaituzte, eta Peñalosa (654 m) eta Picorredondo (677 m) tontorrak eskualdean egotea lortzen dute.

Gailur horretatik abiatuta, Orduntek ekialderantz jarraitzen duela dirudien mendi-lerrokadurak, Picos de la Bandera (696 m) eta Torno (676 m) barne, gure haranaren muga eratzen du. Bertan, Gordexolarekiko muga adierazten du, eta haran horren banalerrotik jarraitzen du, La Peñako tontor baxuenetatik (515 m). Ilso (564 m.) eta Carobo (565 m.), handik, maila baxuago batean, banalerroaren iparraldeko hegalarri jarraitzen diogu; izan ere, Berbiz santutegia, banalerroa markatzen duena eta Salcedo eta Gordexola haranen eliza izandakoa, gaur egun azken horretakoa da, eta badirudi banalerroaren muga hegaletara mugitu zela.

Mendoza mendiko banalerroa berreskuratuko da, Sodupe gaineko uharte-mendia, oso garrantzitsua, hiru ibaien etorrera artikulatzen baitu: Kadagua, Herrerias eta Zaldu. Handik, Ganekogortaren hegaletan gora egiten du pixka bat, Zaldurekin lehian, eta La Quadran haran osoa kontrolatzen du Ganekogortaren gailurreraino, agertoki birjina eta pribilegiatu batean, Eretza eta Ganeko arteko haitzarteak jasan dituen erasoekin kontrastean, Zaramillotik Soduperaino.

Giza okupazioak historiaurreko aztarnak erakusten ditu Eretzan eta Ganeranerantz doan dortsalean, eta, era berean, Kolitzaren behealdean, iparraldeko aldean, izaera erlijiosoko monumentuak dira, gailurak larre garaiekin okupatzeari lotuak. Gailur handien deforestazio iraunkorra historiaurreko fase horietan sortu zela uste da, eta, beraz, dagoeneko gizatiartutako paisaia da.

Paisaiaren eta tradizio zaharren azterketak adierazten duenez, herrixkak haranean baino egoera babestuagoan jaiotzen ziren mendi-hegaletan, harana eta bideak behatuz ezustekoak saihesteko. Ez dirudi hemen, Sopuertan edo Galdamesen bezala, herrixka indoeuropar bat dagoenik, gero haren oinetan hainbat herrixka sortzen dituen, nahiz eta La Cabana-Artegi-Zipar-Larreko gailurretan, Zalla eta Gueñesen gainean, edo Lujar-en, Soduperen gainean, edo baita Castillejos-Santo Domingon ere, eta kota baxuagoetan agian Mendoza Soduperen gainean, Cerros del Castillo eta Castillo de Piedra ikus zitezkeen. Hipotesi horiek baieztatuz, San Juan de Berbekiz agertzen da Salcedo eta Gordexola nagusi ziren santutegi gisa, tradizioak bailarako lehen eliza gisa baieztatzen duena; kasu askotan, ermitek detektatzen dituzte herrixken aurreko antzinako herri edo kastro horiek.

Bitxia da mendi-mazelaren erdialdean dagoen herrixka-populazio hori Balmasedan ia ez egotea; izan ere, malda handiek eta ia haitzarte-izaera izateak ez dute zibilizazio hori aholkatzen. Hala ere, Pandozales, El Zoco, Jáuregui, eta etxe isolatu txikiak, Aldai, Iturrigarri, Laborrieta, Labrara, eta oso altua, Las Bernillas. Interesgarria litzateke jakitea gaur egun isolatuta dauden etxe horietatik zein izan ziren antzinako herrixkak, Balmasedaren hegoaldean Arbiz, Zernoza, La Pedrera baita Las Eruzas eta Cenarro.

Egoera aldatu egiten da Zallan, herrixka askoz gehiagorekin (Luchaco, Zolla, Patzalza, Urtechu, Llano, La Magoslera, San Cristóbal, Bilbato, Perín, Arana, Montellano, Basdaga, La Herrera), iparraldeko hegaletan, eta baita hegoalderantz ere (Murga, Torremonte, Vistalegre, Intxorbe, Zokita, Breña eta Somocurcio), eta horiei Otxaran harana eta Santibáñez, Somavalle, Otxaran eta El Callejo gehitzen zaizkie. Goi-herrixka horiek guztiek, zalantzarik gabe, haranaren hasierako okupazioa adierazten dute; Cabanaren oinean, ordea, ermitek seinalatutako antzinako bide garaietan oinarritzen dira.

Gueñesen are argiagoa da prozesua: Ubieta Urrutira Eskarzaga, Saratzaga, Ametzaga, Santa Marina, Norza, Taramona, Lejarza, Goikuria, Ibargu, santutegi zaharrekin, hala nola San Lorentzo edo Santa Marinak, Magdalenak edo San Pedrok adierazitako bide zaharrak; hegoaldean, Orijana, La Jara, Allende, Jandiola, Arzabe edo Mendoza agertzen dira, eta gehiago ekialderantz, Urtiaga, Garai, Trasarana, Moriza, Iartu.

Ekialdeko haitzarteetan, La Quadran eta Zaramillon, desagertu egiten dira herrixka horiek, eta, Balmasedan gertatzen zen bezala, gaztelu baxuak agertzen dira igarobideak defendatzen dituztenak, Lacabeko San Migel.

Gure ustez, garai lasaiagoetan herrixkak haranetara jaisten dira, eta hor agertzen dira dorretxeak, burdinolak, errotak eta baita baselizak ere, ibaiari lotutako haranaren kolonizazio berri bat, haren zubiak eta bideak sortuz; horrela sortzen dira La Mesa, Bolumburu, Mendieta, Sollano Llantada, Santxosolo, Sodupe, Jorgi eta La Quadra dorre-multzoak, eta familia handien egituraketa adierazten dute, bideak, burdinolak eta errota kontrolatzen zituztenak. Ziurrenik, altuera handiagoan kokatutako dorreek aurreko aristokrazia bat adierazten dute: Maruri, Murga, Somovalle.

Dorre kopuruak adierazten du kultura hori indartsuagoa dela Gordexolan, eta handik, agian, Salcedoko haranera igarotzen da, non ibaia etxekotzeko zailagoa baitzen. Ibaiko dorretxe horien boterea konpentsatzeko sortu zen Balmaseda, Enkarterrietako hiri handiena, zibilizazio berri bat adierazten duena, ziurrenik haitzarte-eremuan sortu zen, han ez baitziren nagusi dorre-etxeak, hala nola Zalla eta Gueñes.

Eta, ziur asko, Balmasedaren adibideak suspertu zuen Gueñesko parrokiaren sorrera, haranaren zentro espiritual eta herrixken bilgune gisa, dorre-etxeek kontrolatutako ermitekin lehian, Sodupen edo La Quadran gertatu ahal izan zen bezala.

funtsean, Kadaguan.

Hiru elementu horiek, basogintzakoak, abeltzaintzakoak eta industriakoak, definitu dute egungo paisaia, antzinakoak baino aberastasun gutxiagorekin.

Baso-unitateak hegoaldeko haranak nagusitu ditu, abeltzaintza- eta nekazaritza-sektorea ia erabat kanporatu arte, larreak okupatuz eta baserriak eta herrixkak hustuz, Gordexolan eta Kadaguan gertatu den bezala, eta populazioa haranaren hondoan kontzentratu da.

Paisaia-aberastasun horren galera konpentsatu egin daiteke oso zainduta dauden pinudi erraldoi horiekin, etorkizunean baso autoktonoa babestu eta garatuko baitute kontserbazio-baso deituriko eremuetan.

Baso-presio hori Sopuerta-Galdamesen ere antzematen da, non abeltzaintzaren sektorea ia desagertzen ari baita, haran horrek bokazio alternatibo argia definitu gabe. Artzentalesen eta mendebaldeko haranetan, belardiek eutsi egin diote pinudien aurrerapenari, nahiz eta aurreikusten den pinudiek aurrera egingo dutela etorkizunean, baina hemen baso autoktonoen aztarna gehiago kontserbatzen dira, behar diren babesean, oro har babestuta daudenak baino.

Nekazaritza- eta abeltzaintza-jarduera esne-ustiategietan kontzentratu zen hasieran, denborarekin haragi-ustiategietara igaro zena. Gaur egun, berriz ere ardi-sektorea agertzen ari da. Baina hori guztia ziurgabetasun handiekin; Gordexolako belardiak ia desagertu egin dira; Kadaguan geratzen dira hegoaldeko hegaletan; Sopuertan oso ahulduta; eta Galdamesen, Larrea inguruan eta banalerroan oraindik ere; Artzentalesen eta Turtziozen oraindik ere nagusi dira, eta haien zuhaitzien ertzek balantza handia ematen diote paisaiari. Baina belardiek presentzia handiagoa dute, baita ustiategien kontzentrazio handiak direla-eta ere, Karrantzan eta Lanestosan, non belardien paisaia eskualdeko faktore ekonomiko garrantzitsu gisa ikusten den.

Meatze-sektorea desagertu egin zen Sopuertan, Galdamesen eta Artzentalesen, eta horren ordeztu paisaia-ondareak geratu dira, aisialdi- eta bisita-eremu bihurtuta. Kadaguako industria-sektorea industria-erabilerako eremuak eratzeko oinarria izan da, auzuneekin eta errebaekin batera, eta, azken batean, haranaren eta hiri-eszenaren irudia degradatu du. Gaur egun, industria-sektorea gainbeheran dago, eta Bilbo Handiko "logela-hiri" dira.

Horregatik, Kadagua paisaia nahasgarriena eta eraldatuena da. Bailara-hondoa du, eta, bertan, abeltzaintza-erabilerek bere horretan jarraitzen dute, hiri-hedapenak xurgatzeko zorian. Kadaguak hiri-continuum bat sor dezake, Kadagua ibaia zatikatuta eta isolatuta. Konplexutasun horri autobia, azpiegitura elektrikoak eta industria-kokaleku berrien parke zabala gehitu behar zaizkio.

4.5.3. PAISAIA ESANGURATSUAK

Eremuko paisaia esanguratsuetan, elementu garrantzitsuak izateagatik nabarmentzen diren paisaiaren aktiboak zehazten dira: ebakiak, haitzarteak, larre garaietako gailur luzeak, belardi eta hariztietako paisaia bikainak, kareharrizko gailur eta zerrategiak, haran-hondoko belardiak. Zallako udalerrian, udal-geografian izandako arrakastak ez ezik, Kadagua haraneko eta gailurretako paisaia-dinamiken barruan ere ikusi behar dira, Balmaseda-Zalla Paisaien Katalogoak adierazten duen bezala:

Balmaseda

Kadaguan, Balmasedakoa da lehen paisaia esanguratsua. Harana estuagotzen da, eta oso mendi altuak ditu mugetan: Kolutza (879 m) eta La Bandera (696 m). Bizkaiko ate hau Zallarantz ixten da haitzarte luze batekin, La Herrera, non historian zehar ekialdetik etorritako inbasioetatik defendatu zen. Geografikoki hain konprometitua dagoen egoera horri, eta agian neurri batean horregatik, pinudiak mendi-hegaletan menderatzea, eta beste berezitasun bat, Erdi Aroko hiribildua eta Balmasedako monumentua.

Beraz, paisaia oso berezia eta nortasun handikoa da; iparraldean, mendikateak arku handi bat osatzen du Kolutza – Garbea, Balmaseda inguratuko duten Kolutza eta Acebo errekek osatzen dituen. Arku handi horrek Goi eta Bolumburutik jarraitzen zuen, haitzartea osatuz; hegoalderantz, Celadilla ibaiaren isurialdeek eta Banderasek Angostura erreka definitzen dute, Balmaseda eta Herrera haitzartea banatzen dituen.

Zalla - Gueñes

Balmasedaren ondoren, harana Zallarekin eta Gueñesekin zabaltzen da Soduperaino. Horrela, haranean ibar-hondoko belardiak, mendi-hegal erdiko herrixkak eta mendi-hegal basotsuak sartzen dira, Somocurcio (686 m) eta Ilso (564 m) mendietatik Berbikizerantz jaisten direnak eta Gordexolatik bereizten gaituztenak.

Haran zabal horrek Zalla, Gueñes – Sodupe eta beste hainbat herrigune ditu, haran-hondoko belardi handienak zituen eta, oro har, urbanizazioak asko aldatu eta kaltetu du. Haren irudi nahasi eta nahasiak eskualde osoaren pertzepzioa aldatzen du.

Sekzio oso aberatsa du oraindik, iparraldean Zipar, Artegi, La Cruz eta Lujar gailur harritsuak eta hegoaldean Alecun eta Ilso multzoa, antzinako herrixkak inguratzen joan diren pinudi-basoak, hegoaldean batez ere, herrixkak beren belardiekin iparraldean, mendi-hegalak seinalatzen dituzten ermita ugariak, San Lorenzo, Santa Marina, La Magdalena, San Pedro, eta, azkenik, haran-hondoko nukleoak beren dorretxe zaharrek eta beren zubi eta errotekin; bilbe horren gainean industrialdeak eta ibarrak hartuko dituzten auzo berriak, haranaren gardentasuna zatikatuz eta haren batasuna aldatuz; eta, zalantzarik gabe, protagonista handiaren erdian, ibaia, oraindik ezkutatuta eta ia ahaztuta dauden eremu askotan, baina ibaiertzeko basoekin eta belardiekin berreskuratuta daudenak

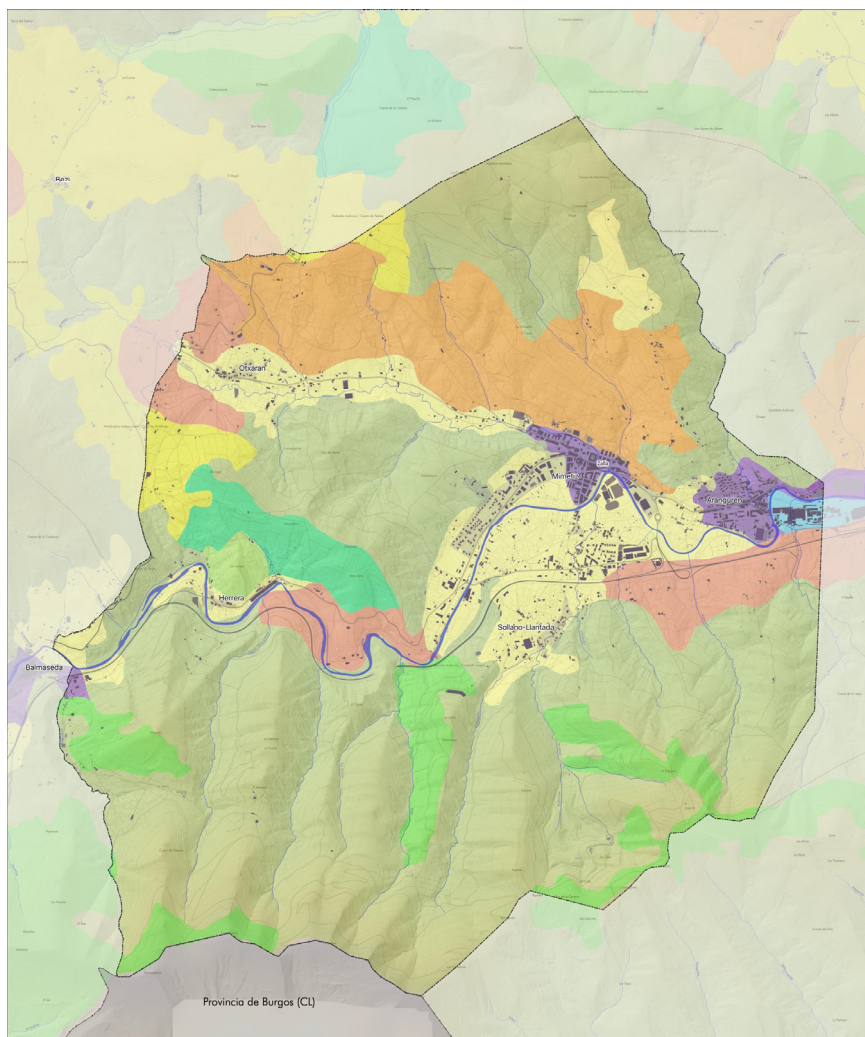
Otxaraneko harana

Paisaia horren osagarri da Otxarango haran txikia eta Retola erreka; erreka hori Cabeza eta Cabana mendi-hegaletan jaiotzen da, Avellaneda alboetan, eta hegoaldean, Garbea mendiaren hegaletan. Mendebaldean, Kolutza ibaiaren banalerroan jaiotzen da, Artzentalesen, Bezi eta Herbosa artean.

Hegoalderantz, harana Garbea mendilerrotik askatutako Alta eta Bolumburu mendilerro txikiak definitzen du, eta Kadaguan Herrerako haitzarteak osatuko ditu. Haran txiki hori paisaia esanguratsua da; izan ere, Kadaguaren adarra bada ere, Artzentalesen antz handiagoa du, belardiak eta herrixka txikiak baitaude. Hala ere, hura zeharkatzen eta zatikatzen duten trafiko-bideek eta herrixkek jasan zituzten saihezbideek gehiago aldatu dute.

Herrerias ibaiaren harana/haitzartea

Eskualdeko hegoaldeko azken harana jorratuko dugu orain, Herrerias harana eta Zaldu ibaiadarra. Herreriasek Gordexola definitzen du, Kadagua baino haran txikiagoa, eta nortasun handikoa, Kadaguan bezala, haranaren barrenak garapen modernoak jasan ditu, eta hiriaren jarraipen bihurtzeko arriskua du. Bertan, antzinako dorretxeak eta San Joan eliza dagoen hirigunea aurkitzen dira, baina gailurretara herrixka txikiek puntuatzen zituzten mendi-hegalak, iparraldera San Juan de Berbikiz herritik jaisten zirenak, haranaren populazioaren jatorria, eta hegoaldera Banderaren Gainetik jaisten zirenak; batez ere, azken horiek bere belardiak desagertzen ikusi dituzte, pinudiek ordeztuta, eta horrek arriskuan jartzen du baserri txikien biziraupena.

PAISAIA

AZPIUNITATEAK

■ Nekazaritzakoa, heskaiak dituzten belardi eta labore-lur atlantikoaren nagusitasunarekin, ibai-eragina duen ingurunean
■ Nekazaritzakoa, belardi eta labore-lur atlantikoaren nagusitasunarekin, ibai-eragina duen ingurunean
■ Hostozabal hostoiraukorren basoa, ibai-eragina duen ingurunean
■ Industrial, ingurune antropogenikoan

■ Sastrakadia, ibai-ingurunean
■ Nekazaritzako mosaikoa, baso-sailekin, ibai-ingurunean
■ Nekazaritzako eta basoko mosaikoa, ibai-ingurunean
■ Basoko mosaikoa, ibai-ingurunean
■ Basoko sastrakadi mosaikoa, ibai-ingurunean

■ Hiri-inguruko mosaikoa ibai-jabarian
■ Baso-landaketak ibai-jabarian
■ Hirikoa, jabari antropogenikoan

Izan ere, zerbait nabarmendu behar bada, haranaren baso-nagusitasuna eta haren abeltzaintza-izaeraren desagertzea da. Hau are esanguratsuagoa da mendebaldeko muturrean, han, Kadaguan gertatu zen bezala, mendiek altuera handiagoa hartzen dute, maldak handiagoak dira eta, ondorioz, mendi-hegalaren erdialdean oso herrixka gutxi zeuden; horregatik, baso-eremua are handiagoa da, eta populazioa haranaren barrenean biltzen da.

Herrerias haranaren barruko paisaia berezi honen hasiera Pontoiaren nukleoaren atzean dagoen haitzartean ikus daiteke, Ilsoko gailurren hurbiltasunak (564 m) eta Santurtziko inguruek (486 m) eraginda. Bertan dauden nukleoak Iratzagorria eta Artekona dira, eta dorre-etxe batzuek ere osatzen dituzte.

4.5.3.1 *Balmaseda-Zalla Enkarterrietako Katalogoko Zallako paisaia-unitateak*

Paisaiaren Katalogoak bi paisaia-unitate aitortzen ditu azterketa-eremuan, udal-mugak gainditzen dituztenak. Unitate horiek Balmaseda-Zalla Paisaiaren Katalogotik ateratakoak dira.

1. Kadaguako haraneko unitatea

Oinarrizko osagaiak

Unitate honek Kadagua harana hartzen du bere ibilbide osoan, Balmaseda, Zalla eta Gueñes udalerriak, eta Sopuerta eta Gordexolaren zati bat hartzen ditu. Iparraldeko mugek, Ordunteko unitatearekin mugan, Kolitzatik Garbea eta Sabugal arteko Ordunte mendiek adierazten dutenez, Altako banalerrotik jarraitzen dute, Otxarango haranetik bereizten gaituena eta paisaiaren beste unitate batekoa dena, eta Barbadun ibaiaren banalerrotik jarraitzen dute, Kabana, Zipar, Larrea eta Sopuerta eta Galdamesetik bereizten gaituen gailurretatik; ekialderantz amaitzen da Lujarko banalerroan eta Eretzako hegaletan, zeinaren gailurra Grumeran-Eretza unitateari baitagokio, Kadagua Zaramilloko haitzarteetatik helduz eremu funtzionalaren amaieran.

Hegoaldeko mugak ere Herrerias ibaiaren banalerroa jarraitzen du, eta bat egiten du Gordexolako haranarekin. Banderaren, Somocurcioren, Ilsoren, Berbikizen eta Mendozaren gailurretatik igarotzen da, Herreria-Zaldu ibaira iristen, eta Kadaguako haitzartearen magaletatik igarotzen da berriro, Ganekogortako paisaiaren unitatearekin mugan.

Beraz, unitate lineala da, haranarekin bat datorrena, eta sekzio oso aberatsa duena: iparraldean, gailur harritsuak, batzuetan altuera handiko larreak, baina garrantzi txikikoak; antzinako hariztiak, zelaiak eta herrixkak okupatu dituzten birpopulatze-hegalak; mendi-hegalaren erdiko belardiak eta herrixkak; eta haranaren barrena, belardi, baratze eta herrixkekin; eta, batez ere, nukleoen ezarpena, Enkarterrietako garrantzitsuenak, Balmaseda, Zalla, Gueñes eta Soduperekin.

Faktore naturalak

Asko aldatutako paisaia-unitatea da, ez bakarrik birpopulaketengatik, harizti-orbanik ia ez baita geratzen, baizik eta, batez ere, haran-barrenetako urbanizazioagatik, hiri-continuum bat sortzeko arriskua baitago; urbanizazio desordenatuak, azpiegiturek, linea elektrikoek haranaren irudia aldatu dute eta Enkarterrien irudi negatiboa hedatzen laguntzen dute; haranaren barrenetik igarotzen da elementu natural garrantzitsuena, ibaia, eta hura ibaiertzeekin eta belardiekin batera berreskuratzea funtsezkoa izan daiteke haranari bere izaera itzultzeko; horrez gain, Zalla eta Gueñes iparraldeko belardi unatuen eta herrixken hegalek oraindik ere mantentzen duten harmonia ere gehitu behar da.

Balio naturalak honako hauetan oinarritzen dira: Kolitzako pagadi txikietan, Pandozalesko Kolitza hariztietan, Larreatik Gueñeserantz jaisten diren hariztietan, Galdamesekiko banalerroetan, Lejartza azpiko artadietan, Eretza azpiko haitzarteetan, Berbiz inguruko hariztietan eta Balmasedako hegoaldean dauden bortol edo zurgin-hondakin batzuetan. Horri Kadaguako ibaiertzeko basoak gehitu behar zaizkio, nahiz eta tarte batzuetan zuhaitz handiak izan haltzak, lizarrak, makalak eta sahatsak.

Giza faktoreak

Kultura-aberastasuna askotarikoa da: historiaurreko aztarnategiak Eretza ibaiaren oinean eta Larrea eta Gurutzean, indoeuropar herrixka Bolumburun, Balmasedatik Castrorako bide erromatarra, Kolitza, San Lorenzo, Santa Marina, San Pedro, Magdalena eta San Migel santutegiak iparraldean, San Juan de Berbiz, San Martin, San Pantaleon eta San Isidro bideak hegoaldean, Donejakue bidea, herrixkak beren euskal eta gaztelar arkitekturarekin, kontserbatutako hamahiru dorretxeak, lau jauregi-etxeak, Balmasedako hiri monumentala, parroikia-elizak, zubiak eta hogeit hamar etxe indiano baino gehiago, askok beren lorategi exotikoak mantendu dutela.

Ondare aberats horri industria-iraultzarena, fabrika zaharrak eta, zergatik ez, industria-garai luze baten lekuko izandako paper-fabrika gehitu behar zaizkio. Zubiak, geltokiak, errepide zaharra, azpiegiturak eta trazadurak dituzten trenbide-lineen trazadura ere aberatsa da, harana itsasoaren eta Gaztelaren arteko komunikazio-korridore izan baitzen beti.

Unitatea BI-6318 eta BI- 6210 eskualdeek eta Bilbo-Santander eta Bilbo-La Robla trenbide estuko trenbideek zeharkatzen dute. Orduntetik datorren GR-123 trenbidea Balmasedaraino jaisten da eta, ondoren, Banderarantz eta Somocurciorantz joaten da Gordexolarantz.

Garrantzitsua da aipatzea unitatea zeharkatzen duten linea elektrikoek kopuru handia eta Gueñesko transformazio-zentro handiaren presentzia, zeinak nabarmen aldatzen baitu unitatearen ekialde osoa. LPPak La Cruzetik jaisten diren belardien eta herrixken hegaletan paisaia-balio handia duen nekazaritza-sistemako eremu bat adierazten du.

Ebaluaketa

PU honek Enkarterriko biztanleriaren zati handi bat biltzen du, bere baso-lurzorua justifikatu zuen industria izan zuen, eskualdea zeharkatzen duten komunikabideak ditu eta, beraz, bere enbaxadorea da, bere aurpegiak agerikoena eta arazotsuena.

Balorazioa ez da negatiboa, baina eskualde osoaren balorazioa jaisten du, Kadaguako haranak definitutako paisaia-unitate horren ikuspegitik.

Eta, batez ere, honako arrazoi hauengatik: haran-barrena okupatzeagatik; bertako nukleoen hazkundeagatik; tradizioarekin zerikusirik ez duten hazkunde-tipologiengatik, aldiriak izateagatik, gutxi zaindutako industria-lurzoruagatik; presentzia txikiko ibaiagatik; bide-azpiegitura moderno harroputzak, natura lotsagabea erakusten dutenak, haranaren eta hegaleen eskalaren balioak mesprextatuz.

Haranaren errespeturik eta nortasunik gabeko okupazio horretatik dator, Zaramillo, Sodupe, Aranguren, Zalla eta Balmasedaren izaeraren galera, haien ondarea ezkutatzea, eta, hala ere, balio ezkutu guztiak, ibai handia, bizirik dauden belardiak, mendi-hegal erdiko herrixkak, herriguneko ondarea, Balmasedako hirigune handia, Balmasedako baso-masak, Herrerako haitzarteak, Artegi eta Larreako kareharrizko gailurrak, mendebaldeko altuerak Somocurcioraino eta Ilso. Balio horiek erakutsi behar dira, balioa eman behar zaie, batez ere harana zeharkatzen duen bide-azpiegituratik, eta beharrezkoa da nukleoen hazkunde antolatzea, haien mugak babestea, tipologia kolektibo arrotzak saihestea, linea elektriko nagusiak eta bigarren mailakoak murriztea, ibaiari eta ibaiertzeko basoei balioa ematea, poligono berrien eraso berriak saihestea, elementu horien aldaketa topografikoak saihestea, okupazio berriak saihestea, abandonatutako lurzoruei balioa ematea eta hiriguneei errieta egitea, ondarea babestuz, batez ere herri-arkitektura eta etxe eta lorategi indianoak.

Horrez gain, autobiak eta azpiestazioak hainbeste abandonatu eta kaltetutako Kadaguako haitzarteak berreskuratzea gehituko litzaioke.

Premiazkoa da unitate honetan agertzen diren ekintzei ekitea. Enkarterrietako aurkezpen-txartela ez ezik, Bizkaiko txartela ere bada, Gaztelatik egindako sarreretarako, eta biztanleriaren zati handi baten biltzaren eszenatokia ere badelako.

2. Trucios – Artzentales – Otxaran unitatea

Oinarrizko osagaiak

Paisaia-unitate horrek Artzentalesko goi-lautada hartzen du, eta Turtziozko haranerantz, Avellanedarantz eta Otxarango haranerantz hedatzen da. Iparraldean, Turtzioz eta Betaio eta Alen mendiguneak ditu mugakide, eta hegoaldean, Koltza inguruak, Ordunteko paisaiaren unitatean, eta Kadaguarekiko banalerroa, Garbean eta Altan. Mendebaldean, paisaiaren batasunak Turtziozko haran osoa hartzen du, La Escrita mendiaren mendi-mazeletaraino, baina gure eremuan Villaverde udalerriarekin muga egiten du.

Ekialderantz dituen mugak Otxaran haranaren mugekin bat datoz, Zallan Kadaguarekin egiten duen topaketan.

Ikus dezakegunez, Turtzioz, Artzentales, Sopuerta eta Zallako lurraldeak biltzen dituen unitatea da, eta, gainera, Enkarterriko erdigune geografikoan dago, baita Avellanedako erdigune politikoan ere.

Faktore naturalak

Agüera ibaiaren, Koltza ibaiaren eta Kadaguara isurtzen duen Retola de Otxaran erreka toaren goi-ibilguak bertatik jaiotzen dira edo bertatik igarotzen dira, gutxienez, hiru ibai-arro.

Hori da, beharbada, eskualdearen giltzarria: goi-ordokiaren izaera, banalerrokoa, komunikazioen kontrolekoa, ez soilik ipar-hegoaldea, Avellaneda, baita ekialde-mendebaldea, Traslaviña, San Migel ere. Horregatik, eskualdean erdigune politikoa, Avellaneda eta Artzentaleseko biztanleak biltzen zituen zuhaitz sakratua kokatzen dira. Zalantzarik gabe, unitatean hiru azpiunitate aurki zitezkeen, Turtzioz, Artzentales eta Otxaran-Avellaneda, baina gure ustez hobe da batzea zatitzea baino.

Baina goi-ordoki hori, bitxia bada ere, banalerroa ez da mendate basotsu bat, baizik eta belardi mikro-herrialde garaia, herrixka txikiko unadekin. Zeinek zelai eta hariztien harmoniari eustea lortu dute, iparraldeko eta hegoaldeko baso-berritzeak gorabeherak badira ere.

Giza faktoreak

Kulturari dagokionez, unitateak aparteko aberastasuna du, hogeita bat dorretxe eta jauregi, antzinako dorreen oinordekoak, hogeitasei baseliza eta parroikia-tenplu baino gehiago, batzuk apartagoak, Turtziozkoa kasu, eta hemen ere santutegi eta zezen-plaza tipologia ematen da, eta herri-arkitekturan Turtziozko etxe tipologia, zurezko balkoiekin, Kantabriako etxea, Gaztelako etxea eta euskal baserriaren antzinako adibideak, indianoen etxeak eta Aguerako errota eta burdinolak gehituta, Turtziozko hirigunea osatzen du, monumentala, eta Avellanedako juntetxea.

Avellanetatik eta Otxaranetik igaroz Castro eta Meseta lotzen zituen bide erromatarrek zeharkatzen du unitatea. Bide hori Turtziozetik Karrantzara zihoan beste bide erromatar hipotetiko bat zegoen, eta, zalantzarik gabe, Traslaviña sortu zuen ekialde-mendebalde lotura zahar bat, San Migel gaztelu tenplario zaharra kontrolatzen zuena.

Horiei bide berde berria gehitzen zaie, Traslaviñatik Castrora doan trenbide zaharrari jarraituz itsasotik, Sopuertatik eta Galdamesetik gure unitatera iristeko aukera ematen duena, baita ere, nahiz eta tangenzialki GR-123a Turtziozko iparraldetik pasatzen da, Gordonetik.

Unitatea tokiko errepideek zeharkatzen dute, Turtzioz Guriezorantz, eta Balmasedakoak Somorrostro

eta Castrorantz; gainera, eskualdeko 6210 errepideak eskualdeko ekialde-mendebalde komunikazioaren tradizioari eusten dio, baita Bilbo-Santander trenbideak ere, trenbide estukoa, eskualdekoaren paraleloan zeharkatzen du.

Lurraldearen Zatiko Planak paisaia-balioa duen nekazaritza-sistematzat hartzen du unitatearen zati handi bat, batez ere Artzentales erdigunea eta Avellaneda-Otxaran.

Ebaluaketa

Unitate honek lau udalerritako lurraldearen zati bat hartzen du: Turtzioz, Artzentales, Sopuerta eta Zalla. Gune eta herrixka horietan, belardiak eta zuhaitziak paisaiaren bereizgarri dira oraindik. Bailara horietako antzinako nekazaritza-, abeltzaintza- eta baso-kulturaren paisaia oso adierazgarria da, eta paisaiaren eta herrixken xarma gordetzen du, ondare oso baliotsua baitu.

Balio horiei eusteko, unitate paisaiak bere abeltzaintza-ustategiei eutsi beharko lieke, gaur egun txakolina landatzeko nekazaritza gero eta handiagoarekin osatuta, eta pinudi eta eukaliptalen aurrerapenetik babestu beharko lituzke. Era berean, beharrezkoa da haien ondarea, dorretxeak, Truciako herri-arkitektura, jauregiak eta Gaztelako etxeak babestea, bide-trazadura berrien txikizioak saihestea, haien linea elektrikoak kontzentratzea, ibai-ibilguak, Agüera, Koltza eta ondare hidraulikoa balioestea, eta garrantzitsua da arkitektura berrietan herri-arkitekturarekiko errespetua eskatzea, baita gune berrien gehiegizko hedadura saihestea ere, belardi onenen zati handi bat hipotekatuz.

Esan beharra dago, halaber, abeltzainek unitate hau Karrantza eta Lanestosakoarekin bateratu nahi zutela, landa-zibilizazio beraren erakusgarri gisa.

4.5.3.2 LPPan sartutako paisaiaren zehaztapenak: paisaia-interes bereziko eremuak

Balmaseda-Zalla LPPren 2018ko aldaketak paisaiaren zehaztapenak barneratzen ditu, paisaia-interes bereziko sei eremu mugatuz, kalitatearen eta tipologiaren helburuen arabera. Hauek dira eremuak:

- Hiriguneak: Kadaguako harana.
- Giza jardueraren inpaktua duten eremuak: Zallako zabortegia.

- Balio kulturala duten eremuak: Galtzada erromatarra
- Natura- eta kultura-intereseko eremuak: Herrerietako haitzartea eta Ubieta-Zipar mendia
- Ur-erriberak eta ur-laminak: Kadagua ibaia.

4.6. ZAINZAPEAN DAUDEN ETA GARRANTZITSUAK DIREN ESPAZIO NATURALAK

Azterketa-eremu hau industria-jarduerak askok eta baso-ustiapenek okupatzen dute. Natura Sareko espazioak, natura-guneak eta ingurumen-interesa dutenak, kontsultatu ezker ez da bat ere aurkitzen Zallako udalerrian, katalogatutako bi zuhaitz berezi izan ezik.

Babes-figura batek zaintzen duen espaziorik ez dagoen arren, argira ekarri behar dira eremu garaienetako biodibertsitaterako funtzio ekologikoak, bai eta jada adierazitako erkidegoaren intereseko habitatak ere.

Zuhaitz esanguratsuak

Zallako udalerrian azken irudi horren bi adibide baino ez daude, inbentarioan jasota daudenak, baina inolako babes-figurarik ez dutenak. Zuhaitz bereziak, beren ezaugarri aparteko edo nabarmenengatik (tamaina, adina, historia, edertasuna, kokapena...) babes berezia merezi duten zuhaitzen aleak dira.

Zallan katalogatutako bi zuhaitzak haritz pedunkulatuak dira (*Quercus robur*) eta ezaugarri hauek dituzte:

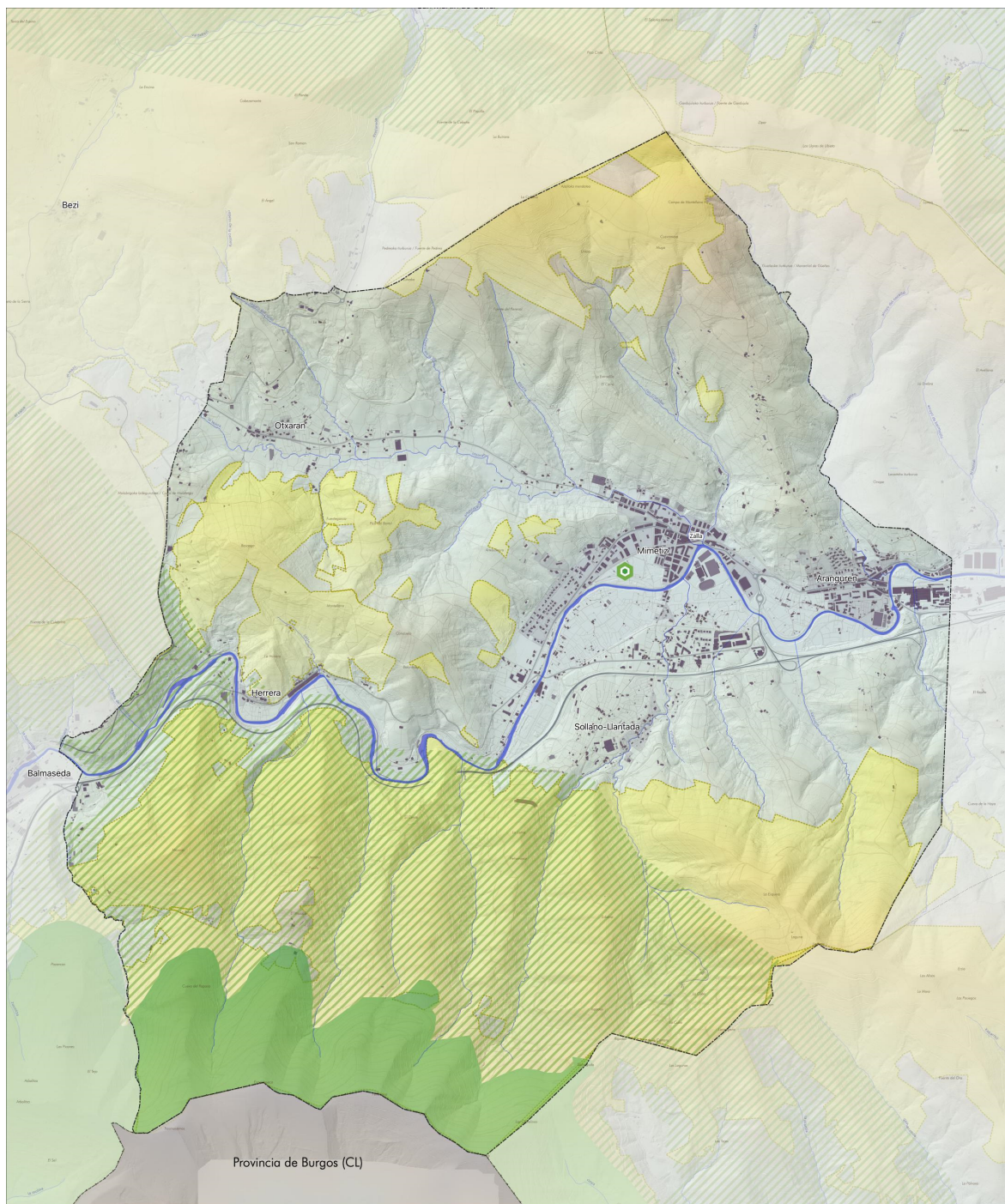
- Avellanedako haritza (EN-07 kodea): Gernikako arbolaren kimu bat dena, Avellanedako juntetxean kokatua.
- EN-08 kodeko beste haritz bat, Gernikako arbolaren biloba dena, eta San Pedro Zarikete ermitan dagoena.

Korridore ekologikoak

Euskal Autonomia Erkidegoko Korridore Ekologikoen Sarea ezartzearen helburu nagusia Natura 2000 Sarearen lotura eta koherentzia ekologikoa sustatzea da, Kontseiluaren 92/43/EEE Zuzentarauaren 10. artikulua ezartzen duen bezala, habitat naturalak eta basa-fauna eta -flora kontserbatzeari buruzkoa.

Korridore ekologikoek etengabeko espazio bat osatzen dute, korridore gisa, eta horrek erraztu egiten du espezie basatien migrazioa, banaketa geografikoa eta truke genetikoa.

Korridore Ekologikoen Sarearen egitura lotu beharreko erdigune-espazioen inguruan egituratzen da. Korridoreak eta lotura-eremuak konexio-elementuak dira, eta moteltze-eremuak, berriz, lotu beharreko eremuak eta aipatutako elementu konektoreak inguratzen dituzte. Eremu horiek jarduera antropikoetatik datozen ertz-efektuak arintzeko zona gisa definitzen dira. Jarduera horiek, lotura-korridoreak bezala, batez ere nekazaritzako eta nekazaritzako eta basogintzako paisaiei dagozkie. Horietan, eta Korridoreen Sareko beste figuretan baino eskakizun-maila txikiagoan, eraginen prebentzioaren, kontserbazioaren eta, hala badagokio, landaredi naturaleko elementuen lehengoratzearren eta nekazaritzako, basogintzako, abeltzaintzako eta ehizako aprobetxamenduen ustiapen iraunkorraren inguruan hartu beharreko neurriak eta irizpideak proposatzen dira. Beraz, faktore horiek kontuan hartu beharko dira Plana lortzeko orduan.

INTERESEKO NATURA-ESPAZIO ETA -GUNEAK

- Loturako korridore ekologikoa: Gorbeia-Arkamo-Gibijo-Arrastaria-Ordunte
- Onura publikoko mendiak
- Korridore ekologikoaren moteltze-eremua
- Zuhaitz bereziaren proposamena: haritz kanduduna

Lotura-interes berezia duten ibai-tarteak dira sareko beste egitura-elementu batzuen artean lotura-paper nabarmena betetzen dutenak eta koherentzia handiagoa ematen dietenak. Ibai-sareak helburuko habitatak lotzen ere laguntzen du, batez ere ibaiertzetan dauden landaredi naturaleko formazioen jarraitutasunaren, kalitatearen eta tamainaren arabera.

Zalla udalerriari dagokionez, udalerriaren mugaren hegoaldean badago lotura-korridore gisa jarduten duen zona bat. Korridore hori bat dator Gorbeia-Arkamo-Gibijo-Arrastaria-Ordunte korridorearekin, eta R1 kodeari dagokio. Udalerriaren hegoaldean, halaber, korridorearen eremua baino zabalagoa den beste eremu bat bereiz daiteke, moteltze-eremuarekin bat datorrena.

Onura Publikoko mendiak

Nabarmentzekoa da udalerrian Zallako azaleraren % 41,42 hartzen duten Herri Onurako bi Mendi daudela: H.O.M. Azolla, 136 hektareako azalerarekin, eta Zallako H.O.M., 1.150 hektareako azalerarekin.

Herri Onurako Mendiak babes bereziko urbanizaezintzat jotzen eta kalifikatzen dituzte hirigintza-plangintzako tresna ezberdiengatik.

5. INGURUMENAREN GAINEKO AHALEZKO ERAGINAK

Etorkizuneko Ingurumen Azterketa Estrategikoaren xedea ebaluazio-prozesu bat egitea izango da, Arauetan horrela kategorizatutako eremuetan paisaiaren eta biodibertsitatearen babesa osatzea ahalbidetuko duena. Horretarako, ingurumen-irizpideak txertatuko dira, alde batetik, proposamenaren iraunkortasuna ebaluatzen, eta, bestetik, helburuen arabera eta energia-iturri garbiagoetarako trantsizioan izan daitezkeen ondorioen arabera zenbatetsi daitezkeen ingurumen-ondorio negatiboak edo desorekak murrizteko.

Ebaluazio-prozedura hasten den une honetan, alternatibak epaitu dira, eta ingurumen-inpaktu potentzialak berriaz ezarri dira udal-lurraldearen eremurako eta xehetasunez H. Arauaren eremurako. Horregatik, kontuan hartu behar dugu ingurunearen harrera-gaitasuna eta arriskuak eta mugak kontuan hartzea, bai eta egungo eta joerako ebaluazioetan ere, Arauen araudi berria aplikatuta edo aplikatu gabe eboluzioa zenbatesteko aukera emango dutenak, eta, halaber, ingurumenaren eraginkortasuna eta iraunkortasuna aztertzen joateko aukera emango duten adierazleak erabili behar ditugu. Azken batean, aukeratutako Alternatibaren (2) barne-koherentzia aztertu nahi da, ingurumenaren ikuspegitik, planteatutako proposamenek ingurumen-, gizarte- eta ekonomia-ondorio negatiboak hobetzea edo areagotzea dakarren zehaztuz, Zallako ingurune fisiko-naturalean eta sozialean desorekak edo ondorio kaltegarriak sortzen diren zehaztuz, eta udalaz gaindiko ingurumen-proiektzioa duten plangintzetara eta arauetara egokitzen den egiaztatuz, askotan udal-plangintzarako jarduketara lotesleak barne hartzen baitituzte eta, nolanahi ere, erreferentziatzen hartu behar baitira.

Egiptoko COP27aren ondorioen esparruan (Klima Aldaketari buruzko 2021eko Nazio Batuen Esparru Konbentzioa), erreferentzia gidatzailatzat hartuko dira 2030 GJHen eta Bultzatu 2050 Euskadiko Hiri Agendaren emaitza, Ingurumen, Lurralde Plangintza eta Etxebizitzako sailburuaren agindu bidez onartua, lurzoru urbanizaezinaren araudiari buruzko Aldaketa puntualaren zirriborro dokumentuaren lehen ondorioak ebaluatzen. Helburuak honako hauek dira:

- Antolamenduan kapital naturalaren kontserbazioa eta erabilera jasangarria integratzea, ingurumen-gaiek politika sektorialetan duten zeregina indartuz, eta erakundeen arteko koordinazio- eta lankidetzak mekanismoak ezartzea, jarduera-esparru globala errazteko.
- Hiri-ekosistemen egokitzeko gaitasuna indartzea aldaketa globaleko egoera batean, ingurunean giza garapenerako funtsezkoak diren ekozerbitzuen fluxu iraunkorrari eusteko.
- Ingurumen-zerbitzuak eta -azpiegiturak gizartera hurbiltzea eta ekonomian integratzea, fiskalitate ekologikoko sistema baten bidez.
- Ezagutza zientifiko eta tekniko multi eta transdiziplinarra hobetzea eta berrikuntza indartzea, Zallako sistema natural eta sozioekonomikoen kudeaketa-eredu integratua garatzeko.
- Naturaren berezko balioa eta balio instrumentala herritarrei aitortzea, eta naturaren zaintza eta kontserbazioaren garrantziari eta beharri buruzko komunikazioa eta gizartekontzientzia hobetzea.
- Ekonomia berdearen testuinguruan enplegua eta aberastasuna sortzen eta sendotzen laguntzea, euskal ekosistemen zerbitzuak erabiltzeko edo kontsumitzeko modu berrien bidez eta naturako kultura-zerbitzuak berreskuratuz.
- Biztanleriaren desberdintasun sozioekonomikoak murriztuko dituzten eta gizarte-kohesioa eta lan duina bultzatuko dituzten ekimenak sustatzea, ingurumen-, ekonomia- eta gizartedimentsioa barne hartzen duen garapenaren ideia sendotuz eta pobrezia desagerrarazteko helburua hiri-eskalara eramanez.

Zirriborro-fasean planak ingurunean izan ditzakeen ondorioak ere sektoreka eta erdizka aztertuko dira, honako orientazio-eskema honen arabera:

Atmosfera.

- Airearen kalitatean eta berotegi-efektuko gasen (BEG) emisioan eragina izan dezaketen araudiaren aldaketarako proposamenaren zehaztapenak ebaluatuko dira, eta arreta arreta berezia jarriko zaie hustubide-ahalmenari eta proiektu eoliko eta fotovoltaiikorik ez izateari.
- Klima-aldaketan inplikaturako prozesu eta faktoreetan izango duen eragina ezarriko da.
- Emisio-hustubideen konpentsazio-zikloa hartuko da kontuan energia garbien ekoizpenak atmosferan duen eraginari eta kutsatzaileen balioei dagokienez.

Uraren zikloa.

- Indarrean dagoen Plan Hidrologikoarekin koordinatuta.
- Akuiferoetan izan ditzakeen ondorioen ebaluazioa: lurzorua zigilatzea eta iragazgaiatea, hala nola sortu daitezkeen kutsadura-arriskuak, proiektu fotovoltaiiko eta eolikoengatik.

Lurzorua.

- Azterketak lurzoruaren okupazio berrien egokitasunari buruzko balorazio bat egingo du, kalitateari eta gaitasun agrologiazkoari dagokienez, lurzoruaren benetako galerak kuantitatiboki eta kualitatiboki duen garrantzia balioetsi ahal izateko.
- Aurretik ezarritako jarduerak lurzorua kutsatzen dutela baztertu beharko da.

Habitatak eta biodibertsitatea.

- Aztergai den eremua osatzen duten fauna- eta landaredi-komunitate eta -populazioei eragitea, modu iraunkorrean edo urtaroen arabera, bereziki eremu sentikorrenei (padurak, gune babestuak, etab.) eta espezie mehatxatuei dagokienez.
- Natura- eta ondare-komunitateak kartografiatuko dira, babesa emateko eta izan ditzaketen zuzeneko eta zeharkako eraginak zehaztu ahal izateko.

Paisaiak eta gizarte-eraikuntza.

- Kalitate handiagoko edo eremuko hiri-paisaien eta kultura-paisaien gaineko aldaketak.
- Lurzoruaren erabileren bilakaera bezalako alderdiak aztertuko dira.

Hondakinak eta emisioak.

- Hondakinen sorreran eragina duen Aldaketa puntualaren ebaluazioa, tipologia desberdinen kopurua eta biltzeko, kudeatzeko eta tratatzeko sistema kontuan hartuta.
- Aldaketa-proposamenaren zehaztapenak energiaren arloan, berotegi efektuko gasen emisioarekin hertsiki lotuta.

Klima-aldaketa

- Klima-agertokiak aztertuko dira, baita horiek ingurumen-, ekonomia- eta gizartefaktoreetan duten eragina ere.
- Lehorte-aldien azterketa eta ondorioak.
- Bero-burbuilak, bero-boladek eta tenperatura beroagoek eragindako gorabeherak.

Arriskuak

- Arrisku naturalekin (higadura-arriskua, uholde-arriskua, etab.) eta teknologikoekin (azpiegitura berriak) lotuta egon daitezkeen zehaztapenak.

5.1. INGURUMEN-ERAGIN POTENTZIALAREN HASIERAKO BALORAZIOA

Zallako HAPO berrirako 2. Alternatiba aplikatzeak izan ditzakeen ondorioak aztertzeko eta ebaluatzeko, inpaktuak izan ditzaketen elementuen eta ingurumenean eragina izan dezaketen antolamenduaren aldagai potentzialen matrize-eredu bat (Leopold metodologia) erabiltzen da.

Giza osasuna, faktore sozioekonomikoak, enplegua eta ekonomia dira eragina izan dezaketen funtsezko elementuak.

Inpaktua izan dezaketen elementuak:

- a) Natura-ondarea eta paisaia.
- b) Eremu sentikorrak
- c) Kalitate atmosferikoa
- d) Ur naturalak
- e) Lurzorua
- f) Biota
- g) Baliabide naturalen kontsumoa (uraren, energiaren, lurzoruaren eta baliabide geologikoen beharrak).
- h) Giza osasuna
- i) Sozio-ekonomia
- j) Enplegua
- k) Klima-aldaketarekin lotutako faktoreak (kutsadura, itsas maila, anomalia klimatikoak)

Inpaktua eragin dezaketen elementuak H arau berriaren zehaztapenetatik hautatu dira, ingurumenean eragin handiena izan dezaketenak.

Funtsezko zehaztapen bakoitzeko, aztertutako faktorean aldeko eragina (+) duen, kontrako eragina (-

) duen edo eragin neutroa (o) duen adierazten da. Aldeko eragina izateak esan nahiko luke faktore horrentzat positiboa izango litzatekeela arau-proposamena aplikatzearen emaitza.

Dokumentu honen hasierako izaera dela eta, 1.Alternatibak eragindako inpaktuen balorazioa hiru inpaktu-kategoriatan kodetu da: positiboa, neutroa edo negatiboa. Balio horiek jasagarritasunaren esparruan ulertu behar dira, eta eredu horren dimentsioak baloratu dituen hirigintza-araudiaren garapenaren pean.

Ondorio positibo batek onura global bat markatzen du, berrikuntzak jasagarritasunari egiten dion ekarpena. + zeinu-kodearekin markatzen da.

Ondorio negatiboak iraunkortasunaren esparruan jasotako aldagaiari kalte egiten diola adierazten du. - zeinu-kode batez markatzen da inpaktu hori.

Efektu neutroak edo zehaztugabeak lurralde-balioen jasagarritasunerako kaltegarriak ez diren ekintzak adierazten ditu. Inpaktu hori o zeinu-kode batez markatzen da.

2. ALTERNATIBA. LEOPOLD-EN MATRIZEA.

Aldaketa puntualaren zehaztapenak eragindako lurzoruaren kategorian: Eragina izan dezaketen gaiak	Eraginak jasan dezaketen gaiak										
	Natura-ondarea eta paisaia	Eremu sentikorrak	Kalitate atmosferikoa	Ur naturalak	Lurzorua	Biota	Baliabide naturalen kontsumoa	Giza-osasuna	Sozio-ekonomia	Enplegua	Klima aldaketa
Erregulazioaren egokitzapena Paisaiaren Babesa kategorian	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
Basogintzako eta nekazaritzako lurzoruaren babesa eta garapena	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
Kategoria honetako udal-azpiegitura berdea ezartzea eta garatzea	+	+	+	+	+	+	o	+	+	+	+
Klima-aldaketara egokitzea eta hura arintzea.	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
Erabilera egokiak	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
Erabilera onargarriak	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
Erabilera debekatuak	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+

Arau-zehaztapen berrien zirriborroak ez du zuzeneko eraginik Natura 2000 Sareko eremuetan.

5.1.1. LURZORUAREN KALITATEAN ETA ERABILERAN IZAN DITZAKEEN ONDORIOAK

Lurra klimaren, geologiaren, jarduera biologikoaren, denboraren eta luraren erabileren arteko interakzio konplexuen emaitza da. Osagaien proportzioa (batez ere harea-, lohi- eta buztin-partikulak, materia organikoa, ura eta airea) eta osagai horiek egitura egonkorra eratzeke duten modua. Ezaugarri bereizgarrien artean, honako hauek aipatzen dira:

- Nekazaritza-lurra baliabide ordainezina eta mugatua da, eta mendeetan zehar gizakiek egingako lanetik dator. Nekazaritza-sektorea tokiko ekonomiaren oinarritzko zutabea da.
- Lurzorua baliabide ia berriztaezina da, degradazio nahiko azkarreko zinetika du, eta prestakuntza- eta birsortze-tasak oso motelak dira.
- Lurzuak ahalmen handia du moteltzeko eta biltegitratzeko, ez bakarrik urarena, baita substantzia kimikoen eta beste agente kutsatzaile batzuen ere. Lurzuaren degradazio prozesuek beren bideari jarraitzen diote, eta ia ez dago frogarik sinergia negatiboen inbertsio esanguratsua gertatzen ari denik; are gehiago, prozesu horietako batzuk maximo historikoak lortzen ari dira.

Udal-lurzorurako mehatxu nagusiak honako kontzeptu hauetatik datoz:

È Hondamen fisikoa

Malda malkartsuak dituzten lurzoru higagarrietan gertatzen den prozesu bizia da, eta higadura-prozesu biziak daude ildotetan, sakanetan eta karkabetan. Lursail horietako gehienak Zallako medietatik igarotzen diren ibai-ibilguak mugatzen dituzten malkarretan identifikatzen dira gehienbat.

Nekazaritza- eta abeltzaintza-jarduerak bizkortutako fenomeno naturala da, batez ere malda handieneko eremuetan. Horren ondorioz, lurzuak bere eginkizunak betetzeko gaitasuna galtzen du. Nekazaritza- eta abeltzaintza-eremuetan, lurzuaren higadura-mailak galerarekiko tolerantzia baino handiagoak izaten dira (15 t/ha baino gehiago urtean), batez ere muinoetan eta hegaletan. Ibarretan eta beheko eremuetan, berriz, jalkitze-prozesuak dira nagusi.

È Materia organikoaren galera

Materia organikoa metatzeko eta deskonposatzeko prozesu etengabea eta oso motelean dago (haren galera baino askoz gehiago), eta ezinbestekoa da lurzuak funtsezko funtzioak bete ahal izateko, bai eta haren emankortasuna bermatzeko edo higadurarekiko erresistentziei eusteko ere. Lurzoruko materia organikoaren murrizketa kezkarria da; izan ere, nekazaritza- eta abeltzaintza-erabilerako lurzoruak eduki txikia edo oso txikia dute, eta gehienak aurre-desertifikazioko fasean daudela esan daiteke (%1,7tik beherako MO edukia).

È Tokiko kutsadura

Kutsadura hau, funtsean, zabortegekin lotuta dago, jarduera kutsatzaileek kutsatutako lurzoruarekin, bai kontrolatuekin, bai kontrolatu gabekoekin. Landare-lurzuaren geruza biltegitratzea eta jarduera amaitu ondoren birjartzea neurri zuzentzaileak dira, eta, gauzatzen badira, sortutako kutsadura

minimizatzen dute azaletik.

Gainazaleko isurketen ondoriozko lurzoruen kutsadura, zoritxarrez, gaur egun udalerrian dagoen fenomeno da, eta nekazaritza- eta abeltzaintza-erabilerako lurzoruen gaitasun geoteknikoan oinarritzen da (plastikotasuna, hedakortasuna, drainatze eskasa, istiltzea eta/ edo uholdea), bereziki ibarbideetako berezko lur beltzetan. Lurrazaleko isurketak hiritik hurbil dauden beheko lurretan eta urpean geratzen direnetan gertatzen dira.

È Zigilatzea

Horrela deitzen zaio lurzorua obra zibilak edo publikoak (urbanizazioa, errepideak, etab.) estaltzen duenean. Hiri-ingurunean dauden lurzoru buztintsuen zati bat gaitasun geotekniko txarrekoa denez, eraikinak lurzorua eta zorupea saneatzeko, zimendatzeko eta teilatupeko zabalgunekak hobetzeko eragiketa garrantzitsuak proiektatu ohi ditu, eraikuntzarako zimendu egokia lortzeko helburuarekin. Prozesu horretan, lurzoru buztintsuak eta plastikoak kendu eta zabortegetietara eraman behar dira (ia beti harrobietara eta legar-zuloetara, lehengoratze topografikoa egiteko), eta, aldi berean, mailegu pikordunak jarri behar dira haien orde. Horregatik, obra publikoaren gauzatze-maila nabarmenarekin batera, lurzoruen zigilatzea gehieneko historikoak definitzen ari da gaur egun.

Zigilatzea ia itzulezina da, eta horrek ondorio negatiboak eragiten ditu, hala nola iragazketa murriztea eta ibaian beherako lurzoruen gaineko azaleko jariatzeak indartzea.

È Nekazaritza eta abeltzaintzako eredu tradizionalen krisia

Zalla eta, oro har, Euskal Autonomia Erkidegoa, Espainian eta Portugalen duten hurbileko gainerako ingurunea bezala, ekoizpena murriztu duen eta ekonomia publiko eta pribatuei eragin dien krisi ekonomiko gogorraren mende daude. Faktore koiuntural horiekin batera, nekazaritzako eta abeltzaintzako ekoizpen-modu tradizionalen krisialdi estrukturalagoa dago. Krisialdi hau garrantzizkoa da landa-eremuk eskualde batean, eta bereziki biztanle gutxien dituzten eremuei eragiten dien krisi demografikoari estu lotuta dago, baina Euskal Autonomia Erkidego osoko dinamikan eragiten du.

Lehen sektorea (nekazaritza, abeltzaintza eta arrantza) eta nekazaritzako elikagaien industria, oro har, Euskal Autonomia Erkidegoko lanpostu guztien %12,07 ziren 2011n, eta Balio Erantsi Gordin osoaren %10,83. Balio horiek garrantzitsuak dira, baina beheranzko joera izan dute denboran. Nekazaritzako elikagaien konplexuaren lan-produktibitatea eskualdeko batez bestekoa baino txikiagoa da, batez ere lehen sektorean, barazki eta fruten laborantza intentsiboak mekanizatzea zaila delako. Oro har, nekazaritzako enpleguaren proportzioa estatuko batez bestekoaren bikoitza baino gehiago da, zerbitzuak eta industria Estatuko batez bestekoaren azpitik daude, eta 2009ko EJSNko Administrazio Publikoaren (O), Hezkuntzaren (P) eta Osasunaren (Q) taldeen jardueren batura ia %50 handiagoa da estatuko batez bestekoa baino; horregatik, nekazaritza eta abeltzaintzako ereduaren krisia eragin handikoa da eskualdean.

Aldaketa puntualaren eragina

Lurzoru urbanizaezinaren arau-egokitzapenaren izaera dela eta –funtsean, hirigintza-antolamenduari

datxekion hainbat alderdi integratzen ditu—, planteatzen diren esku-hartzeen sinergia-ondorioak ugariak eta positiboak dira. Horrela islatzen da argiago zeharkako esku-hartze eremu batzuetan, hala nola paisaian, biodibertsitatean, kliman edo espazioaren ingurumen-kalitatearen hobekuntzan, zeinak, aldi berean, eragin positiboa baitute biztanleriaren osasunean eta ongizatean.

Lurzoruaren kontserbazioan eragin handiena duten proposamenek zerikusia dute urbanizazio berriaren bidezko erabili gabeko lurzoruen okupazioari buruzko kapituluarekin, horiek behar-beharrezkoak baitira bukatu gabeko eredu bat eratzen amaitzeko. Lurralde-mailan eragin positiboa izateaz gain, udalerrri- eta eskualde-mailako dinamika ekologikoak bultzatzeko.

Lurzoruaren kontserbazioaren gaineko eragin gisa arrisku naturalen prebentzioa ere hartzen da (lurzoruaren higadura eta baso-suteak) eta, oro har, lurzoru urbanizaezinari buruzko araudia aldatzen duen proposatutako erregulazioarekin. Ondorio positiboak dituzten beste neurri batzuk baliabide hidrikoen kudeaketa hobetzeari eta isurketak arazteari buruzkoak dira, baita lurzoruaren gaineko beste eragin zuzen batzuk arintzeari buruzkoak ere, hala nola hondakin solidoen kudeaketa hobetzea.

Honekin batera, araudiaren aldaketa-proposamenak balio agrologiako handieneko lurzoruak babesteko apustu irmoa egiten du, lehen mailako lurralde-baliabide gisa.

Araudiaren 2. alternatibak zeharkako helburuen artean sartu ditu paisaia kontuan hartzea eta Europako Hitzarmenaren jarraibideak (paisaia babestea, antolatzea eta kudeatzea). Horrela, eremuko erreferentzia-elementuak eta paisaia-balio handieneko espazioak babesten dira (mugarri topografikoak eta ikusizko banalerroak, antolamendu naturaleko eremuak, eraikuntza soziala).

5.1.2. UR-BALIABIDEAREN ETA HAREN ZIKLO NATURALAREN GAIEN EFEKTUEI DAGOKIONEZ

Uraren kudeaketari buruz gaur egun onartutako estrategiak uraren erabilera eragindako baliabide naturalen multzoaren barruan aurreikusten du, non ura funtsezko elementuetako bat den. Horrela, aurreko hamarkadetan asko garatu den azalerako erregulazio-sistema optimizatzea bezain erabakigarria da dauden ureztatze-uren eta hornidura-sistemen erabileran eraginkortasuna hobetzea, ura aurrezteko metodo eraginkorrena izan dadin eskura dauden baliabideak handitzeko eta hiri- eta industria-isurketak tresna egokian arazteko, ur-eskuragarritasuna handitzeko eta baliabide naturalen kontserbazio-egoera eta herritarren bizi-kalitatea hobetzeko.

Aldaketa-proposamenak ez du uraren baliabidea ezertan aldatzen, baina haren egoera ekologikoa hobetzen du, naturalak ez diren erabilerak saihesten baititu Zallako mendietan. Bestalde, obra hidraulikoaren eta hiri-erabilerak Kadaguari egiten dioten jazarpenaren ondorioz, gehien esku hartu zaion ibilgu bat da, eta araututako baliabideak, oro har, kalitate onenekoak, beheko arroko hiri-hornidurari eta ureztaketei arreta ematera bideratzen dira.

Beraz, ibaiaren ingurumen-egoera arroan egindako kudeaketaren ondorio da, eta honako aldagai hauek uztartu behar ditu, besteak beste:

- Sartutako karga kutsatzailea.
- Baimendu gabeko erabilerak itzultzea.
- Oinarri-fluxua.
- Emari ekologikoa, lehentasunezko zat jotako eskariei erantzuteagatik gutxieneko estrategia bati jarraitzen diona.

Gaur egun identifikatutako ia sinergia guztiek adierazten dute ibai-ekosistemaren funtzioak indartzearen norabidea; hala ere, eraso historikoek etorkizun hurbilena hipotekatzen jarraitzen dute, eta ibilguen lurralde-marjinazioko aurreko etapen ondorio bereizgarriak geratzen dira, hala nola:

- Akuiferoaren eta ibaiaren arteko deskonexio hidraulikoa (oinarri-fluxua).
- Uholdeen aurrean babesteko malekoiaren integrazio falta.
- Erriberetan eta ertzetan hondakinak eta obra-hondakinak ugaritzea.
- Kanpoko baso-espezien nagusitasuna ibaiertzetan.
- Konposatu nitrogenatuek ura kutsatzea.

Nolanahi ere, arau-proposamenak ez dio eragiten ur naturalen edo hiritarren zikloari, azken kasu horretan optimo ekologikotik urrun badago ere, milaka urteko zibilizazioaren aztarnagatik eta haren uren erregulazio-maila handiagatik, ibai-ekosistemak biodibertsitate interesgarria eta garrantzitsuak eta ingurumen- eta paisaia-esanahi aktiboak mantentzen ditu, eta, aldi berean, garatu beharreko potentzialtasun ugari.

▮ Arrisku naturalen prebentzioa

Zallako lurraldea, oro har, eremu egonkorra da, nahiz eta fenomeno natural ugari dituen, errealitate desberdinei lotuta, eta horiek kalte ugari eragiten dituzte, baina ia beti intentsitate txikikoak. Ibai-uholdeetan izan ezik, ahalmen katastrofikoa baitute eta lurraldean eragin handia baitute, gainerako fenomenoek ia ez dute arrisku nabarmenik sortu giza kokalekuentzat, haien ekoizpen-eremuentzat eta harreman- eta azpiegitura-sistementzat.

Bereziki, paisaiaren babesa kategoria duten eremuek higadura-arriskua eta akuiferoa kutsatzeko arriskua dute, Nekazaritza eta Basozaintzako LPSaren arabera, funtsezko alderdiak baitira ustiapen eoliko eta fotovoltaikoko azpiegituren bidez okupatzea saihesteko.

Bestalde, Kadagua ibaiaren eta haren ertzen eta erriberen presentzia, baita haren ibaiadar nagusia ere, eta beheko eta urpeko lursailen ugaritasuna, besteak beste, aintzat hartu izan dira tradizionalki hiri-kokalekuak leku garaietan eta saneatuetan kokatzerakoan, edo ekoizpen-espazioak eta azpiegitura-sistemak ibai-sistemaren behin-behineko funtzionamendura egokitzerakoan.

Hala, sare hidrografikoaren ezohiko uraldiak dira, gaur egun, lurraldean hedatuen dagoen arrisku-faktorea, maiz gertatzen dena eta kalte ekonomikoak eragiteko ahalmen handiena duena, baina oso gutxitan gertatzen da hondamendia.

Ekaitzak eta uholdeak gertatzen diren bitartean, udalerriko bide-sarea eta bidea nahiko kaltetuta geratzen dira, eta asko dira bide-sestrak gainezka egiteko eta lurperatzeko puntuak, bai eta aldi baterako mozketak ere erreken ertzen arteko lotura-errepideetan.

Ibai-uraldiak euri-jasak, itsasoaren egoera eta ur-sare baten malda txikia uztartzearen ondoriozko mekanismoaren emaitza dira; izan ere, beheko tarteetan oso trazadura bihurtzen du. Testuinguru horretan, ibai-goraldiek arriskugarritasun txikia izan ohi dute, eta binomioaren ondorioz sortzen dira: ibaien eta erreken profil hidrologikoaren malda murriztea/korronteen abiadura galtzea, ibilguak eta defentsak gainezka egitea aktibatuta eta ibai-ertzak urpean utzita. Uraldien ezaugarri nagusiak abiadura ertaineko korronteak, sakonera dezimetrokoak eta iraupen aldakorrekotakoak izaten dira, isuri-arroaren garrantziaren arabera.

5. Baso-suteen arriskua

Baso-sutearen arriskua nahiko handia dela uste da, lehortea eta tenperatura altuak daudelako udan, eta eskualdeak baso-azalera handia duelako. Batik bat eremu zerratueta kokatutako interes produktiboko espezieekin (koniferoak eta hostozabalak) baso-berritzeak jasan dituzten eremuek sute-arrisku handiagoa dute.

Ahalegin nagusia erabileren bateragarritasunean egin behar da, baso-suteen kudeaketa konplexuagoa bihurtzen baita basogintzakoak ez diren kokapenei eragiten dietenean (populazioak, abeltzaintzako azpiegiturak, kokaleku turistikoak...). Horregatik, sektoreko arauditik, baso-eremuak ukitzen dituzten zonetan eta beste mota batzuetako prebentzio-tresnak daude: Baso-suteak Prebenitzeko Hiri Inguruko Plana, Prebentziorako Memoria Teknikoak eta Autobabeserako Neurriak.

Gaur egun, sute-arriskua prebenitzeko neurriak ditu eskualdeak, eta baso-suteen arriskuagatik larrialdi-plan berezian jasotzen dira.

Aldaketa-puntualaren proposamenaren eragina

Lurzoruaren kontserbazioan eragin handiena duten proposamenak arrisku naturalen prebentzioari (lurzoruaren higadura eta baso-suteak) eta, oro har, lurzoru urbanizaezinean proposatutako erabileren antolamenduari buruzkoak dira. Ondorio positiboak dituzten beste neurri batzuk baliabide hidrikoen kudeaketa hobetzeari eta isurketak arazteari buruzkoak dira, baita lurzoruaren gaineko beste eragin zuzen batzuk arintzeari buruzkoak ere, hala nola baso-hondakinen kudeaketa hobetzea.

Ur naturalei dagokienez, arau-aldaketak balio agrologiko eta baso-balio handieneko lurzoruak babestearen alde egiten du, lehen mailako lurralde-baliabide gisa.

Baliabide hidrikoei modu positiboan eragingo diete aldaketa puntualaren edukiek, bai eremu horretan ezarritako babesei dagokienez (jabari publiko hidraulikoa, ibai-korridoreak eta hezeguneak, eta abar), bai uraren ziklo integraleko azpiegiturak hobetzeko proposamenei dagokienez (hornidura- eta saneamendu-sareak), bai baliabide horren erabileraren kudeaketa eta eraginkortasuna hobetzera bideratutakoei dagokienez (aurrezteari buruzko sentsibilizazio-kanpainak, araztutako urak ureztapenerako eta erabilera bateragarriarako berrerabiltzea, sare bereizleak diseinatzea, eta abar), bai araztu gabeko isurketen prebentzioari dagokienez.

5.1.3. EKOSISTEMA NATURALEN GAINKO ERAGINEI DAGOKIENEZ: BIODIBERTSITATEA ETA ZAINDUTAKO EREMUAK

Zallako testuinguruaren natura-ingurunearen ezaugarria da ingurumen heterogeneotasun maila handia dagoela, batez ere azaleran duen hedaduragatik, ingurune fisikoaren ezaugarriengatik eta horrek prozesu biotikoetan duen eraginagatik, eta abar. heterogeneotasun horrek zuzeneko ondorioa du dibertsitate biologikoaren indize handi batean, eta hori udalerrri osorako oro har (dauden espezieen aberastasun urria, habitat motak, erlazio ekologikoen konplexutasuna) nahiz barnean ekosistema bakoitzaren mailan (dibertsitate biologiko intrintsekoa) islatzen da.

Azpiegiturak garatzeak, besteak beste, garraiobide berriak sortzeak biodibertsitatean eragiten duen inpaktua dakar, eta horrek areagotu egiten du habitatak beren artean isolatuta geratzen diren zatietan banatzeko prozesua. Zati horien tamaina txikitzeak bideraezin bihurtzen du fauna-populazioen biziraupena, eta landare-populazio batzuk hondatzea edo desagertzea eragiten du. Eragindako nahasmendu garrantzitsuenek honako hauekin dute zerikusia:

- Habitatak edo haien azalera zuzenean galtzea.
- Hesi-efektua, edo animaliek bidearen gainazala zeharkatzeko aurkitzen duten zailtasuna, dela perimetrotik hesiak daudelako, dela errota-eolikoaren itzal-efektua eragindako errefusagatik, zaratak edo energia garbien proiektuek eraldatutako azalera batekin topo egiteak. Hesi hori gainditzeko zailtasunak organismoen sakabanaketa baldintzatzen du, funtsezkoa baita baso-faunaren populazioen biziraupena eta egoera ona bermatzeko, eta konektibitate ekologikoa eteten du.
- Harrapatzeengatik, errota-eolikoekin talka egiteagatik edo beste arrazoi batzuegatik hilkortasunak espezie askori eragiten die, lurreko espezieei, uretako inguruneei edo hegaztiak eragiten dutenei. Baina badira azpiegiturekin batera dauden elementuen diseinuekin zerikusia duten beste arrazoi batzuk ere, hala nola kutxatila edo arekak, animaliak harrapatuta geratzen diren tranpa gisa funtzionatzen dutenak.
- Kutsatzaileak, zaratak, argiztapenak edo ustekabeko edo kontrolatutako isuriek eragindako asaldurak.

Aldaketa-puntualaren proposamenaren eragina

Esan bezala, hirigintza-araudiaren artikularen aldaketa puntualaren helburuetako bat da bertako natura-ondarea babestea da, eta, bereziki, biodibertsitatearen elementu kalteberenak (ekosistemak, espezieak eta dibertsitate genetikoa). Horrela, babestutako babes-sistema orokorra eta Azpiegitura Berdea bera egungo balio naturalak (inbentarioa eta espezieak kontserbatzeko/berreskuratzeko planak) eta konektibitate ekologikoa erraztuko duen egitura baten bilaketa kontuan hartuta diseinatu dira. Egitura hori funtsezkoa da biodibertsitatea espazio- eta denbora-eskala handiagoan kontserbatzeko. Horretarako, Naturagune Babestuen sarea aintzatetsi da, eta garrantzi, sentsibiltate edo berezko balio bereziko beste elementu batzuk gehitu zaizkio.

Era berean, aldaketa-puntualak modu estrategikoan eragiten du eremuko natura-ondare zabalak ematen dituen ingurumen- edo ekosistema-zerbitzuak kontuan hartzean, eta horrek zerbitzu horiek aintzatestea eta babestea dakar.

Beraz, oro har biodibertsitatean eta Natura 2000 Sarean izan ditzakeen ondorioak positibotzat jotzen dira aldaketa-puntualaren eta etorkizuneko Planaren aplikazioarekin, eta, hortaz, ez da eragin hori baloratzeko azterketa espezifikorik sartu, eragin negatiboaren kasuan arauak eskatzen duen bezala.

Faunari eta florari buruz: Berezi kalteberak dira inguruko ur-masei eta hezeguneei lotutako zenbait fauna-espezie eta mustelido, kiropteroen eta ornogabeen barietatea, besteak beste, eta mehatxumaila handia dute. Era berean, nabarmentzekoa da eremu horretan dauden espezieak berreskuratzeko, kontserbatzeko eta maneiatzeko planetan sartutako lehentasunezko eremuak indartzea egokia dela. Eremuko ekosistema naturalen lurralde-babeseko sistemaren eta haien konektibitatearen bidez indartzea, kontuan hartuta espezie horien presentzia eta sakabanatzea dela Planak haien kontserbazioari egiten dion ekarpen nagusia.

Berriz ere, ezarritako hirigintza- eta lurralde-babesaren eta -antolamenduaren arabera (baso-eremuak babestea, ibai-korridoreetako erriberako landaredia kontserbatzea eta berreskuratzea, baso-espazioak mantentzea, hezeguneak eta haien ingurunea babestea, etab.), aldaketa-puntualak floran izan ditzakeen ondorioak, oro har, positibotzat jotzen dira.

5.1.4. KLIMA-ALDAKETAREN ONDORIOEI DAGOKIENEZ

Temperatura igotzearen ondorioz, muturreko bero egunak temperatura globalaren batez bestekoaren bikoitza igoko dira eskualde askotan, eta, gainera, bero-boladen iraupena luzatu egingo da. Errealitate hau nabarmenagoa izango da latitude tropikaletan eta intertropikaletan.

Azken urte meteorologikoez berotzeko eta muturreko gertakarietarako joera argia erakusten dute. Inoiz erregistratu diren udarik beroenetako 7 2000 urtearen ondoren gertatu dira. 2017ko udak Zallan inoiz erregistratu den temperatura errekorra ezarri du. Ondorio globalek honako inpaktu hauek dituzte:

- Urtaro heze eta lehorren arteko kontrastea areagotzea, udazkeneko eta udaberriko aldiak murriztea.
- Muturreko fenomeno meteorologikoen maiztasuna eta iraupena areagotzea: euri-jasak, bero-boladak, urakanak, lehorteak.
- Itsas maila handitzea eta, horrekin batera, akuiferoak gazitzea. Ozeanoen azidotzea.
- Elurtutako azalerak murriztea eta klima-sistemetan aldaketak eragitea.

Trantsizio Ekologikorako Ministerioak 2017an egindako azken isurketen aurrerapenaren arabera, Espainian guztira 338,8 milioi tona CO₂ isuri izan dira, hau da, 1990eko isurketen %17,3 eta 2005eko isurketen %-23. Joera goranzkoa da oraindik ere, %4,4ko igoera izan baitute aurreko urteko isurketekin alderatuta.

Garraioa da Espainiako igorle handiena sektoreka. 2017an %2,6igo zen, errepideko garraioaren hazkundeak (%2,5) eraginda. Sektore hau izan zen murrizketarik txikiena izan zuena isurien jaitsieran krisiaren lehen urteetan, eta bere hazkundera etengabea izan zen isurketen lurzorura iritsi zenetik. Garraio honek lurralde nazionalaren barruan gertatzen direnak bakarrik hartzen ditu barne. Isurketen guztizkoaren %12 gehiago dira, eta etengabe hazten ari diren sektoreak dira. Elektrizitatea, sektore igorleen artean bigarrena da, iturri berriztagarriek elektrizitate sorkuntza osoaren %39 baino ez dute hartzen oraindik. Gaur egun, isurketa hidraulikoak asko baldintzatzen ditu, eta, beraz, urte hezeetan, ekoizpen hidroelektriko handiagoa gure isurketak murrizteko gai da. Urte lehorretan, berriz, beharrezkoa da jatorri fosileko elektrizitate gehiago erabiltzea, eta, horrela, elektrizitatearen emisioak eta prezioa handitzea.

Aldaketa-puntualaren proposamenaren eragina

Planak berotegi-efektuko gasen emisioak egonkortzeko edo murrizteko egiten duen ekarpen nagusia (batez ere, energia-iturri fosilen erreduktatzeak eratorritakoak) hurbileko hiri- eta lurralde-eredu bat sustatzea da, energia-autosufizientzia eta energia-iturri berriztagarrien sustapena bultzatzeko, biodibertsitatearekin eta paisaiarekin bateragarriak diren beste paraje batzuetan.

Etorkizuneko Planaren esparruan, beste proposamen zehatzago batzuek, hala nola garraio motordunaren fluxuak arrazionalizatzeko, erakarpen-zentroak (ekipamenduak, ekoizpen-guneak)

instalatzeko udalaz gaindiko irizpideen bidez joan-etorriak murrizteak, garraio publikoaren sarea sustatzeak eta motorizatu gabeko moduak sustatzeak, besteak beste, eraginkortasuna eta energia aurrezteak sustatzen dute, eta, beraz, Planaren zehaztapen guztiek karbono-aztarna txikiagoa duen eredu bat sortzen dute.

Horrekin batera, beste proposamen batzuek eragin positiboa dute zenbait naturgunetan klima edo CO₂ hustubidea arautzeko funtzioan, hala nola, baso-eremuetan, nekazaritza eta abeltzaintzako eremuetan, hezegune eta larreetan, ibai-korridoreetan eta abarretan, udal babeseko sisteman sartuta baitaude.

5.2. INGURUMEN-BATERAGARRITASUNAREN JUSTIFIKAZIOA

Zallako paisaiaren biodibertsitatearen eta prozesu ekologikoen babesa sendotu nahi duen proposamenak (2. Alternatiba), landa- eta hiri-ingurunea antolatzeko irizpide edo estrategia orokortzat, lurraldearen erabilera zuzena onartzen du, bere ezaugarriekin koherentea, inguruko ingurune fisikoak eta giza-baliabideek hartzen dituzten gaitasunei egokitua. Proposamen horrek aukera ematen du landa- eta hiri-inguruneari dagozkion ingurumen-, lurralde- eta paisaia-ezaugarriak irautea. Ezaugarri horiek ingurumen aldetik bateragarriak izatea justifikatzen dute, alderdi hauei dagokienez:

- **Balio handieneko naturguneak babestea**, energia azpiegituren presiotik nahiz nekazaritza- eta baso-eraldatzetik kentzeko (lurraldearen ikuspegi estrategikoarekin) eta,aldi berean, lurraldean barneratzen saiatzeko, lurraldearen aprobetxamendu naturala eta aisialdikoa egiten lagun dezaten, haien egoera eta ezaugarri espezifikoaren arabera. Funtzio horrek bere bokazioarekin eta paisaia-eredu adierazgarrienean funtsezko lurralde-piezatzat duen zereginarekin koherentea den erabileren erregulazioa suposatuko du.
- **Lurraldearen erabilera egokia**, haren ezaugarriekin bat datorrena, ingurune fisikoaren eta sozioekonomikoaren harrera-gaitasunetara egokitua. Erabilera bateragarriak jasangarriak izan behar dira, eta landa-eremuko berezko ingurumen-, lurralde- eta paisaia-ezaugarriak irautea ahalbidetu behar dute. Hala ez denean, oreka ekologikoa berrezartzea eta Zallako nekazaritza- eta basogintza-eremuaren ingurumen-funtzioak indartzea bultzatu behar da, lurralde-mailan gaitasun agrologiko handieneko lurzoruak indartzea aukeratu baita.
- **Eraikuntza eta azpiegiturak behar bezala ezartzea hiri-lurzoruaren ondoan**. Horiek egokitu egin behar dira, inguruko ingurunearekin eta tokiko arkitekturekin eta oreka ekologikoarekin bateragarri izateko. Ingurumenean eta baliabide naturaletan duen eraginak ez du garrantzi handirik izan behar. Eraikuntza eta azpiegiturak diseinatzeko eta egiteko, irizpide hauek erabiliko dira: baliabideen gaineko eragina murriztuta, espazio ahulak eta bereziak errespetatuta, eta aldatutako natura-eremuak eta -sistemak lehengoratzeko.
- **Harreman ekologikoen sistema zehaztea, Zallako natura-baliabideak** udal-mailako azpiegitura berdearen bidez **antolatzeko**. Sistema horrek, erdiko nekazaritza-espazioaren jarraipenarekin batera, elementu sakabanatu, aisiatsu eta loturarik gabeen multzoa onartzen du, hala nola: paisaia-erreferenteak, ibilguak eta ibaiertzak eta baso-eremuak, haien ingurumen- eta ekologia-rolarekin, zuhaitz-eremuak inguratzen dituzten muinoak, ingurumen- eta paisaia-potentzialtasun interesgarriarekin, eta paisaien erreferentziak ezartzen dituzten kultura- eta etnografia-mugarrien multzo diskretua. Ibai-ibilguak birkalifikatzeak eta herritarrentzat berreskuratutako korridore jarraitzat balioestekak, eta haien ezaugarri naturalak eta

ingurumenekoak onartzeak eta hobetzeak, aukera eman behar dute aisialdirako jarduerak egiteko. Jarduera horiek harreman-ardatz naturaltzat proiektatu behar dituzte, bai udalerrikoak, bai eremu funtzionalekoak.

- **Landa-turismoa garatzea**, landa-ekonomia aktibatzeak hartzen den turismo-ereduaren bidez, eta landa-paisaia mantentzeko eta egun desagertzeko arriskuan dagoen arkitektura-ondare sakabanatua berreskuratzeko osagarri izatea, nekazaritza-, abeltzaintza- eta basogintza-jardueraren egungo baldintzak direla eta.
- **Landa-ingurune energia-jardueren erregulazioa** ingurune naturalean egoki integratzearen eta ingurumen- eta paisaia-balioak errespetatzearen ikuspuntutik jasotzen da.
- **Natura-arriskuei aurrea hartzea**, lurralde-erabilerak babesteko eta kontrolatzeko neurrien bidez. Lurralde-antolamenduaren definizioa eta lurzoru urbanizaezineko erabileren bateragarritasuna markatu duten irizpide teknikoak bost babes-kategoriatan laburbiltzen dira. Kategoría horiek proposamen sektorialak osatzen dituzte, eta antolaketarako zehaztutako eremuen edo unitateen multzoa hartzen dute.

Horregatik guztiagatik, eragina sortzeko gaitasunaren ikuspegitik, 2. Aukera da egokiena jasangarritasun orokorrari dagokionez, eta Euskadiko Hiri Agenda Bultzatu 2050en eta 2030 GJHn ondoriozko jarraibideetan ezarritako helburuak lortzeko.

6. KLIMA-ALDAKETARI ETA TRANTSIZIO ENERGETIKOARI BURUZKO KONTSIDERAZIOA ETA ERAGINA

EAEko Klima Aldaketaren Estrategiak (KLIMA 2050) EAEko udalerriek klima-aldaketaren aurrean duten kalteberatasuna eta arriskua ebaluatzeko programa garatzen du, eta tokiko gobernuek klima-aldaketaren aurkako borrokan eta egokitzapenean eta erresilientzian gero eta garrantzi handiagoa izan dezaten sustatzen du, IPCCren (Intergovernmental Panel on Climate Change) azken txostenak jasotzen duen bezala. Tokiko administrazioak arduratzen dira kudeaketa publikoaz, eta, beraz, herritarren osasuna eta bizi-kalitatea bermatu behar dituzte, klima-aldaketaren ondorio kaltegarriak eragindako galerak murriztu behar dituzte eta ingurumen-baliabideen erabileraren eraginkortasuna hobetu behar dute, eta horrek eragin positiboa izan behar du natura-ingurunean.

4/2019 Legea, otsailaren 21ekoa, Euskal Autonomia Erkidegoko Jasangarritasun Energetikoarena, epe luzera berotegi-efektuko gasen emisioak murrizteko helburuak lortzeko beharraz ohartarazten duena. Bere helburuen artean ezartzen du administrazio publiko arduratsua, eredugarria eta erreferentea izatea klima-aldaketaren arloan, eta adierazten du euskal gizarteko eragile guztien inplikazioa lortzeko ereduak ekintza bat bultzatu behar dela euskal administrazio publikoko organo guztietatik. Horretarako, beharrezkotzat jotzen du koordinazio horizontala eta bertikala egitea, hau da, Eusko Jaurlaritzako sailen artean, bai eta udalekin eta foru-aldundiekin ere. Ildo horretan, jasangarritasun energetikoa aldaketa-puntualerako proposamenean txertatzen da. 2050erako helburuak lortzeko nabarmentzen den jarduera-ildo nagusietako bat administrazio publiko bat lortzea da, "emisiorik gabea", Kyotoko Protokoloan eta hura garatzeko araudian ezarritako malgutasun-mekanismoetara jo gabe.

Bestalde, EAEko Klima Aldaketari buruzko Legearen aurreproiektuak zuzenean eragiten die hiri-plangintzaren proposamenei; zehazki, Lurralde Antolamenduari, hiri-plangintzari eta hiri-berroneratzeari buruzko 30. Artikuluari.

- Lurralde- eta hirigintza-plangintzak eta kudeaketak eta hiri-ingurune esku-hartzeak, klima-aldaketaren ondorioetara egokitzeko, honako helburu hauek izango dituzte:
 - a) alteberatasun-azterketa eta klima-aldaketarekiko egokitzapena integratzea lurralde-antolamenduko eta hirigintza-plangintzako tresnetan.
 - b) Klima-aldaketarekiko erresilientea, trinkoa eta mistoa den hiri-egitura erabilerak.
 - c) Tokiko eremuan klima-aldaketara egokitzeko eredu berriak garatzea, hirigintza eta eraikuntza arloak, lurzoruen eta hiriko berdeguneen iragazkortasuna sustatuz.
 - d) Hirigintza-plangintzak diseinatzeko betebeharra, bero-boladak saihesteko irizpideak, euri urak erregulatzeko, berrerabiltzeko eta iragazteko sistemak, hiri-azpiegitura berdea, uholde arriskua minimizatzea eta eraikin egokigarriak sustatzea barne hartuta. Bereziki, hiriguneetan, hirigintza-plangintzan bateragarri egitea uholdeak prebenitzeko arazo hidraulikoa konpontzea.
 - e) Hiri berroneratzeko esku-hartzeak aprobetxatzea egokitzapen-neurriak txertatzeko, hiri diseinuan eta diseinu arkitektonikoan printzipio bioklimatikoak ezarriz.
 - f) Azpiegitura berdea eta naturan oinarritutako irtenbideak sustatzea, ekosistemak eta gizarteari lurralde-erresilientzia, hiriguneetako erresilientzia eta biztanleriaren Osasuna mantentzeko

eta hobetzeko ematen dizkioten zerbitzuak leheneratzeko mekanismo gisa.

- g) Lurzoruaren artifizializazioa mugatzea, haren okupazioa arrazionalizatuz, eta espazio degradatuen berrerabilera mugatzea, energiaren, uraren, hondakinen, lurzoruen eta biodibertsitatearen erabilera iraunkorra sustatuz.

Helburu horietako batzuk aldaketaren irismenetik kanpo daude, landa-lurzoruaren dagoelako edo hiri-metabolismoaren berezko dinamikarik ez dagoelako.

6.1. KLIMAREN JOERAK

Klima-proiektzioa da klima-sistemak berotegi-efektuko gasen eta aerosolen hainbat isurketa-edo kontzentrazio-agertokiri ematen dien erantzun simulatua, eta, askotan, eredu klimatikoen bidezko simulazioetan oinarritzen da. Klima-aldaketaren proiektzioetako ziurgabetasun-iturriak hiru faktore nagusitan bil daitezke: agertokiari lotutako ziurgabetasuna, berotegi-efektuko gasen eta aerosolen etorkizuneko emisio eta kontzentrazio ezegonkorren ondorioz; modelizazioari lotutako ziurgabetasuna, klima-sistema irudikatu nahi duten zenbaki-ereduen mugen ondorioz; eta aldakortasun naturalari lotutako ziurgabetasuna, sistemaren barne-aldakortasunari lotutakoa.

IPCCk adierazten duen bezala, sistema klimatikoaren berotzea zalantzarik gabekoa da, eta 1950eko hamarkadaz geroztik ikusitako aldaketa askok ez dute aurrekaririk azken hamarkadetan edo milurtekoetan. Atmosfera eta ozeanoa berotu egin dira, elurra eta izotza gutxitu egin dira eta itsasoaren maila igo egin da.

Egungo baldintza klimatikoak eta eskualdekako prospektiba klimatikoak zehatz-mehatz ezagutzea erreferentzia dira sektore-plangintzan kalteberatasuna eta inpaktuak ebaluatzeko prozesuetan, bai eta sektorekako plangintzaren barne klima-aldaketara egokitzeke neurrietan ere.

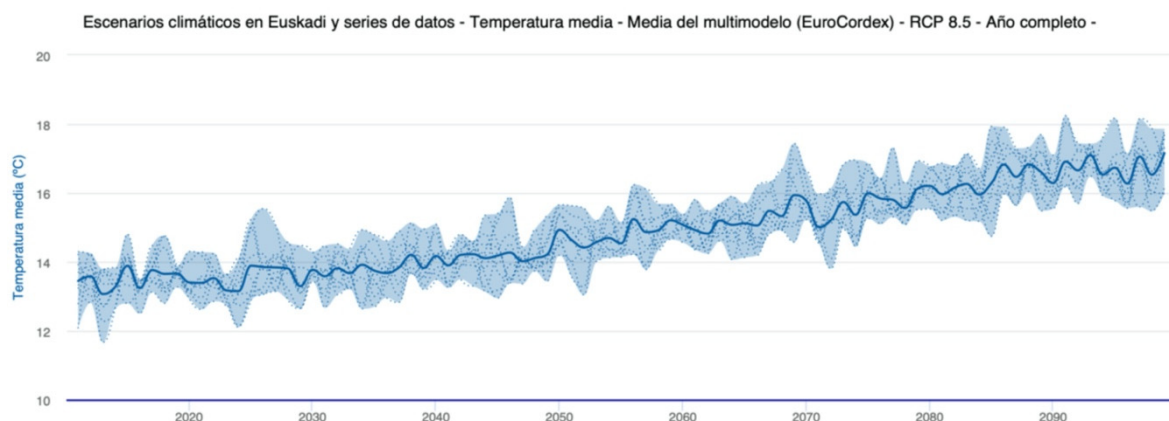
Eskualdekatze espazialak eskala murriztu egiten du, IPCCren txostenetan erabilitako eredu klimatiko globalen proiektzioak orografiak, luraren eta itsasoaren arteko kontrasteak edota lurraldeko lurzoruen erabilerak eragindako eskualde- edo toki-ezaugarrietara egokitzeke.

Gaur egun, Europan, Euro-CORDEX ekimena arduratzen da XXI. menderako klima-aldaketaren eskualde-proiektzioak egiteaz. Eusko Jaurlaritzaren Klimatek 2016 ekimenaren baitan, espazio-bereizmen handiko (1 km x 1 km) klima-proiektzioak egin dira RCP4.5 eta RCP8.5 agertokietarako, Euro-CORDEX proiektuan egindako simulazioetatik abiatuta. Eskuragarri dauden datu eguneratuenen arabera, klima-aldagaien joera ezartzen da; zehazki, Zallarako honako datu hauek aurreikusten dira:

Tenperaturak:

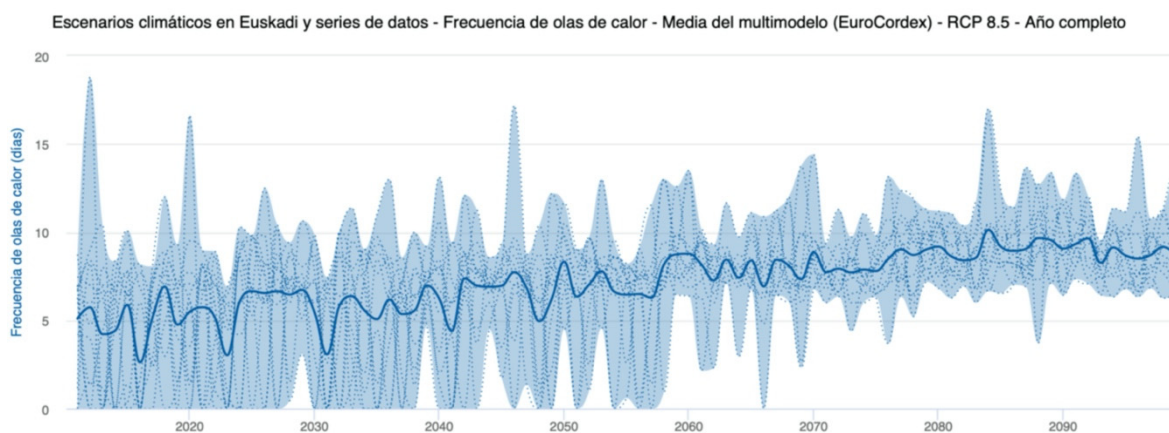
Batez besteko tenperaturak joera positibo argia erakusten du azterlanaren aldi osorako, 1971-2000 aldi ertainaren aldean 3,5 °C-ko igoera maximoarekin, mendearen amaieran. Hazkundera nahiko homogeneoa da lurralde osoan, eta mendebaldean zertxobait handiagoa.

Klimatek Proiektuaren ildotik, Bizkaian, 2019an batez besteko tenperatura orokorra 1850-1900 aldikoa baino 1,1 ° C handiagoa izan zen. Bizkaian, bestalde, urteko batez besteko tenperaturak ere joera positibo txikia erakusten du 1971tik aurrera (0,024 °C 1-urtea). Neguko batez besteko tenperaturak ez du joera esanguratsurik erakusten, gainerako urtaroei ez bezala, udaberriko beroketa nabarmenarekin, eta ondoren udakoa. Prezipitazioari dagokionez, 1970az geroztik ez da prezipitazio esanguratsurik ikusi.

8. Irudia. Agertoki klimatikoak. Iturria: klimatec-2016

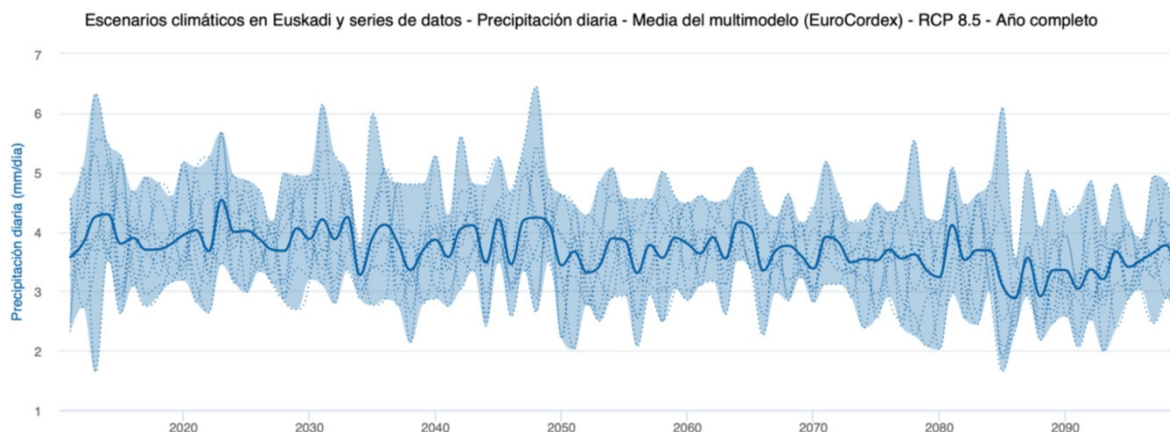
XXI. menderako Bizkaiko eskualde-proiekzioek 1,4-2,4 °C arteko hazkunda aurreikusten dute mendearen erdialdean, eta 2,7-3,9 °C artekoa mendearen amaieran (bi zenbatespen horiek emisio-egoera okerrenerako). Era berean, bero-boladen maiztasuna eta intentsitatea handitzea, udan gau tropikalen kopurua handitzea edo izozte-egunen kopurua jaiste aurreikusten da.

9. Irudia. Agertoki klimatikoak. Iturria: klimatec-2016

Prezipitazioak:

Egun hezeetako prezipitazio osorako proiektatutako aldaketa ez da hain argigarria. RCP8.5 agertokiak prezipitazioa nabarmen murriztu dela adierazten du azken aldian, batez ere mendebaldeko eskualdean, egunean 10 mm inguru. Eskualde horretan prezipitazioa gutxitu egingo da aldi eta agertoki guztietarako. Hala ere, lehenengo aldirako, bi eszenatokiek lurraldeko eremu handi batean prezipitazioa areagotzea proiektatzen dute, egunean 3 mm inguru.

10. Irudia. Agertoki klimatikoak. Iturria: klimatec-2016. Adaptecca

Klimatek Proiektuan adierazten da, prezipitazioari dagokionez, proiektzioek ez dutela aldaketa garrantzitsurik erakusten mendearen amaierara arte, orduan urteko prezipitazioa %11 inguru jaitsiko dela aurreikusten baita, egoerarik txarreanean, eta %5 agertoki onuragarrienean. Litekeena da prezipitazioa egun gutxiagotan kontzentratzea, prezipitazio handiagoekin, eta ondoren prezipitaziorik gabeko aldiak egotea.

Bestalde, eskualdeko klimaren bilakaeraren jarraipena egiteko, Klima 2050 Estrategia ezarri da, epe luzera haren aldaketa neurtzeko aukera ematen duten zenbait adierazlerekin. Informazio hori lurraldeko hainbat tokitan kokatutako estazio meteorologikoen saretik lortzen da aldizka, eta denborazko perspektiba zabal batekin aztertuko da, eredu klimatikoetan aldaketarik dagoen eta zein mailatan gertatzen den ondorioztatu ahal izateko.

EAEko Klima Aldaketaren Estrategia 2050 tresna partekatua da, orain arte ezarritako neurriak indartzeko eta garapen iraunkorreko etorkizuna diseinatzea ahalbidetuko duten beste batzuk hartzeko.

6.2. ERAGIN NAGUSIAK

Aurreikus daitezkeen eragin eta ondorio nagusiek zeharkako eragina dute aldaketa-puntualerako proposamenean, Zallako lurraldeko paisaia eta ezaugarri naturalak mantentzeko xedea dutelako. Laburbilduz, testuinguru orokor batean, honako gorabehera hauek aipatu behar dira:

- Bero-boladek giza osasunean duten eragina: goranzko joera bat identifikatzen da etorkizunean aurreikusten diren agertoki guztietan.
- Ibai-uholdeen eragina hiri-ingurunean: oro har, goranzko joera dago etorkizunean aurreikusitako agertoki guztietan, baina banaketa ez da uniformea; arriskua aztertzeko, RV100YEAR indize klimatikoa erabiltzen da (100 urteko errepikatze-denborako gehieneko prezipitazioen batez bestekoa).
- Lehortek nekazaritza- eta abeltzaintza-sektorean duen eragina: lehortek ugaritu egin daitezke nekazaritza-lurzoruan, eta bi faktore horiek hartu dira klima-mehatxu mota horren eraginpean egoteko baldintzatzat, etorkizunean aurreikusten diren egoera guztietan goranzko joera baitute.

- Temperatura: komunitatearentzako joera positiboa da argi eta garbi (tenperaturen igoera), patroi oso homogeneoarekin, nahiz eta kostan pixka bat txikiagoa izan barnealdearen aldean. Tenperaturen igoera hori, eszenatokiaren eta ereduaren arabera, 1.5°C eta 5°C artekoa izango litzateke, eta nabarmenagoa mendearen amaieran eta RCP8.5 agertokirako.
- Bero-boladak: bero-boladen maiztasuna pixkanaka handitzen da mendearen zehar, goranzko joera horren norabidea zuzentzeko ereduak eta metodoak bat etorritik.
- Prezipitazioa: XXI. mendearen amaierarako joera negatiboa ikusten da (prezipitazio-jaitsiera), eta mende amaierarako urteko prezipitazioa %15 inguru jaitsi da RCP8.5. agertokirako. Batez besteko aldaketa %5etik beherakoa izango litzateke, azken aldian izan ezik, %10 eta %15 artekoa izango bailitzateke, agertokiaren arabera, ipar-ekialdeko eskualdean aldaketa txikiagoak izango baliteke.

Muturreko fenomeno klimatikoen eta trantsizio energetikoaren kontsiderazioa Aurrerapenaren dokumentuan txertatu da, arrisku-eremuetatik kanpo urbanizazio berrira bideratutako lurzoru arretaz okupatuz, lurzoru urbanizaezina antolatuz landa-ingurunearen funtzionamendu natural-ekologiko egokia errazteko eta berotegi-efektuko gasak finkatzeko. Horretarako, energia-kontsumoaren ezaugarriak, berotegi-efektuko gasen emisioak eta klima-aldaketaren arriskuak hartu dira kontuan.

6.3. KLIMA-ALDAKETARI ETA TRANTSIZIO ENERGETIKOARI BURUZKO HELBURUEKIKO KOHERENTZIA

Hasieran hautatutako proposamena Klima 2050 Estrategiak ezarritako gidalerro eta helburuen esparruan garatzen da, 43 lurraldearen, hiri-egituraren eta eraikuntzaren babesari buruzkoa, klima-aldaketara egokitzea lurralde-antolamenduaren eta hirigintzaren arloko plangintza- eta kudeaketa-tresnetan integratzeko beharrari buruzkoa. Laburbilduz, aldaketa-proposamenak aurrera egiten du lurraldea klima-aldaketaren ondorioetara egokitze bidean, honako helburu hauetan:

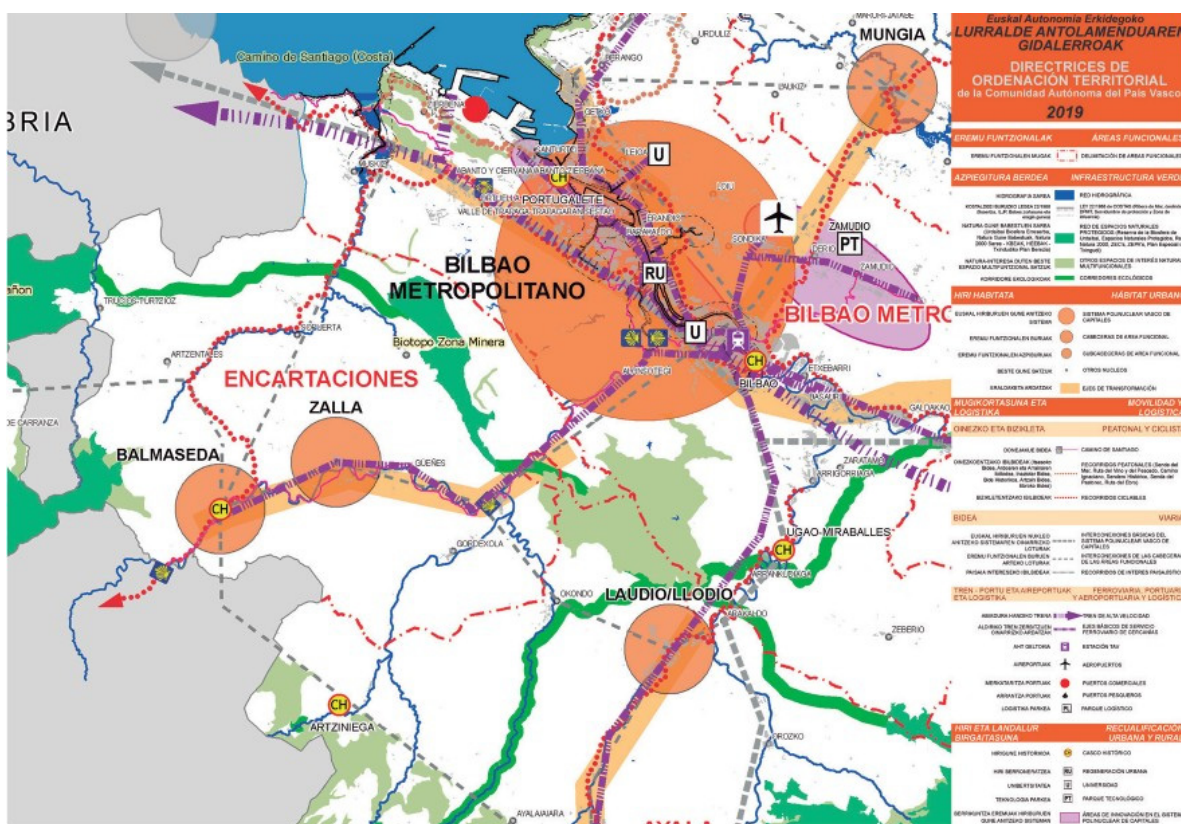
- a) Zaurgarritasun-klima-arriskua eta klima-aldaketara egokitzea integratzen ditu, besteak beste, akuiferoaren kutsadura-arriskuarekin, Batasunaren eta Eskualdearen Intereseko Habitaten zaurgarritasunarekin eta bisoi europarraren eta sai zuriaren espezieekin lotutako alderdiei buruz egindako proposamenaren erabakiak hartzean.
- b) Proposamenak EAEko egitura berdean sartuta dagoen eremu funtzionaleko azpiegitura berde baten gogoetak biltzen ditu. Azpiegitura hori irtenbide naturaletan oinarritzen da, ekosistemak eta gizarteari ematen dizkioten zerbitzuak leheneratzeko, lurraldearen eta hiriguneen erresilientzia mantentzeko eta hobetzeko, bai eta herritarren osasuna hobetzeko ere.
- c) Proposamenak lurzoruaren artifizializazioa mugatu egiten du, eta saihestu egiten du **"Erregresiorik ez"** printzipioari eragiten dioten jarduerengatik lurzoru okupatzea, naturaren eta haren aktiboen erabilera jasagarria sustatuz, Bizkaiko eremu horretan biodibertsitatea hobetzeko.

7. ARAUDIAREN ERAGINA ETA LURRALDE- ETA SEKTORE-PLANGINTZAREKIKO KOHERENTZIA

Aldaketa hirigintza-legeriaren eta hierarkian gorago dagoen plangintzaren esparru eguneratuan garatzen da, eta hautatutako proposamena lurralde-zehaztapenen barruan sartzen da; besteak beste, honako hauek adierazten dira:

7.1. 2019KO LURRALDE ANTOLAMENDUAREN GIDALERROAK

1997ko Gidalerroen berrikuspenak lurralde-eredua lurralde-erronka berrietara egokitzeko printzipio gidari batzuk ditu oinarri. Erronka horiek, azken batean, 1997ko LAGen lurralde-ereduarekiko berrikusitako lurralde-ereduaren balio erantsia nabarmentzen dute.

11. Irudia. 2019ko LAGen Laburpen Mapa. Zallako lurralde-ingurunea

Berrikuspenean proposatzen den lurralde-ereduak lurralde jasangarri, inklusibo, adimentsu, orekatu, erlazonatu eta parte-hartzailea du xede. Funtsean, 1997ko Gidalerroetan ezarritako lurralde-eredua denboran luzatzen da, gaiaren diziplina-eguneratuta, eta aldaketari dagokionez, honako elementu hauek dira interesgarriak:

- Ingurune fisikoaren antolamendu arloko gidalerroak
- Azpiegitura berdea
- Paisaiari, kultura ondareari, natura-ondareari eta baliabide turistikoetarako buruzko zehaztapenak.

2019ko LAGen arabera (3. artikulua), antolamendu-kategoriek lurraldea eremu homogeneotan zonifikatzen dute, lurralde-bokazioaren arabera definituak, eta horietako bakoitzari berariazko erabilera-erregulazioa aplikatzen zaio, ezaugarrien arabera. Bi funtzio dituzte: batetik, hirigintza-plangintzak lurzoru urbanizaezinaren kalifikazioan erabiltzen dituen izendapenak homogeneizatzea, eta, bestetik, lurzoru hori lurralde-plangintzan eta hirigintza-plangintzan antolatzeak irizpide orokorrak ezartzea, lurzoru urbanizaezinean erabileren eta jardueren erregulazioa orientatuz.

EAEko lurzoru urbanizaezina kokatzeko sei antolamendu-kategoria ezartzen dira: - Babes berezia. - Ingurumen-hobekuntza. - Basoa. - Nekazaritza eta abeltzaintza eta landazabala. - Larre menditarrak. - Azaleko uren babesa. Antolamendu-kategoriak I. eranskineko 2.A atalean garatzen dira.

Lurzoru urbanizaezinean ezartzeko aukera handiagoaren edo txikiagoaren arabera, eta indarrean dauden 2019ko LAGetan ezarritakoaren arabera, erabilerak honako hauek izan daitezke:

1. Erabilera egokia. Erabilera egokia. Oro har, lurzoru urbanizaezinaren berezko erabilerak dira, hau da, nekazaritzako, abeltzaintzako, basogintzako, ehizako edo antzeko erabilera eta ustiaketa, lur guztiak beren izaeraren arabera hartzen dituztenak, hargatik eragotzi gabe erabilera zehatz bakoitzerako araudi xehatuan ezar daitezkeen mugak, bai eta aplikatu beharreko gainerako araudiaren aplikazioa eta, hala badagokio, hura garatzeko egoki diren lizentziak edo baimenak lortzea ere.
2. Erabilera onargarriak. Lurzoru urbanizaezinaren berezko erabilerak edo berezkoak ez direnak dira, eta mota horretako lurzoruetan ezar daitezke, landa-ingurunearen garapen jasangarriari laguntzen diotelako edo horrelako lurzoruetan kokatu behar direlako, jarduketak horien ezaugarriak, eskakizunak edo xedea direla eta. Proiektu zehatz bakoitza interes publikokotzat jo behar da Foru Aldundiaren ebazpen bidez, dagokion udalak eskatu ondoren.
3. Erabilera debekatuak. Berariaz debekatuta daudenak dira.

LAGek ingurune fisikoaren erabileren erregulazio bat ezartzen dute antolamendu-kategoria bakoitzerako eta baldintzatzaile gainjarri bakoitzerako, «EAEko ingurune fisikoaren antolamendu-matrize» honetan adierazten dena:

EAEko INGURUNE FISIKOAREN ANTOLAMENDU MATRIZEA MATRIZ DE ORDENACIÓN DEL MEDIO FÍSICO DE LA CAPV 1- Egokia / Propiciado 2- Onargarria / Admisible 3- Debeaketa / Prohibido		Ingurunearen babesa Protección Ambiental	Aisia eta astialdia Ocio y Esparcimiento	Lehen sektoreko baliabideen ustiapena Explotación de los recursos primarios										Azpiegiturak / Infraestructuras				Eraikuntza erabilerak / Usos Edificatorios																								
Garapen-plangintza / Planeamiento de desarrollo		Konserbazioa, Ingurunearen hobekuntza, jarduerak zientifiko-kulturak / Conservación, Mejora Ambiental Actividades científico-culturales	Irabaz-jarduerak Estetismoa Recreo Extensivo	Irabaz-jarduerak Interesismoa Recreo Intensivo	Ebha- eta arantzazko jarduerak Actividades extractivas y agrícolas	Berozgarriak / Invernaderos	Abeltzaintza / Ganadería	Bosoa / Forestal	Nekazaritza / Agricultura	Nekazaritza-industriak Industrias agrarias	Eniza- eta arantzazko jarduerak Actividades extractivas	Eniza- eta arantzazko jarduerak Actividades extractivas	Eniza- eta arantzazko jarduerak Actividades extractivas	Eniza- eta arantzazko jarduerak Actividades extractivas	Aireko linea elektrikoak Líneas de tendido aéreo	Lurpeko lineak / Líneas subterráneas	A motako zerbitzuak instalazio tekniko eiz linealak / Instalaciones técnicas de servicios de carácter no lineal tipo A	B motako zerbitzuak instalazio tekniko eiz linealak / Instalaciones técnicas de servicios de carácter no lineal tipo B	C motako zerbitzuak instalazio tekniko eiz linealak / Instalaciones técnicas de servicios de carácter no lineal tipo C	D motako zerbitzuak instalazio tekniko eiz linealak / Instalaciones técnicas de servicios de carácter no lineal tipo D	E motako zerbitzuak instalazio tekniko eiz linealak / Instalaciones técnicas de servicios de carácter no lineal tipo E	F motako zerbitzuak instalazio tekniko eiz linealak / Instalaciones técnicas de servicios de carácter no lineal tipo F	G motako zerbitzuak instalazio tekniko eiz linealak / Instalaciones técnicas de servicios de carácter no lineal tipo G	H motako zerbitzuak instalazio tekniko eiz linealak / Instalaciones técnicas de servicios de carácter no lineal tipo H	I motako zerbitzuak instalazio tekniko eiz linealak / Instalaciones técnicas de servicios de carácter no lineal tipo I	J motako zerbitzuak instalazio tekniko eiz linealak / Instalaciones técnicas de servicios de carácter no lineal tipo J	K motako zerbitzuak instalazio tekniko eiz linealak / Instalaciones técnicas de servicios de carácter no lineal tipo K	L motako zerbitzuak instalazio tekniko eiz linealak / Instalaciones técnicas de servicios de carácter no lineal tipo L	M motako zerbitzuak instalazio tekniko eiz linealak / Instalaciones técnicas de servicios de carácter no lineal tipo M	N motako zerbitzuak instalazio tekniko eiz linealak / Instalaciones técnicas de servicios de carácter no lineal tipo N	O motako zerbitzuak instalazio tekniko eiz linealak / Instalaciones técnicas de servicios de carácter no lineal tipo O	P motako zerbitzuak instalazio tekniko eiz linealak / Instalaciones técnicas de servicios de carácter no lineal tipo P	Q motako zerbitzuak instalazio tekniko eiz linealak / Instalaciones técnicas de servicios de carácter no lineal tipo Q	R motako zerbitzuak instalazio tekniko eiz linealak / Instalaciones técnicas de servicios de carácter no lineal tipo R	S motako zerbitzuak instalazio tekniko eiz linealak / Instalaciones técnicas de servicios de carácter no lineal tipo S	T motako zerbitzuak instalazio tekniko eiz linealak / Instalaciones técnicas de servicios de carácter no lineal tipo T	U motako zerbitzuak instalazio tekniko eiz linealak / Instalaciones técnicas de servicios de carácter no lineal tipo U	V motako zerbitzuak instalazio tekniko eiz linealak / Instalaciones técnicas de servicios de carácter no lineal tipo V	W motako zerbitzuak instalazio tekniko eiz linealak / Instalaciones técnicas de servicios de carácter no lineal tipo W	X motako zerbitzuak instalazio tekniko eiz linealak / Instalaciones técnicas de servicios de carácter no lineal tipo X	Y motako zerbitzuak instalazio tekniko eiz linealak / Instalaciones técnicas de servicios de carácter no lineal tipo Y	Z motako zerbitzuak instalazio tekniko eiz linealak / Instalaciones técnicas de servicios de carácter no lineal tipo Z
Garapen-plangintza / Planeamiento de desarrollo		Konserbazioa, Ingurunearen hobekuntza, jarduerak zientifiko-kulturak / Conservación, Mejora Ambiental Actividades científico-culturales	Irabaz-jarduerak Estetismoa Recreo Extensivo	Irabaz-jarduerak Interesismoa Recreo Intensivo	Ebha- eta arantzazko jarduerak Actividades extractivas y agrícolas	Berozgarriak / Invernaderos	Abeltzaintza / Ganadería	Bosoa / Forestal	Nekazaritza / Agricultura	Nekazaritza-industriak Industrias agrarias	Eniza- eta arantzazko jarduerak Actividades extractivas	Eniza- eta arantzazko jarduerak Actividades extractivas	Eniza- eta arantzazko jarduerak Actividades extractivas	Eniza- eta arantzazko jarduerak Actividades extractivas	Aireko linea elektrikoak Líneas de tendido aéreo	Lurpeko lineak / Líneas subterráneas	A motako zerbitzuak instalazio tekniko eiz linealak / Instalaciones técnicas de servicios de carácter no lineal tipo A	B motako zerbitzuak instalazio tekniko eiz linealak / Instalaciones técnicas de servicios de carácter no lineal tipo B	C motako zerbitzuak instalazio tekniko eiz linealak / Instalaciones técnicas de servicios de carácter no lineal tipo C	D motako zerbitzuak instalazio tekniko eiz linealak / Instalaciones técnicas de servicios de carácter no lineal tipo D	E motako zerbitzuak instalazio tekniko eiz linealak / Instalaciones técnicas de servicios de carácter no lineal tipo E	F motako zerbitzuak instalazio tekniko eiz linealak / Instalaciones técnicas de servicios de carácter no lineal tipo F	G motako zerbitzuak instalazio tekniko eiz linealak / Instalaciones técnicas de servicios de carácter no lineal tipo G	H motako zerbitzuak instalazio tekniko eiz linealak / Instalaciones técnicas de servicios de carácter no lineal tipo H	I motako zerbitzuak instalazio tekniko eiz linealak / Instalaciones técnicas de servicios de carácter no lineal tipo I	J motako zerbitzuak instalazio tekniko eiz linealak / Instalaciones técnicas de servicios de carácter no lineal tipo J	K motako zerbitzuak instalazio tekniko eiz linealak / Instalaciones técnicas de servicios de carácter no lineal tipo K	L motako zerbitzuak instalazio tekniko eiz linealak / Instalaciones técnicas de servicios de carácter no lineal tipo L	M motako zerbitzuak instalazio tekniko eiz linealak / Instalaciones técnicas de servicios de carácter no lineal tipo M	N motako zerbitzuak instalazio tekniko eiz linealak / Instalaciones técnicas de servicios de carácter no lineal tipo N	O motako zerbitzuak instalazio tekniko eiz linealak / Instalaciones técnicas de servicios de carácter no lineal tipo O	P motako zerbitzuak instalazio tekniko eiz linealak / Instalaciones técnicas de servicios de carácter no lineal tipo P	Q motako zerbitzuak instalazio tekniko eiz linealak / Instalaciones técnicas de servicios de carácter no lineal tipo Q	R motako zerbitzuak instalazio tekniko eiz linealak / Instalaciones técnicas de servicios de carácter no lineal tipo R	S motako zerbitzuak instalazio tekniko eiz linealak / Instalaciones técnicas de servicios de carácter no lineal tipo S	T motako zerbitzuak instalazio tekniko eiz linealak / Instalaciones técnicas de servicios de carácter no lineal tipo T	U motako zerbitzuak instalazio tekniko eiz linealak / Instalaciones técnicas de servicios de carácter no lineal tipo U	V motako zerbitzuak instalazio tekniko eiz linealak / Instalaciones técnicas de servicios de carácter no lineal tipo V	W motako zerbitzuak instalazio tekniko eiz linealak / Instalaciones técnicas de servicios de carácter no lineal tipo W	X motako zerbitzuak instalazio tekniko eiz linealak / Instalaciones técnicas de servicios de carácter no lineal tipo X	Y motako zerbitzuak instalazio tekniko eiz linealak / Instalaciones técnicas de servicios de carácter no lineal tipo Y	Z motako zerbitzuak instalazio tekniko eiz linealak / Instalaciones técnicas de servicios de carácter no lineal tipo Z
Garapen-plangintza / Planeamiento de desarrollo		Konserbazioa, Ingurunearen hobekuntza, jarduerak zientifiko-kulturak / Conservación, Mejora Ambiental Actividades científico-culturales	Irabaz-jarduerak Estetismoa Recreo Extensivo	Irabaz-jarduerak Interesismoa Recreo Intensivo	Ebha- eta arantzazko jarduerak Actividades extractivas y agrícolas	Berozgarriak / Invernaderos	Abeltzaintza / Ganadería	Bosoa / Forestal	Nekazaritza / Agricultura	Nekazaritza-industriak Industrias agrarias	Eniza- eta arantzazko jarduerak Actividades extractivas	Eniza- eta arantzazko jarduerak Actividades extractivas	Eniza- eta arantzazko jarduerak Actividades extractivas	Eniza- eta arantzazko jarduerak Actividades extractivas	Aireko linea elektrikoak Líneas de tendido aéreo	Lurpeko lineak / Líneas subterráneas	A motako zerbitzuak instalazio tekniko eiz linealak / Instalaciones técnicas de servicios de carácter no lineal tipo A	B motako zerbitzuak instalazio tekniko eiz linealak / Instalaciones técnicas de servicios de carácter no lineal tipo B	C motako zerbitzuak instalazio tekniko eiz linealak / Instalaciones técnicas de servicios de carácter no lineal tipo C	D motako zerbitzuak instalazio tekniko eiz linealak / Instalaciones técnicas de servicios de carácter no lineal tipo D	E motako zerbitzuak instalazio tekniko eiz linealak / Instalaciones técnicas de servicios de carácter no lineal tipo E	F motako zerbitzuak instalazio tekniko eiz linealak / Instalaciones técnicas de servicios de carácter no lineal tipo F	G motako zerbitzuak instalazio tekniko eiz linealak / Instalaciones técnicas de servicios de carácter no lineal tipo G	H motako zerbitzuak instalazio tekniko eiz linealak / Instalaciones técnicas de servicios de carácter no lineal tipo H	I motako zerbitzuak instalazio tekniko eiz linealak / Instalaciones técnicas de servicios de carácter no lineal tipo I	J motako zerbitzuak instalazio tekniko eiz linealak / Instalaciones técnicas de servicios de carácter no lineal tipo J	K motako zerbitzuak instalazio tekniko eiz linealak / Instalaciones técnicas de servicios de carácter no lineal tipo K	L motako zerbitzuak instalazio tekniko eiz linealak / Instalaciones técnicas de servicios de carácter no lineal tipo L	M motako zerbitzuak instalazio tekniko eiz linealak / Instalaciones técnicas de servicios de carácter no lineal tipo M	N motako zerbitzuak instalazio tekniko eiz linealak / Instalaciones técnicas de servicios de carácter no lineal tipo N	O motako zerbitzuak instalazio tekniko eiz linealak / Instalaciones técnicas de servicios de carácter no lineal tipo O	P motako zerbitzuak instalazio tekniko eiz linealak / Instalaciones técnicas de servicios de carácter no lineal tipo P	Q motako zerbitzuak instalazio tekniko eiz linealak / Instalaciones técnicas de servicios de carácter no lineal tipo Q	R motako zerbitzuak instalazio tekniko eiz linealak / Instalaciones técnicas de servicios de carácter no lineal tipo R	S motako zerbitzuak instalazio tekniko eiz linealak / Instalaciones técnicas de servicios de carácter no lineal tipo S	T motako zerbitzuak instalazio tekniko eiz linealak / Instalaciones técnicas de servicios de carácter no lineal tipo T	U motako zerbitzuak instalazio tekniko eiz linealak / Instalaciones técnicas de servicios de carácter no lineal tipo U	V motako zerbitzuak instalazio tekniko eiz linealak / Instalaciones técnicas de servicios de carácter no lineal tipo V	W motako zerbitzuak instalazio tekniko eiz linealak / Instalaciones técnicas de servicios de carácter no lineal tipo W	X motako zerbitzuak instalazio tekniko eiz linealak / Instalaciones técnicas de servicios de carácter no lineal tipo X	Y motako zerbitzuak instalazio tekniko eiz linealak / Instalaciones técnicas de servicios de carácter no lineal tipo Y	Z motako zerbitzuak instalazio tekniko eiz linealak / Instalaciones técnicas de servicios de carácter no lineal tipo Z
Garapen-plangintza / Planeamiento de desarrollo		Konserbazioa, Ingurunearen hobekuntza, jarduerak zientifiko-kulturak / Conservación, Mejora Ambiental Actividades científico-culturales	Irabaz-jarduerak Estetismoa Recreo Extensivo	Irabaz-jarduerak Interesismoa Recreo Intensivo	Ebha- eta arantzazko jarduerak Actividades extractivas y agrícolas	Berozgarriak / Invernaderos	Abeltzaintza / Ganadería	Bosoa / Forestal	Nekazaritza / Agricultura	Nekazaritza-industriak Industrias agrarias	Eniza- eta arantzazko jarduerak Actividades extractivas	Eniza- eta arantzazko jarduerak Actividades extractivas	Eniza- eta arantzazko jarduerak Actividades extractivas	Eniza- eta arantzazko jarduerak Actividades extractivas	Aireko linea elektrikoak Líneas de tendido aéreo	Lurpeko lineak / Líneas subterráneas	A motako zerbitzuak instalazio tekniko eiz linealak / Instalaciones técnicas de servicios de carácter no lineal tipo A	B motako zerbitzuak instalazio tekniko eiz linealak / Instalaciones técnicas de servicios de carácter no lineal tipo B	C motako zerbitzuak instalazio tekniko eiz linealak / Instalaciones técnicas de servicios de carácter no lineal tipo C	D motako zerbitzuak instalazio tekniko eiz linealak / Instalaciones técnicas de servicios de carácter no lineal tipo D	E motako zerbitzuak instalazio tekniko eiz linealak / Instalaciones técnicas de servicios de carácter no lineal tipo E	F motako zerbitzuak instalazio tekniko eiz linealak / Instalaciones técnicas de servicios de carácter no lineal tipo F	G motako zerbitzuak instalazio tekniko eiz linealak / Instalaciones técnicas de servicios de carácter no lineal tipo G	H motako zerbitzuak instalazio tekniko eiz linealak / Instalaciones técnicas de servicios de carácter no lineal tipo H	I motako zerbitzuak instalazio tekniko eiz linealak / Instalaciones técnicas de servicios de carácter no lineal tipo I	J motako zerbitzuak instalazio tekniko eiz linealak / Instalaciones técnicas de servicios de carácter no lineal tipo J	K motako zerbitzuak instalazio tekniko eiz linealak / Instalaciones técnicas de servicios de carácter no lineal tipo K	L motako zerbitzuak instalazio tekniko eiz linealak / Instalaciones técnicas de servicios de carácter no lineal tipo L	M motako zerbitzuak instalazio tekniko eiz linealak / Instalaciones técnicas de servicios de carácter no lineal tipo M	N motako zerbitzuak instalazio tekniko eiz linealak / Instalaciones técnicas de servicios de carácter no lineal tipo N	O motako zerbitzuak instalazio tekniko eiz linealak / Instalaciones técnicas de servicios de carácter no lineal tipo O	P motako zerbitzuak instalazio tekniko eiz linealak / Instalaciones técnicas de servicios de carácter no lineal tipo P	Q motako zerbitzuak instalazio tekniko eiz linealak / Instalaciones técnicas de servicios de carácter no lineal tipo Q	R motako zerbitzuak instalazio tekniko eiz linealak / Instalaciones técnicas de servicios de carácter no lineal tipo R	S motako zerbitzuak instalazio tekniko eiz linealak / Instalaciones técnicas de servicios de carácter no lineal tipo S	T motako zerbitzuak instalazio tekniko eiz linealak / Instalaciones técnicas de servicios de carácter no lineal tipo T	U motako zerbitzuak instalazio tekniko eiz linealak / Instalaciones técnicas de servicios de carácter no lineal tipo U	V motako zerbitzuak instalazio tekniko eiz linealak / Instalaciones técnicas de servicios de carácter no lineal tipo V	W motako zerbitzuak instalazio tekniko eiz linealak / Instalaciones técnicas de servicios de carácter no lineal tipo W	X motako zerbitzuak instalazio tekniko eiz linealak / Instalaciones técnicas de servicios de carácter no lineal tipo X	Y motako zerbitzuak instalazio tekniko eiz linealak / Instalaciones técnicas de servicios de carácter no lineal tipo Y	Z motako zerbitzuak instalazio tekniko eiz linealak / Instalaciones técnicas de servicios de carácter no lineal tipo Z
Garapen-plangintza / Planeamiento de desarrollo		Konserbazioa, Ingurunearen hobekuntza, jarduerak zientifiko-kulturak / Conservación, Mejora Ambiental Actividades científico-culturales	Irabaz-jarduerak Estetismoa Recreo Extensivo	Irabaz-jarduerak Interesismoa Recreo Intensivo	Ebha- eta arantzazko jarduerak Actividades extractivas y agrícolas	Berozgarriak / Invernaderos	Abeltzaintza / Ganadería	Bosoa / Forestal	Nekazaritza / Agricultura	Nekazaritza-industriak Industrias agrarias	Eniza- eta arantzazko jarduerak Actividades extractivas	Eniza- eta arantzazko jarduerak Actividades extractivas	Eniza- eta arantzazko jarduerak Actividades extractivas	Eniza- eta arantzazko jarduerak Actividades extractivas	Aireko linea elektrikoak Líneas de tendido aéreo	Lurpeko lineak / Líneas subterráneas	A motako zerbitzuak instalazio tekniko eiz linealak / Instalaciones técnicas de servicios de carácter no lineal tipo A	B motako zerbitzuak instalazio tekniko eiz linealak / Instalaciones técnicas de servicios de carácter no lineal tipo B	C motako zerbitzuak instalazio tekniko eiz linealak / Instalaciones técnicas de servicios de carácter no lineal tipo C	D motako zerbitzuak instalazio tekniko eiz linealak / Instalaciones técnicas de servicios de carácter no lineal tipo D	E motako zerbitzuak instalazio tekniko eiz linealak / Instalaciones técnicas de servicios de carácter no lineal tipo E	F motako zerbitzuak instalazio tekniko eiz linealak / Instalaciones técnicas de servicios de carácter no lineal tipo F	G motako zerbitzuak instalazio tekniko eiz linealak / Instalaciones técnicas de servicios de carácter no lineal tipo G	H motako zerbitzuak instalazio tekniko eiz linealak / Instalaciones técnicas de servicios de carácter no lineal tipo H	I motako zerbitzuak instalazio tekniko eiz linealak / Instalaciones técnicas de servicios de carácter no lineal tipo I	J motako zerbitzuak instalazio tekniko eiz linealak / Instalaciones técnicas de servicios de carácter no lineal tipo J	K motako zerbitzuak instalazio tekniko eiz linealak / Instalaciones técnicas de servicios de carácter no lineal tipo K	L motako zerbitzuak instalazio tekniko eiz linealak / Instalaciones técnicas de servicios de carácter no lineal tipo L	M motako zerbitzuak instalazio tekniko eiz linealak / Instalaciones técnicas de servicios de carácter no lineal tipo M	N motako zerbitzuak instalazio tekniko eiz linealak / Instalaciones técnicas de servicios de carácter no lineal tipo N	O motako zerbitzuak instalazio tekniko eiz linealak / Instalaciones técnicas de servicios de carácter no lineal tipo O	P motako zerbitzuak instalazio tekniko eiz linealak / Instalaciones técnicas de servicios de carácter no lineal tipo P	Q motako zerbitzuak instalazio tekniko eiz linealak / Instalaciones técnicas de servicios de carácter no lineal tipo Q	R motako zerbitzuak instalazio tekniko eiz linealak / Instalaciones técnicas de servicios de carácter no lineal tipo R	S motako zerbitzuak instalazio tekniko eiz linealak / Instalaciones técnicas de servicios de carácter no lineal tipo S	T motako zerbitzuak instalazio tekniko eiz linealak / Instalaciones técnicas de servicios de carácter no lineal tipo T	U motako zerbitzuak instalazio tekniko eiz linealak / Instalaciones técnicas de servicios de carácter no lineal tipo U	V motako zerbitzuak instalazio tekniko eiz linealak / Instalaciones técnicas de servicios de carácter no lineal tipo V	W motako zerbitzuak instalazio tekniko eiz linealak / Instalaciones técnicas de servicios de carácter no lineal tipo W	X motako zerbitzuak instalazio tekniko eiz linealak / Instalaciones técnicas de servicios de carácter no lineal tipo X	Y motako zerbitzuak instalazio tekniko eiz linealak / Instalaciones técnicas de servicios de carácter no lineal tipo Y	Z motako zerbitzuak instalazio tekniko eiz linealak / Instalaciones técnicas de servicios de carácter no lineal tipo Z
Garapen-plangintza / Planeamiento de desarrollo		Konserbazioa, Ingurunearen hobekuntza, jarduerak zientifiko-kulturak / Conservación, Mejora Ambiental Actividades científico-culturales	Irabaz-jarduerak Estetismoa Recreo Extensivo	Irabaz-jarduerak Interesismoa Recreo Intensivo	Ebha- eta arantzazko jarduerak Actividades extractivas y agrícolas	Berozgarriak / Invernaderos	Abeltzaintza / Ganadería	Bosoa / Forestal	Nekazaritza / Agricultura	Nekazaritza-industriak Industrias agrarias	Eniza- eta arantzazko jarduerak Actividades extractivas	Eniza- eta arantzazko jarduerak Actividades extractivas	Eniza- eta arantzazko jarduerak Actividades extractivas	Eniza- eta arantzazko jarduerak Actividades extractivas	Aireko linea elektrikoak Líneas de tendido aéreo	Lurpeko lineak / Líneas subterráneas	A motako zerbitzuak instalazio tekniko eiz linealak / Instalaciones técnicas de servicios de carácter no lineal tipo A	B motako zerbitzuak instalazio tekniko eiz linealak / Instalaciones técnicas de servicios de carácter no lineal tipo B	C motako zerbitzuak instalazio tekniko eiz linealak / Instalaciones técnicas de servicios de carácter no lineal tipo C	D motako zerbitzuak instalazio tekniko eiz linealak / Instalaciones técnicas de servicios de carácter no lineal tipo D	E motako zerbitzuak instalazio tekniko eiz linealak / Instalaciones técnicas de servicios de carácter no lineal tipo E	F motako zerbitzuak instalazio tekniko eiz linealak / Instalaciones técnicas de servicios de carácter no lineal tipo F	G motako zerbitzuak instalazio tekniko eiz linealak / Instalaciones técnicas de servicios de carácter no lineal tipo G	H motako zerbitzuak instalazio tekniko eiz linealak / Instalaciones técnicas de servicios de carácter no lineal tipo H	I motako zerbitzuak instalazio tekniko eiz linealak / Instalaciones técnicas de servicios de carácter no lineal tipo I	J motako zerbitzuak instalazio tekniko eiz linealak / Instalaciones técnicas de servicios de carácter no lineal tipo J	K motako zerbitzuak instalazio tekniko eiz linealak / Instalaciones técnicas de servicios de carácter no lineal tipo K	L motako zerbitzuak instalazio tekniko eiz linealak / Instalaciones técnicas de servicios de carácter no lineal tipo L	M motako zerbitzuak instalazio tekniko eiz linealak / Instalaciones técnicas de servicios de carácter no lineal tipo M	N motako zerbitzuak instalazio tekniko eiz linealak / Instalaciones técnicas de servicios de carácter no lineal tipo N	O motako zerbitzuak instalazio tekniko eiz linealak / Instalaciones técnicas de servicios de carácter no lineal tipo O	P motako zerbitzuak instalazio tekniko eiz linealak / Instalaciones técnicas de servicios de carácter no lineal tipo P	Q motako zerbitzuak instalazio tekniko eiz linealak / Instalaciones técnicas de servicios de carácter no lineal tipo Q	R motako zerbitzuak instalazio tekniko eiz linealak / Instalaciones técnicas de servicios de carácter no lineal tipo R	S motako zerbitzuak instalazio tekniko eiz linealak / Instalaciones técnicas de servicios de carácter no lineal tipo S	T motako zerbitzuak instalazio tekniko eiz linealak / Instalaciones técnicas de servicios de carácter no lineal tipo T	U motako zerbitzuak instalazio tekniko eiz linealak / Instalaciones técnicas de servicios de carácter no lineal tipo U	V motako zerbitzuak instalazio tekniko eiz linealak / Instalaciones técnicas de servicios de carácter no lineal tipo V	W motako zerbitzuak instalazio tekniko eiz linealak / Instalaciones técnicas de servicios de carácter no lineal tipo W	X motako zerbitzuak instalazio tekniko eiz linealak / Instalaciones técnicas de servicios de carácter no lineal tipo X	Y motako zerbitzuak instalazio tekniko eiz linealak / Instalaciones técnicas de servicios de carácter no lineal tipo Y	Z motako zerbitzuak instalazio tekniko eiz linealak / Instalaciones técnicas de servicios de carácter no lineal tipo Z
Garapen-plangintza / Planeamiento de desarrollo		Konserbazioa, Ingurunearen hobekuntza, jarduerak zientifiko-kulturak / Conservación, Mejora Ambiental Actividades científico-culturales	Irabaz-jarduerak Estetismoa Recreo Extensivo	Irabaz-jarduerak Interesismoa Recreo Intensivo	Ebha- eta arantzazko jarduerak Actividades extractivas y agrícolas	Berozgarriak / Invernaderos	Abeltzaintza / Ganadería	Bosoa / Forestal	Nekazaritza / Agricultura	Nekazaritza-industriak Industrias agrarias	Eniza- eta arantzazko jarduerak Actividades extractivas	Eniza- eta arantzazko jarduerak Actividades extractivas	Eniza- eta arantzazko jarduerak Actividades extractivas	Eniza- eta arantzazko jarduerak Actividades extractivas	Aireko linea elektrikoak Líneas de tendido aéreo	Lurpeko lineak / Líneas subterráneas	A motako zerbitzuak instalazio tekniko eiz linealak / Instalaciones técnicas de servicios de carácter no lineal tipo A	B motako zerbitzuak instalazio tekniko eiz linealak / Instalaciones técnicas de servicios de carácter no lineal tipo B	C motako zerbitzuak instalazio tekniko eiz linealak / Instalaciones técnicas de servicios de carácter no lineal tipo C	D motako zerbitzuak instalazio tekniko eiz linealak / Instalaciones técnicas de servicios de carácter no lineal tipo D	E motako zerbitzuak instalazio tekniko eiz linealak / Instalaciones técnicas de servicios de carácter no lineal tipo E	F motako zerbitzuak instalazio tekniko eiz linealak / Instalaciones técnicas de servicios de carácter no lineal tipo F	G motako zerbitzuak instalazio tekniko eiz linealak / Instalaciones técnicas de servicios de carácter no lineal tipo G	H motako zerbitzuak instalazio tekniko eiz linealak / Instalaciones técnicas de servicios de carácter no lineal tipo H	I motako zerbitzuak instalazio tekniko eiz linealak / Instalaciones técnicas de servicios de carácter no lineal tipo I	J motako zerbitzuak instalazio tekniko eiz linealak / Instalaciones técnicas de servicios de carácter no lineal tipo J	K motako zerbitzuak instalazio tekniko eiz linealak / Instalaciones técnicas de servicios de carácter no lineal tipo K	L motako zerbitzuak instalazio tekniko eiz linealak / Instalaciones técnicas de servicios de carácter no lineal tipo L	M motako zerbitzuak instalazio tekniko eiz linealak / Instalaciones técnicas de servicios de carácter no lineal tipo M	N motako zerbitzuak instalazio tekniko eiz linealak / Instalaciones técnicas de servicios de carácter no lineal tipo N	O motako zerbitzuak instalazio tekniko eiz linealak / Instalaciones técnicas de servicios de carácter no lineal tipo O	P motako zerbitzuak instalazio tekniko eiz linealak / Instalaciones técnicas de servicios de carácter no lineal tipo P	Q motako zerbitzuak instalazio tekniko eiz linealak / Instalaciones técnicas de servicios de carácter no lineal tipo Q	R motako zerbitzuak instalazio tekniko eiz linealak / Instalaciones técnicas de servicios de carácter no lineal tipo R	S motako zerbitzuak instalazio tekniko eiz linealak / Instalaciones técnicas de servicios de carácter no lineal tipo S	T motako zerbitzuak instalazio tekniko eiz linealak / Instalaciones técnicas de servicios de carácter no lineal tipo T	U motako zerbitzuak instalazio tekniko eiz linealak / Instalaciones técnicas de servicios de carácter no lineal tipo U	V motako zerbitzuak instalazio tekniko eiz linealak / Instalaciones técnicas de servicios de carácter no lineal tipo V	W motako zerbitzuak instalazio tekniko eiz linealak / Instalaciones técnicas de servicios de carácter no lineal tipo W	X motako zerbitzuak instalazio tekniko eiz linealak / Instalaciones técnicas de servicios de carácter no lineal tipo X	Y motako zerbitzuak instalazio tekniko eiz linealak / Instalaciones técnicas de servicios de carácter no lineal tipo Y	Z motako zerbitzuak instalazio tekniko eiz linealak / Instalaciones técnicas de servicios de carácter no lineal tipo Z
Garapen-plangintza / Planeamiento de desarrollo		Konserbazioa, Ingurunearen hobekuntza, jarduerak zientifiko-kulturak / Conservación, Mejora Ambiental Actividades científico-culturales	Irabaz-jarduerak Estetismoa Recreo Extensivo	Irabaz-jarduerak Interesismoa Recreo Intensivo	Ebha- eta arantzazko jarduerak Actividades extractivas y agrícolas	Berozgarriak / Invernaderos	Abeltzaintza / Ganadería	Bosoa / Forestal	Nekazaritza / Agricultura	Nekazaritza-industriak Industrias agrarias	Eniza- eta arantzazko jarduerak Actividades extractivas	Eniza- eta arantzazko jarduerak Actividades extractivas	Eniza- eta arantzazko jarduerak Actividades extractivas	Eniza- eta arantzazko jarduerak Actividades extractivas	Aireko linea elektrikoak Líneas de tendido aéreo	Lurpeko lineak / Líneas subterráneas	A motako zerbitzuak instalazio tekniko eiz linealak / Instalaciones técnicas de servicios de carácter no lineal tipo A	B motako zerbitzuak instalazio tekniko eiz linealak / Instalaciones técnicas de servicios de carácter no lineal tipo B	C motako zerbitzuak instalazio tekniko eiz linealak / Instalaciones técnicas de servicios de carácter no lineal tipo C	D motako zerbitzuak instalazio tekniko eiz linealak / Instalaciones técnicas de servicios de carácter no lineal tipo D	E motako zerbitzuak instalazio tekniko eiz linealak / Instalaciones técnicas de servicios de carácter no lineal tipo E	F motako zerbitzuak instalazio tekniko eiz linealak / Instalaciones técnicas de servicios de carácter no lineal tipo F	G motako zerbitzuak instalazio tekniko eiz linealak / Instalaciones técnicas de servicios de carácter no lineal tipo G	H motako zerbitzuak instalazio tekniko eiz linealak / Instalaciones técnicas de servicios de carácter no lineal tipo H	I motako zerbitzuak instalazio tekniko eiz linealak / Instalaciones técnicas de servicios de carácter no lineal tipo I	J motako zerbitzuak instalazio tekniko eiz linealak / Instalaciones técnicas de servicios de carácter no lineal tipo J	K motako zerbitzuak instalazio tekniko eiz linealak / Instalaciones técnicas de servicios de carácter no lineal tipo K	L motako zerbitzuak instalazio tekniko eiz linealak / Instalaciones técnicas de servicios de carácter no lineal tipo L	M motako zerbitzuak instalazio tekniko eiz linealak / Instalaciones técnicas de servicios de carácter no lineal tipo M	N motako zerbitzuak instalazio tekniko eiz linealak / Instalaciones técnicas de servicios de carácter no lineal tipo N	O motako zerbitzuak instalazio tekniko eiz linealak / Instalaciones técnicas de servicios de carácter no lineal tipo O	P motako zerbitzuak instalazio tekniko eiz linealak / Instalaciones técnicas de servicios de carácter no lineal tipo P	Q motako zerbitzuak instalazio tekniko eiz linealak / Instalaciones técnicas de servicios de carácter no lineal tipo Q	R motako zerbitzuak instalazio tekniko eiz linealak / Instalaciones técnicas de servicios de carácter no lineal tipo R	S motako zerbitzuak instalazio tekniko eiz linealak / Instalaciones técnicas de servicios de carácter no lineal tipo S	T motako zerbitzuak instalazio tekniko eiz linealak / Instalaciones técnicas de servicios de carácter no lineal tipo T	U motako zerbitzuak instalazio tekniko eiz linealak / Instalaciones técnicas de servicios de carácter no lineal tipo U	V motako zerbitzuak instalazio tekniko eiz linealak / Instalaciones técnicas de servicios de carácter no lineal tipo V	W motako zerbitzuak instalazio tekniko eiz linealak / Instalaciones técnicas de servicios de carácter no lineal tipo W	X motako zerbitzuak instalazio tekniko eiz linealak / Instalaciones técnicas de servicios de carácter no lineal tipo X	Y motako zerbitzuak instalazio tekniko eiz linealak / Instalaciones técnicas de servicios de carácter no lineal tipo Y	Z motako zerbitzuak instalazio tekniko eiz linealak / Instalaciones técnicas de servicios de carácter no lineal tipo Z
Garapen-plangintza / Planeamiento de desarrollo		Konserbazioa, Ingurunearen hobekuntza, jarduerak zientifiko-kulturak / Conservación, Mejora Ambiental Actividades científico-culturales	Irabaz-jarduerak Estetismoa Recreo Extensivo	Irabaz-jarduerak Interesismoa Recreo Intensivo	Ebha- eta arantzazko jarduerak Actividades extractivas y agrícolas	Berozgarriak / Invernaderos	Abeltzaintza / Ganadería	Bosoa / Forestal	Nekazaritza / Agricultura	Nekazaritza-industriak Industrias agrarias	Eniza- eta arantzazko jarduerak Actividades extractivas	Eniza- eta arantzazko jarduerak Actividades extractivas	Eniza- eta arantzazko jarduerak Actividades extractivas	Eniza- eta arantzazko jarduerak Actividades extractivas	Aireko linea elektrikoak Líneas de tendido aéreo	Lurpeko lineak / Líneas subterráneas	A motako zerbitzuak instalazio tekniko eiz linealak / Instalaciones técnicas de servicios de carácter no lineal tipo A	B motako zerbitzuak instalazio tekniko eiz linealak / Instalaciones técnicas de servicios de carácter no lineal tipo B	C motako zerbitzuak instalazio tekniko eiz linealak / Instalaciones técnicas de servicios de carácter no lineal tipo C	D motako zerbitzuak instalazio tekniko eiz linealak / Instalaciones técnicas de servicios de carácter no lineal tipo D	E motako zerbitzuak instalazio tekniko eiz linealak / Instalaciones técnicas de servicios de carácter no lineal tipo E	F motako zerbitzuak instalazio tekniko eiz linealak / Instalaciones técnicas de servicios de carácter no lineal tipo F	G motako zerbitzuak instalazio tekniko eiz linealak / Instalaciones técnicas de servicios de carácter no lineal tipo G	H motako zerbitzuak instalazio tekniko eiz linealak / Instalaciones técnicas de servicios de carácter no lineal tipo H	I motako zerbitzuak instalazio tekniko eiz linealak / Instalaciones técnicas de servicios de carácter no lineal tipo I	J motako zerbitzuak instalazio tekniko eiz linealak / Instalaciones técnicas de servicios de carácter no lineal tipo J	K motako zerbitzuak instalazio tekniko eiz linealak / Instalaciones técnicas de servicios de carácter no lineal tipo K	L motako zerbitzuak instalazio tekniko eiz linealak / Instalaciones técnicas de servicios de carácter no lineal tipo L	M motako zerbitzuak instalazio tekniko eiz linealak / Instalaciones técnicas de servicios de carácter no lineal tipo M	N motako zerbitzuak instalazio tekniko eiz linealak / Instalaciones técnicas de servicios de carácter no lineal tipo N	O motako zerbitzuak instalazio tekniko eiz linealak / Instalaciones técnicas de servicios de carácter no lineal tipo O	P motako zerbitzuak instalazio tekniko eiz linealak / Instalaciones técnicas de servicios de carácter no lineal tipo P	Q motako zerbitzuak instalazio tekniko eiz linealak / Instalaciones técnicas de servicios de carácter no lineal tipo Q	R motako zerbitzuak instalazio tekniko eiz linealak / Instalaciones técnicas de servicios de carácter no lineal tipo R	S motako zerbitzuak instalazio tekniko eiz linealak / Instalaciones técnicas de servicios de carácter no lineal tipo S	T motako zerbitzuak instalazio tekniko eiz linealak / Instalaciones técnicas de servicios de carácter no lineal tipo T	U motako zerbitzuak instalazio tekniko eiz linealak / Instalaciones técnicas de servicios de carácter no lineal tipo U	V motako zerbitzuak instalazio tekniko eiz linealak / Instalaciones técnicas de servicios de carácter no lineal tipo V	W motako zerbitzuak instalazio tekniko eiz linealak / Instalaciones técnicas de servicios de carácter no lineal tipo W	X motako zerbitzuak instalazio tekniko eiz linealak / Instalaciones técnicas de servicios de carácter no lineal tipo X	Y motako zerbitzuak instalazio tekniko eiz linealak / Instalaciones técnicas de servicios de carácter no lineal tipo Y	Z motako zerbitzuak instalazio tekniko eiz linealak / Instalaciones técnicas de servicios de carácter no lineal tipo Z
Garapen-plangintza / Planeamiento de desarrollo		Konserbazioa, Ingurunearen hobekuntza, jarduerak zientifiko-kulturak / Conservación, Mejora Ambiental Actividades científico-culturales	Irabaz-jarduerak Estetismoa Recreo Extensivo	Irabaz-jarduerak Interesismoa Recreo Intensivo	Ebha- eta arantzazko jarduerak Actividades extractivas y agrícolas	Berozgarriak / Invernaderos	Abeltzaintza / Ganadería	Bosoa / Forestal	Nekazaritza / Agricultura	Nekazaritza-industriak Industrias agrarias	Eniza- eta arantzazko jarduerak Actividades extractivas	Eniza- eta arantzazko jarduerak Actividades extractivas	Eniza- eta arantzazko jarduerak Actividades extractivas	Eniza- eta arantzazko jarduerak Actividades extractivas	Aireko linea elektrikoak Líneas de tendido aéreo	Lurpeko lineak / Líneas subterráneas	A motako zerbitzuak instalazio tekniko eiz linealak / Instalaciones técnicas de servicios de carácter no lineal tipo A	B motako zerbitzuak instalazio tekniko eiz linealak / Instalaciones técnicas de servicios de carácter no lineal tipo B																								

12. Irudia.EAEko Lurralde Antolamenduen Gidalerroetako ingurune fisikoaren antolamendu-matrizea

7.2. ENKATERRIETAKO LURRALDE PLAN PARTZIALA

2011. urtean, Enkarterrietako Lurralde Plan Partziala onartu zen, Balmaseda-Zalla (Enkarterriak) eremu funtzionala antolatzeko. Plan hori bat dator Enkarterrietako eskualde tradizionalarekin, 2018an aldatu zena, Paisaiaren Katalogoaren eta paisaiaren kalitate-helburuen arabera.

Aldaketan sartutako gogoeta estrategikoen artean, ingurune fisikoaren antolamenduen barruan paisaiaren babesa eta Balmaseda-Zalla unitatearen paisaia-kalitatearen helburuak nabarmendu behar dira.

7.3. NEKAZARITZA ETA BASOGINTZAKO LURRALDE PLAN SEKTORIALA

Irailaren 16ko 177/2014 Dekretuaren bidez onartu zen behin betiko, eta honako hauek ditu helburu nagusiak: lurra eta, oro har, nekazaritza-sektorea eta haren bitartekoak defendatzea eta babestea, egungo landa-egoera zehaztea eta plangintza landa-irizpideetatik planteatutako duen lurralde-antolamendua bultzatzea. Beraz, Nekazaritza eta Basozaintzako Lurralde Plan Sektorialak (LPS) funtzio bikoitza bete nahi du: euskal landa-espazio pluriaktibo eta multifuntzional baten bideragarritasuna bermatzera bideratutako lurralde-antolamendu bat proposatzea; eta eredu hori lurralde-antolamenduen arloko erabaki-prozesuetan sartzeko bide bat irekitzea.

Sektoreei dagokienez, LAPak Lurzoru Urbanizaezinean (LUE) nekazaritza- eta baso-erabilerak arautzen ditu, eta haren antolamendu-eremuak EAE osoa hartzen du, aurretik zeuden hiri-eremuak alde batera utzita. Hiri-eremutzat hartzen dira behin betiko onarpenaren egunean udal-plangintza orokorrean hiri-lurzoru, lurzoru urbanizagarri edo lurzoru urbanizagarri gisa sailkatuta dauden eremuak.

Kanpoan geratzen dira, halaber, Naturagune Babestuak (Parke Naturalak eta Biotopo Babestuak), Urdaibaiko Biosfera Erreserbaren eremua eta hezeguneak, Hezeguneen LPSan xehetasunez antolatuak, eta Itsasertzeko LPSan definitutako Itsasertzeko Babes Bereziko Eremuak.

Indarrean dauden Lurralde Plan Partzialek (LPP) babestutako Lurzoru Urbanizaezinari dagokionez, Nekazaritza eta Basozaintzako LPSaren zonakatzea subsidiarioa da eremu horietan – LZPen lehentasun juridikoa dela eta –, hark definitutako Balio Estrategiko Handiko eremuetan izan ezik, horietan lurralde-antolamenduko bi tresnen araudirik zorrotzena nagusitzen baita.

7.4. ALDAKETA ERAGINA DUTEN BESTE PLAN ETA PROGRAMA BATZUK

Arau Subsidiarioen Aldaketa honen formulazioan kontuan hartu diren eta, bereziki, Hasierako Dokumentu Estrategikoan kontuan hartu diren lurralde- eta ingurumen-plangintzako beste tresna batzuk, hurrengoak dira:

- Ibai-erreen ertzak antolatzeko Lurralde-Plan Sektoriala (isurialde kantauriarra)
- Hezeguneak antolatzeko Lurralde-Plan Sektoriala.
- Balmaseda-Zalla eremu funtzionaleko paisaiaren katalogoa, Enkarterriko LPPn sartua.
- Zallako Euskal Kultura Ondarearen Zentroaren datu-baseetan erregistratutako elementuak.
- Energia berriztagarrien lurralde-plan sektoriala (hasierako onarpena).
- Bisoi Europarra Berreskuratzeko Plana.
- Sai zuria berreskuratzeko plana.
- Klima 2050 Estrategia.

7.5. ALDAKETAREKIN IZAPIDETZEN ARI DIREN LURRALDE PLAN SEKTORIALAK

Ekonomiaren Garapen, Jasangarritasun eta Ingurumeneko sailburuaren 2023ko apirilaren 27ko Aginduaren bidez, hasierako onarpena eman zitzaion Euskadiko Energia Berriztagarrien Lurralde Plan Sektorialari.

Era berean, 2024ko abenduaren 20an, Euskadiko Energia Berriztagarrien Lurralde Plan Sektoriala behin-behinean onartu zen Industriako, Trantsizio Energetikoko eta Jasangarritasuneko sailburuaren agindu bidez.

Izapidetzen ari den LPSaren izaera lurralde-antolamendurako tresna bat izatean datza, energia berriztagarrien instalazioak nolabaiteko ordenarekin ezartzeko. Hori dela eta, garrantzi berezia ematen zaio kokalekuak identifikatzeari, kokapena handiagoa delako lurralde-mailako kontrola behar duten instalazioetarako, hain zuzen ere, garapen horiek arautzeko eta garapenean interesa duten pertsonen esku ez uzteko.

Argitu behar da LPS honek ez duela energia-politika ezartzen energia-helburuen arloan (energia-estrategiek egiten dute), baizik eta bere eskumenak hedapen berriztagarriaren lurraldekako banaketan oinarritzen direla, teknologia mota bakoitzaren ingurumen-eragina eta lurraldearen harrera-gaitasuna kontuan hartuta.

LPS honek, lurralde-tresna gisa, lurralde-eredu bat proposatzen du, instalazio mota bakoitzerako lurraldeak duen harrera-ahalmenaren arabera. Ez du esan nahi, inola ere, eremu mugatu guztiak garatu behar direnik, horretarako izapideak proiektu-mailan egin behar baitira; aitzitik, lurraldearen gaitasuna mailakatu eta bokazio handiagoko eremu batzuk eta instalazio berriztagarrietarako bokazio txikiagoko beste batzuk ezartzen ditu soilik, eta energia-estrategiek markatu behar dute beharrezko garapen-erritmoa, 2030 eta 2050erako helburu estrategikoen arabera eta aurrerapen teknologikoaren arabera, zeinak ekoizpen unitarioa hobetu baitezake leku berean ekoizpena handituz.

Izapidetzen ari den Energia Berriztagarrien LPSak eremu batzuk identifikatzen ditu, AKEak (Aukeratutako Kokapen Eremuak), eskala handiko instalazioak ezartzeko erreserbatzen direnak. Lurralde Plan Sektorial hau indarrean sartzen denetik behin-behineko onespeneraren dokumentuko 23. arauaren arabera, eskala handiko sorkuntza-eremu hautatuetan (LPS honetan mugatuta daudenak) sortze eolikoko eta fotovoltaiakoko eskala handiko instalazioak ezartzeko, ez da geroko plangintzarik egin beharko, ez lurralde-plangintzarik, ez hirigintza-plangintzarik, ez eta foru-aldundiek interes publikoko deklarazioa egin beharrik ere, LPSan araututa daude eta. Bestalde, 25. arauak aukera emango du eskala handiko sorkuntza-instalazioak ezartzeko LPS honetan hautatutako kokapen-eremuetatik kanpo, aldeko baliabidea duten gaitasun handiko eta gaitasun ertaineko eremuetan; ezarpen hori udalerriko HAPOn mugatuz gaitu ahal izango da (berrikustean edo funtsezkoa ez den aldaketaren bidez).

Eta, bigarrenik, LPSak gainerako lurraldea gaitasun-eremuetan graduatzen du, dagoen baliabidearen eta ingurumen-sentikortasunaren arabera; bertan, dagozkion instalazioak ezarri ahal izango dira – eskala handia, eskala ertaina edo eskala txikia –.

Hala, izapidetzen ari den LPSren 26. artikulua proposatzen du eskala ertaineko instalazioak zuzenean ezarri ahal izango direla haien zat berariaz mugatzen diren hautatutako kokapen-eremuetan. Eta, kasu horretan, dagokion eremu funtzionaleko LPPak edo HAPOk definituko ditu. Mugaketa hori beti egin beharko da eskusio-eremuak ez diren eta kasuan kasuko energia motarako lurralde-gaitasun oso txikia ez duten eremuetan.

Izapidetzen ari den LPSak ez ditu erabilera publikoko mendiak energia berriztagarriak ezartzeko salbuespen-eremutzat hartu, mendiaren aprobetxamendu normalarekin bateraezina ez dela ulertuta. Hala ere, xedatzen du baimena lortzeko beharrezkoa izango dela aurrez txosten espezifiko bat egitea, paisaiaren gaineko ondorioen garrantzia baloratzeko eta, hala badagokio, hartu beharreko neurri zuzentzaileak proposatzeko.

Argitu behar da izapidetzen ari den LPSak lurralde-mailan egiten duen gaitasun-azterketak ez duela baztertzen udal-mailatik egindako beste azterketa batzuekin osatu ahal izatea (holan ondorioztatzen da 26. artikulutik).

Izapidetzen ari den LPSak adierazten duenez, leku jakin baten gaineko paisaia-inpaktua minimizatzeko, proiektu zehatzari buruzko azterketa xehatua egin behar da, babestu beharreko paisaia-unitatean dauden tokiko ezaugarriak eta baldintzak kontuan hartuta. Eta uste du azterketa xehatu hori egiteko tresna egokiena ingurumen-inpaktuaren azterketa izango dela, bertan identifikatu ahal izango baitira eragin handieneko elementu eragileak, hala badagokio, ezabatzeko edo lekualdatzeko-.

Hala ere, ezerk ez du eragozten paisaiaren azterketa berezi hori udal hirigintza-plangintzaren mailan egitea, eskala egokia baitu paisaiaren balorazioa egiteko, energia berriztagarriko instalazioak ezartzeko ahalmen handiagoa edo txikiagoa duten udalerriko eremuak identifikatze aldera, funtzio hori proiektu zehatzarekin batera doan Plan Berezi batera igorri beharrik gabe.

8. INTERESDUNEN ZERRENDAREN PROPOSAMENA

Jarraian, Planen eta programen ingurumenaren gaineko eraginaren ebaluazio estrategikoa egiteko prozedura arautzen duen 211/2012 Dekretuaren 3. artikuluko 9. paragrafoaren arabera egindako interesdunen zerrendaren proposamena jasotzen da, jendaurreko informazioaren faseetan kontsultatu beharrekoa.

Bizkaiko Foru Aldundia

- Enplegua, Gizarte inklusioa eta Berdintasuna Sustatzeko Saila
- Gizarte Ekintza Saila
- Iraunkortasuna eta Ingurune Naturala Zaintzeko Saila
- Euskara, Kultura eta Kirol Saila
- Garraio eta Mugikortasun iraunkorreko Saila
- Azpiegitura eta Lurralde Garapen Saila
- Enpresa Sustapen Ekonomikoko Saila

Eusko Jaurlaritzak

- IHOBE
- URA Uraren Euskal Agentzia
- Ekonomiaren Garapen, Iraunkortasuna eta Ingurumen Zuzendaritza
- Hezkuntza Zuzendaritza
- Lurralde Plangintza, Etxebizitza eta Garraio Zuzendaritza
- Osasun Zuzendaritza
- Berdintasun, Justizia eta Gizarte Politiketako Zuzendaritza
- Kultura eta Hizkuntza Politikarako Zuzendaritza
- Turismo, Merkataritza eta Kontsumo Zuzendaritza

Talde ekologistak

- Eguzki Talde Ekologista. <https://www.ekologistakmartxan.org/es/>
- Ekologistak Martxan Bizkaia. <http://eguzki.org/es/>
- EHNE Bizkaia (Nekazariak, Abeltzainak,...). <https://www.ehnebizkaia.eus/>

Udalak

- Balmasedako Udala
- Sopuertako Udala
- Galdamesko Udala
- Gueñesko Udala
- Gordexolako Udala

Gainera, bere sektore-eskumenaren ondorioz ukitutako beste administrazio publiko guztiak.

9. V. ERANSKINA. ZALLAKO LURZORU URBANIZAEZINAREN ARAUDIAREN ALDAKETA-PUNTUALAREN INGURUMEN EBALUAZIO ESTRATEGIKOAREN ESKABIDEA.

V ERANSKINA

ZALLAKO LURZORU URBANIZAEZINAREN

ARAUDIAREN ALDAKETA-PUNTUALAREN

INGURUMEN EBALUAZIO ESTRATEGIKOAREN

ESKABIDEA

Dokumentu hau Zallako Arau Subsidiarioetako lurzoru urbanizaezinaren Arau subsidiarioen aldaketa puntualaren ingurumen-ebaluazio estrategikoaren **prozedura hasteko eskaera da**, Ingurumen Ebaluazioari buruzko 21/2013 Legearen 18. artikuluan eta 211/2012 Dekretua, urriaren 16koa, planen eta programen ingurumen-ebaluazio estrategikoaren prozedura arautzen duena.

I.- SARRERA ETA AURREKARIAK

I.1.- AURREIKUSITAKO PLAN EDO PROGRAMEN DATU OROKORRAK.

Planaren izenburua

Lurzoru urbanizaezinaren plangintzako Arau Subsidiarioen Aldaketa-puntuala

Xedea

Aldaketa puntuala Zallako Udalak sustatu du, eta Euskal Autonomia Erkidegoko Lurzoruari eta Hirigintzari buruzko ekainaren 30eko 2/2006 Legean ezarritakoaren arabera egin da. Hasierako dokumentu estrategiko honek eta honekin batera doan aldaketaren zirriborroak aukera ematen dute ingurumen-ebaluazio estrategiko arruntaren prozedura hasteko, Euskadiko Ingurumen Administrazioari buruzko abenduaren 9ko 10/2021 Legearen II.A eranskinean ezarritakoaren arabera.

Proposamenaren xedea da paisaia-arrazoiengatik babestutako lurzoru urbanizaezinaren kategorian ezar daitezkeen proiektuak eta azpiegiturak arautzea.

Izapide mota

- ☐ Formulazioa
- ☐ Berrikuspena
- ☐ Berrikuspen partziala
- ☒ Aldaketa

Tresna mota

- ☐ Lurralde Antolamenduaren Gidalerroak (LAG)
- ☐ Lurralde Plangintza Sektoriala (LPS)
- ☐ Lurralde Plangintza Partziala (LPP)
- ☐ Plan sektoriala
- ☐ Programa sektoriala
- ☒ HAPO >7.000 biztanle
- ☐ HAPO <7.000 biztanle
- ☐ Bateragarritze-plana
- ☐ Sectorekatze-plana

- ☐ Plan Partziala
- ☐ Plan Berezia
- ☐ Beste batzuk, izaera estrategikokoak (zehaztu):
- ☐ Beste batzuk, zehaztapen geoerreferentziagarriak (zehaztu):

Antolamenduaren esparrua

- ☐ EAE
- ☐ Lurralde Historikoa
 - ☐ Araba
 - ☐ Bizkaia
 - ☐ Gipuzkoa
- ☐ Eremu funtzionala.
- ☐ Udalerria (zehaztu, hainbat udalaz gaindikoa bada):
- ☐ Beste batzuk (zehaztu):
- ☐ Udalaz azpikoa:
- ☒ Udalerria: Zalla
- ☐ Esparrua:
- ☐ UTM koordenadak (poligono sinplifikatu inguratzailea):
- ☐ Azalera:

Plangintzan sartutako gaiak

- ☐ Nekazaritza
- ☐ Abeltzaintza
- ☐ Basogintza
- ☐ Akuikultura
- ☐ Arrantza
- ☐ Energia
- ☐ Meatzaritza
- ☐ Industria
- ☐ Garraioa
- ☐ Hondakinen kudeaketa
- ☐ Ur-baliabideen kudeaketa
- ☐ Jabari publiko hidraulikoa edo itsas-lehorrekoa okupatzea
- ☐ Telekomunikazioak
- ☐ Turismoa
- ☐ Lurraldearen antolamendua
- ☒ Hirigintza
- ☐ Beste batzuk:
- ☐ Biodibertsitatea
- ☐ Klima-aldaketa
- ☐ Informazioa eta parte-hartzea
- ☐ Beste batzuk (zehaztu):

Planaren edo programaren beharra eta egokitasuna justifikatzea

Indarrean dauden arauak 18 urte baino gehiago daramatzate udal-mailan estaldura ematen, lurralde-gidalerro zaharkituen pean, baina, hala ere, eremua eta aktibo gehienak ezagutzeko balio izan dute: asentamendu-sistema, mugikortasun-sistema, ingurumen-sistema, paisaiak, besteak beste. Alde horretatik, lurzoru urbanizaezinean koka daitezkeen proiektu eta jarduera berriek hutsaldu egin ditzakete lurzoru urbanizaezinaren balioak, Arauek beraiek horrela izendatu zituztelako. Hori dela eta, araudia aldatu da ingurumen- eta gizarte-berezitasun horiek indartzeko. Proposamenaren xedea da paisaia-arrazoiengatik babestutako lurzoru urbanizaezinaren kategorian ezar daitezkeen proiektuak eta azpiegiturak arautzea.

Plan edo programaren eskumenak legitimatzea

Zallako Arauak xedapen orokorrak dira, eta nahitaezko xedapenak Hirigintza Arauetan eta antolamendu-planoetan adierazten dira. Argitaratu ondoren eta indarraldi mugagabearekin izango dituzte ondorioak, horiek aldatu edo berrikusteko aukera alde batera utzi gabe. Euskal Autonomia Erkidegoko Lurzoruari eta Hirigintzari buruzko ekainaren 30eko 2/2006 Legean ezarritakoaren arabera formulatzen da, 7/2015 Legegintzako Errege Dekretuaren 3. artikuluan ezarritako interes publikoko helburuetan oinarrituta. (Lurzoruari Legearen Testu Bategina), lurralde- eta hiri-garapen jasangarriaren adierazgarri.

212/2012 Dekretuaren arabera ingurumen-ebaluazioa jasotzeko legeko kasua

- Estatuko oinarritzko legeria: Ingurumen-ebaluazioari buruzko abenduaren 9ko 21/2013 Legearen 6.1.a) artikulua.
- Legeria autonomikoa: Euskadiko Ingurumen Administrazioari buruzko abenduaren 9ko 10/2021 Legearen 72.1 artikulua eta II.A eranskina.

Batera bildutako administrazio-eskumenak:

Organo sustatzailea:	Zallako Udala
Behin betiko onespeneraren organo substantibo edo arduraduna	Eusko Jaurlaritza
Ingurumen-organoa	Eusko Jaurlaritzako Ingurumen Organoa

I.2.- PLAN EDO PROGRAMAREN AURREKARIAK. HIERARKIKOKI GORAGOKO PLANGINTZA

Tresna	Plan edo programa behin betiko onartzeko data	Haren ingurumen-ebaluazio estrategikoaren azalpen laburra eta zehaztapen nagusiak
LAG	128/2019 Dekretua, uztailaren 30ekoa	<p>Ingurumen Azterketa Estrategikoa Lurralde Antolamenduaren Gidalerroen zati da. Bertan, LAGak aplikatzeak ingurumenean eragin ditzakeen ondorio esanguratsuak identifikatu, deskribatu eta ebaluatzen dira, planaren edo programaren aplikazioak ingurumenean izan ditzakeen ondorio kaltegarriak prebenitzeko edo minimizatzeke. 2019ko LAGek honako printzipio gidari hauek garatzen dituzte</p> <ul style="list-style-type: none"> • Azpiegitura berdea eta ekosistemen zerbitzuen balioa ingurune fisikoaren antolamenduan txertatzea. • Landa-habitata lurralde-antolamenduan modu espezifikoan ikusaraztea. • Hiri-sisteman eraldaketa-ardatzen figura txertatzea. • Dagoeneko artifizializatuta dagoen lurzoruari erabilera optimizatzea, hiri berroneratzea eta erabileren mistotasuna sustatuz, eta hiri-hazkunderen perimettoa ezartzea. • Erantzun arin eta eraginkorra sustatzea jarduera ekonomiko berrietarako lurzoru-premietarako • Paisaiaren kudeaketa lurralde-antolamenduko tresnen bidez txertatzea. • Lotutako baliabideen kudeaketa iraunkorraren kontzeptua txertatzea (lehengaien baliabideak). • Mugikortasun eta logistika iraunkorra sustatzea • Lurraldearen antolamenduan gai berritzaileak sartzea, zeharkakotzat jotzen direnak, hala nola irisgarritasun unibertsala, genero-ikuspegia, euskara, klima-aldaketa, osasuna eta lurralde arteko lotura. • Gobernantza ona sustatzea.
Enkarterrietako Lurralde Plan Partziala	Eusko Jaurlaritzaren 226/2011 Dekretua, urriaren 26koa.	Enkarterrietako Lurralde Plan Partzialak Balmaseda-Zalla (Enkarterriak) eremu funtzionala antolatzea du helburu, eta bat dator Enkarterrietako eskualde tradizionalarekin. Lehenik eta behin, kontuan hartu behar da LZPn proposatutako zenbait zehaztapen gauzatzearekin batera, Ingurumen Inpaktuaren Ebaluazioak egin beharko direla, eta, beraz, ingurumen-azterketa xehatua, eraginen definizio zehatzagoa eta dagozkion neurri babesle, zuzentzaile eta/edo konpentsatzaileak izango

dituzte. Ingurumen Iraunkortasunari buruzko Txostenean, matxizeetan bistaratutako inpaktu bakoitza aztertzen da, ingurune elementu garrantzitsuenen gainean. Eraginen multzoak eta LPPko zehaztapenen ingurumen mailak eta -egokitzapenak ondorio positiboak izango dituzte (gehienetan), natura ingurunearen kontserbazioa, babesa eta hobekuntza bilatzera bideratuta baitaude.

I.3.- AURREIKUSITAKO PLAN EDO PROGRAMAREN IZAPIDEAK

Erreferentziako agiriaren eskaeraren aurretiko faseak azaltzea				
Administrazio-egintza	Data		Organo igorlea	Lotutako dokumentazioa (Arau-erref.)
	Hasiera	Amaiera		
Aldaketa-puntualaren Aurrerapena eta Hasierako Dokumentu Estrategikoa	2025	2026	Udala	Aurrerapena: Aldaketa-puntualaren dokumentua Hasierako Dokumentu Estrategikoa: Memoria eta antolamendu-alternatiben planoak

Erreferentziako agiria igorri osteko administrazio-egintzak, plan edo programaren izapideetan aurreikusita daudenak			
Administrazio-egintza	Aurreikusitako datak	Organo igorlea	Lotutako dokumentazioa (Arau-erref.)
Aldaketa-puntualaren aurrerapenari eta Hasierako Dokumentu Estrategikoari buruzko jendaurreko informazioaren eta herritarren partaidetzaren prozesua.	2025	Udala	Hedapen-materialak
Aldaketa-puntualaren dokumentuaren, haren ingurumen-azterketa estrategikoaren eta azterlan osagarrien hasierako onarpena egitea.	2025	Udala	Aldaketa-puntualaren eta bere HLEren dokumentu osoa
Aldaketa-puntualaren aurrerapenari eta Hasierako Dokumentu Estrategikoari buruzko jendaurreko informazioaren eta herritarren partaidetzaren prozesua.	2025	Udala	Hedapen-materialak
-	2025	Udala	Aldaketa-puntualaren eta bere HLEren dokumentu osoa
Hiri Antolamenduko Plan Orokorra eta haren HLEa behin betiko onartzea.	2026	Udala	Aldaketa-puntualaren eta bere HLEren dokumentu osoa
Errekurtsoei buruzko txosten teknikoak, administrazio-bidezkoak, eta Hiri Antolamenduko Plan Orokorren eta haren HLEren behin-behineko onespeneren testuategia.	2026	Udala	Txosten tekniko-juridikoak. Arauen testuategia.

Plana izapidetzean izandako parte-hartze publikoaren deskribapena

Parte hartze publikorako, jendaurreko informazioaren eta kontsultak egiteko izapideak			
Esku hartzeko maila (Informazioa, kontsulta edo lankidetzak)	Plan edo programaren izapideak egiteko fasea	Planaren edukia (Ordezko proposamen eta horien zabalatasuna)	Esku hartzeko epea
Aldaketa-puntualaren aurrerapenari eta Hasierako Dokumentu Estrategikoari buruzko jendaurreko informazioaren eta herritarren partaidetzaren prozesua.	2. fasea	Parte-hartzeak aztertutako hiru alternatibei eta proposatutako ereduari buruzko Ertabaida barne hartuko du (aukeratutako alternatiba). Bilerak eta informazio-saioak egingo dira. Iradokizunei buruzko txostena eta partehartzearen laburpen dokumentua egitea..	-
Aldaketa-puntualaren aurrerapenari eta Hasierako Dokumentu	5. fasea	Ingurumenaren aldetik aukeratu eta ebaluatutako alternatibari buruzko ertabaida.	-

Estrategikoari buruzko jendaurreko informazioaren eta herritarren partaidetzaren prozesua.		Bilerak eta informazio-saioak egingo dira. Alegazioen txostena eta parte-hartzearen laburpen dokumentua egitea.	
Aldaketa puntualaren eta haren HLEa behin betiko onartzea.	7. fasea	Antolamendu alternatiboaren garapen osoa LMAREN dokumentuan. Dokumentua argitaratzea eta amaiera jardunaldia.	-

I.4.- PLAN EDO PROGRAMAREN ONDORENGO GARAPEN-TRESNAK

Tresna mota	Azalpen sintetikoa	Izapiddeen egoera	Ingurumen-ebaluaziopean jartzea (IEE edo IIE) (Eginda edo aurreikusgarria)
Plan Partzialak, Plan Bereziak eta Xehetasun Azterlanak.	Plan Berrian proposatutako hirigintza-erlaketako jarduketak garatzeko tresnak.	☒ Garapenik gabekoa (kasu orokorra) ☐ Aurrerapena ☐ Hasierako onespena, behin behienekoa edo behin betikoa ☐ Beste batzuk (zehaztu)	Aurreikusteko modukoa

II.- ADMINISTRAZIO-ESPARRUA ERREFERENTZIAKO INGURUMEN-HELBURUAK ETA ZEHAZTAPENAK IDENTIFIKATZEA

II.1.- APLIKATU BEHARREKO LURRALDE- ETA INGURUMEN-ARAUDIA

Araudia	Helburuak	Garapen irispideak	Adierazleak
Kutsaduraren prebentzioa eta kontrola: 10/2021 Legea, abenduaren 9koa, Euskadiko Ingurumen Administrazioarena.	Ingurumenaren babes eraginkorra lortzea, jardura ekonomikoak eta garatzen diren ingurunea bateragarri eginez.	<ul style="list-style-type: none"> - Nekazaritza-lurra babestea, bereziki balio estrategiko handikoa. - Lurzoru urbanizaezinaren erregulazioa egokitzea, kategoria desberdinen mugaketari eta gainjarritako baldintzatzaileei dagokienez. - Azpiegitura Berdeak antolamenduan duen protagonismoa. - Lehendik dagoen asentamendu sistemaren funtzionaltasun eta balioespen egokia. - Egungo plangintzak proposatutako egikaritu gabeko eremu urbanizagarriak berriz aztertzea. - Mugikortasun iraunkorra eta eraginkorra sustatzea Hiri-metabolismoa baliabideen kontsumo txikiarekin egin ahal izateko proposamenak bultzatzea Klima aldaketa Egokitzeko eta arintzeko neurriak ezartzea. 	Lurzoru-kategoria bakoitzaren azalera. Lurzoruaren urbanizazioaren, dinamika demografikoaren, enpleguaren eta jardura ekonomikoaren arteko korrelazioa. Hiri-azpiegitura berdeetara bideratutako lurzoru-azalera, sarean funtzionatzeko berreskuratze-, hobetze- eta interkonexio jarduketak egingo direna. Berotegi efektuko gasen (BEG) eta airearen kalitate mugak gainditzen diren egunen urteko murrizketa zenbatetsiak.

9/2021 Legea, azaroaren 25ekoa, Euskadiko natura ondarea kontserbatzekoa.	<ul style="list-style-type: none"> - Euskadiko natura-ondarea babestea, kontserbatzea, modu jasangarrian erabiltzea, lehengoratzeta eta hobetzea. 	<p>a) Funtsezko prozesu ekologikoei eta oinarritzko bizi sistemak behar bezala funtzionatzeko dutela ziurtatzea, ekosistemak ematen dituzten zerbitzuak babestuz.</p> <p>b) Natura-ondarearen aniztasun biologikoa eta geologikoa eta ekoizpen-ahalmena kontserbatzea eta lehengoratzeta.</p> <p>c) Kontserbazio-egoera onean zaintzea ekosistema naturalak eta ondare geologikoaren eta paisaiaren aniztasuna berezitasuna eta edertasuna.</p> <p>d) Soinu-paisaia, jatorri naturaleko soinu erreserbak eta zero ingurunearen kalitatea babestea, erregelamendu bidez ezarritakoaren arabera.</p>	
Kutsaduraren prebentzioa eta kontrola: 1/2006 Legea, Urari buruzkoa	<ul style="list-style-type: none"> - Gainazaleko eta lurpeko ur-masa guztien egoeraren narriadura prebenitzea. - Egoera onean dagoen ur-hornidura nahikoa bermatzea, ur-baliabideak epe luzera babestean oinarritutako erabilera jasangarriaren bidez. - Azaleko eta lurpeko ur-masa guztiak babestea, hobetzea eta leheneratzea. - Lehentasunezko substantzietatik datorren kutsadura pixkanaka murriztea, eta lehentasunezko substantzia arriskutsuen isurketak, emisioak eta galerak pixkanaka etetea edo kentzea. - Lurzorua eta baliabide naturalen Erabilera sustatzea, ur-masak eta ur-ekosistemak errespetatuz. - Uholdeen eta lehortearen ondorio negatiboak arintzea 	<ul style="list-style-type: none"> - Uren berrerabilpena sustatzea (erabilitako uraren edo euri-uren erabilera, kontsumorako ez diren beharretarako), birziklatzea (berdeguneetarako araztegiatan tratatutako ur berrerabilera). - Lurrazaleko jariatze-kentuaren aurrean lurra iragaztea erraztuko duten drainatze jasangarriak diseinatzea. - Ur bereizgarri drainatzeko eta biltzeko sistemak ezartzea. - Sare eraginkorrak diseinatzea (banaketa sareak mantentzea eta hobetzea). - Ur gutxi kontsumitzen duten berdeguneak diseinatzea. - Neurri iraunkorrak: baliabide propioak babestea eta aprobetxatzea, mendi babestuak ezartzea, hiri-inguruneetatik bigarren mailako erabileretarako euri urak biltzea, ibai sistemen kalitatea hondatzea saihestuko duten eta arroak erregulatzen lagunduko duten baso erabilerako figurak. 	<ul style="list-style-type: none"> - Drainatze sarearen gaineko edozein afekzio onargarria izan behar da ingurumenaren eta hidraulikaren ikuspegitik, betiere Uren Legean eta hura garatzen duten xedapenetan ezarritako eskakizunak betetzen badira. - Ibilguen aldaketa naturalen ondoriozko egoera juridikoak legeria zibilean xedatutakoaren arabera arautuko dira. - Legez baimendutako obrek eragindako aldaketei dagokienez, dagokion emakidan edo baimenean ezarritakoa beteko da.
Ondare historiko eta kulturala: 6/2019 Legea, maiatzaren 9koa, Euskal Kultura Ondareari buruzkoa.	<ul style="list-style-type: none"> - Kultura ondarearen kudeaketa integrala bermatzea, identifikazioa, dokumentazioa, ikerketa, kontserbazioa eta babesa barne hartzen dituen kudeaketa, baina ondare hori transmititzeko, sustatzeko eta balioesteko konpromisoa ere esplizituki hartuko duena. 	<ul style="list-style-type: none"> - Kultura-ekipamendua sortzea: liburutegiak, sareko artxiboak eta museoak. - Kalifikatutako kultura-ondasunen aitorpena eta izen bereko erregistroan inskribatzea. - Euskal kultura ondarearen inbentario Orokorrean inskribatutako ondasunen inbentarioa. - Kultura-ondarea babesteko, babesteko eta zabaltzeko jarduerak. - Kalifikatutako ondasunak jendaurrean bisitatzea. - Euskal kultura ondarea babesteko lurraldearen arloko plana idatzi, izapidetu eta onartzea. 	<ul style="list-style-type: none"> - Ez dira ezarri.

Kutsaduraren prebentzioa eta kontrola: 4/2015 Legea, ekainaren 25ekoa, lurzorua kutsatzea saihestu eta kutsatutakoa garbitzekoa.	<ul style="list-style-type: none"> - Lurzoruetan aldaketa berriak agertzea prebenitzeko. - Kasu larrienei irtenbidea ematea. - Oinordetzan hartutako pasiboaren Ebazpena planifikatzea epe ertain eta luzera, lurzoru kutsatu gisa. 	<ul style="list-style-type: none"> - Lurzorua kutsa dezaketen jarduera edo instalazioen titularrak diren pertsona fisiko edo juridikoak, edo, hala badagokio, ingurumen erantzukizuneko araudiaren arabera jarduera edo instalazio horien erantzuleztat jotzen diren beste pertsona batzuk, behartuta daude beharrezkoak diren prebentzio- eta defentsa neurriak hartzea, eta, nolanahi ere, ingurumen organo eskudunak ezartzen dituenak, baldin eta beharrezkoak badira ekintza kutsatzaileak agertzea saihesteko eta ekintza horien ondoriozko lurzoru ondorioak saihesteko edo minimizatzeko. - Prebentzio- eta defentsa neurri horiek, oro har, ingurumen-baimen bateratuan, jarduera sailkatuetarako lizentziak emateko prozeduraren esparruan emandako neurri zuzentzaileen nahitaezko txostenean, ingurumen inpaktuaren adierazpenean, araudi sektorialetan jasotako baimenetan eta, hala badagokio, lurzoruaren kalitatea edo aurreikusitako erabilerarako gaitasuna adierazten duen ebazpenean txertatuko dira. - Berehalako kalte-mehatxu batek edo Osasuna babesteko eta ingurumena babesteko kalte berriak sortzeak eragindako premiazko eta salbuespenezko arrazoiengatik, prebentzio eta defentsa-neurriak, kontrol- eta jarraipen neurriak eta berreskuratze neurriak hartzeko agindu ahal izango du, interesdunei entzun ondoren, ebazpen arrazoiu baten bidez eta erantzuleak zehaztuta. - Lurzoruen kalitatearen adierazpeneko lanak egitea, kutsatuak identifikatzeko. - Kasu bakoitzean beharrezkoak diren deskontaminazio-lanak egitea, hirigintza proposamenak zehaztu eta gauzatu aurretik eta/edo aldi berean. 	<p>Legearen arau xedapenak (23. art.):</p> <ul style="list-style-type: none"> a) Kutsa dezakeen jarduera edo instalazio bat duen edo izan duen lurzoruan jarduera bat instalatzea edo zabaltzea. b) Lurzorua kutsa dezakeen jardueraren edo instalazioaren bat izan duen eta gaur egun aktibo ez dagoen leku batean lur mugimenduak egitea. c) Lurzorua kutsa dezakeen jarduera edo instalazio bat behin betiko uztea. d) Kutsa dezakeen jarduera edo instalazio bat duen edo izan duen lurzoru baten erabilera aldaketa. e) Lurzoruan arriskua eragin dezaketen kontzentrazioetan substantzia kutsatzaileak daudela adierazten duten zantzu sendoak. f) Pertsona fisikoen ekimenez edo jabe edo edukitzaile diren juridikoak lurretik. <p>2. Lurzoruen kalitateari buruzko adierazpen-azterlanak egiteko benetako prozesua ebaluatzea, bai eta kutsagarriak izan daitezkeen lurzoruen zerrendaren testuinguru globaleko jarduketak ere.</p> <p>3. Zallako eremuan kutsatutako lurzoruen azalera murrizteko edo handitzeko benetako prozesuaren ebaluazioa.</p>
Kutsaduraren prebentzioa eta kontrola: 213/2012 Dekretua, urriaren 16koa, EAEko hotz-kutsadurari buruzkoa.	<ul style="list-style-type: none"> - Kutsadura akustikoa prebenitzeko, murrizteko eta zaintzeko arauak ezartzea, kutsadura horrek gizakien osasunean, ondasunetan edo ingurumenean eragin ditzakeen kalteak eta eragozpenak saihestu eta murrizteko. 	<ul style="list-style-type: none"> - Eremu akustikoen definizioa. - Eremu bakoitzean kalitate akustikoaren helburuak zehaztea. - Etorkizuneko hirigintza-garapenetan esku hartzeko irizpideak zehaztea. - Indarrean dauden xedapenetan ezarritako aurreikuspenak betetzea. 	<ul style="list-style-type: none"> - Prozesuaren ebaluazioa. - Zerbitzuen betetze-maila kalitate akustikoko helburuak.

II.2.- PLAN EDO PROGRAMAREKIN ZERIKUSIA DUTEN ESTRATEGIAK ETA PLANAK, GORAGOKO MAILAREN, ANTOLATUTAKO EREMUAREN EDO PLANIFIKATUTAKO GAIAREN ARABERA, INGURUMEN-EBALUAZIOARAKO AGIRIAK BARNE HARTUTA

Tresnak	Egoera administratiboa	Zehaztapen nagusien eta haien
---------	------------------------	-------------------------------

ingurumen-ebaluazioen laburpena		
Garapen Iraunkorraren Euskal Ingurumen Estrategia 2030	Gobernu Kontseiluaren behin betiko onarpena 2002/06/04	Euskal Ingurumen Politikaren oinarrizko printzipioak eta helburuak jasotzen ditu: - Aire, ur eta lurzoru garbiak eta osasungarriak bermatzea. - Baliabide naturalen eta hondakinen kudeaketa arduratsua. - Natura eta biodibertsitatea babestea: sustatu beharreko balio bakarra. - Lurralde-oreka eta mugikortasuna: ikuspegi komuna. - Klima-aldaketan eragina mugatzea. Dokumentua ez da ingurumen-inpaktuaren ebaluazioaren prozedurapean jarri.
		Honako helburu estrategiko hauek lortzeko tresna:
2030erako Ingurumen Esparru Programa	Behin betiko onespina 01/12 (2014)	- Euskadik duen ingurumen-kalitatearen maila altua bermatzea eta hobetzea, maila horri eusteko jardueren eta pertsonen erantzukizuna areagotzeko lan eginez.
LAG	128/2019 Dekretuaren, behin betiko onespina, uztailaren 30ekoa	- Baliabide naturalak babestea eta hobetzea. - Hiriguneak indartzea eta berrorekatzea. - Asentamendu-sistema hobetzea. - Lurraldearen tarteko eskala sustatzea. HLEren dokumentua: - Egungo beharrak aseko dituen garapen iraunkorra bermatzea, etorkizuneko belaunaldiek beren beharrak asetzeko duten gaitasuna arriskuan jarri gabe. - Kapital naturala babestea, kontserbatzea eta lehengoratztea, ekosistemek ematen dituzten zerbitzuak zainduz. Biodibertsitatearen galera gelditzea. - Klima-aldaketaren eragina mugatzea. - Aire, ur eta lurzoru garbi eta osasungarriak bermatzea.
		a) Eskualdeko natura-baliabideak eta horien paisaia- eta ingurumen-kalitatea babestea, hobetzea eta balioestea, eskualdearen etorkizuneko garapen iraunkorrerako funtsezko aktibotzat jotzen baitira. b) Finkatze-sistema koherentea, orekatua eta EAEko hirien sisteman integratua lortzea, udalerrien osagarritasun funtzionalean eta hiri- eta landa-eremuen arteko harreman-mota berri batean oinarrituta, eremuko biztanleen arteko garapena eta kohesio ekonomiko eta soziala bultzatzeko. c) Azpiegitura-sistema bat garatzea, Eremu Funtzionala kanpoko garapen-ardatzetan integratuko dela bermatzeko eta haren egituraketa indartzeko, Ereduaren oinarrizko elementuen arteko harreman funtzionalak hobetuko dituzten konexioen bidez.
Enkarterrietako eremu funtzionaleko LPP	Nekazaritza eta Basozaintzako LAP	Euskadiko landa-garapena antolatzea, bertako natura-baliabideen antolamendu egokiaren eta aprobetxamendu iraunkorraren bidez.
	Ibaiak eta Errekak antolatzeko LAP	Euskal ur kontinentalen azterketan eta lurralde-antolamenduan sakontzea.
	Arabako Errepideen LAP Integrala	Arabako errepide guztietan sartu beharreko xedapenak, helburuak, lehentasunak eta hobekuntzak ezartzea.
	Energia Eolikoaren LAP	Baliabide natural hori aprobetxatzeko kokaleku egokienak hautatzeko politikak bideratzea.
	Hezeguneen LAP	LAGak garatzea, EAEko hezeguneen inbentarioaren eta sailkapenaren bidez, eta erabilerak eta jarduerak arautzea, hezeguneetan duten harrera-ahalmenaren arabera.
Lurralde- eta hiri- antolamendua		

Bizikleta Bideen eta Ibilbide
Berdeen LAP

Bizikleta ibilbide berriak sortzea Gipuzkoan, egungo Ibilbide Berdeen sarearekin bat egingo dutenak, eta Bizikleta Bideen Foru Sarea eta Gipuzkoako Ibilbide Berdeen Sarea azpiegituren herriz kanpoko sareetan integratzea.

II.3.- ERREFERENTZAKO INGURUMEN-HELBURUAK IDENTIFIKATZEA

(Erreferentziako administrazio-esparrutik eta aurreko paragrafoetan identifikaturiko tresnetatik datozen ingurumen-helburuak identifikatuko dira, horien aplikagarritasuna justifikatuta, baita garatzeko irizpideak eta loturiko erreferentzia-adierazleak ere, hala badagokio ezarritako edo proposatutako mugak adierazita).

Tresna:

- 2/2006 Legea, ekainaren 30ekoa, Lurzoruari eta Hirigintzari buruzkoa

Identifikatutako ingurumen-helburuak

- Beharrak aztertzea, aurreikusitako garapenak gehiegi ez dimentsionatzeko.
- Askotariko erabilerak dituzten hiri-egitura trinkoak, trinkoak eta konplexuak sustatzea.
- Hurbileko hirigintza sustatzea eta joan-etorrien beharrak murriztea.
- Lurzoru antropizatuak edo kalitate txikiagokoak berrerabiltzea sustatzea eta horri lehentasuna ematea, urbanizatu gabeko lurzoru naturalak artifizializatu ondoren.
- Herriko jatorrizko guneetan eraikitako eta urbanizatutako ondarea leheneratzea.

Haiei aplikagarritasunaren justifikazioa

- Hiri-espazioa hobetzea eta/edo eraldatzea.
- Beharrezkoa ez den lurzoruaren artifizializazioa mugatzea.
- Egungo hiri-eremu osoari balioa ematea eta haren kalitate orokorra hobetzea.

Garapen-irizpideak

Hirian esku hartzeko neurriak ezartzea:

- Hiri-espazio kualitatiboak eta kuantitatiboki trinkoak eta trinkoak lortzea, eta, aldi berean, funtzionalki mistoak;
- Kalitatezko beharrezko hiri-zuzkidurak jartzea (espazio libreak, ekipamenduak, etab.);
- Hurbileko zerbitzuen antolaera;
- Pertsonen zerbitzurako hiri-ingurunea antolatzea;
- Eraginkortasuna baliabideen erabileran (lurzorua; ura; energia; hondakinak; eta abar).
- Hiri-eremuk zati degradatuak berroneratzea eta erabiltzea.

Adierazleak

- Hirigintza-garapenen intentsitatea.
- Oinezkoentzako eta bizikletentzako ibilbideen luzera.
- Espazio eta eraikin publikoetan energia elektrikoaren kontsumoa ebaluatzea.
- Lurzoru naturaletan garapen berrien eraginak minimizatzea.

- Etxebizitzak okupatzeko/erabiltzeko jarraibideak ebaluatzea.

Ezarritako edo proposatutako mugak

- Gutxieneko dentsitate-indizeak betetzea (etxebizitza-kopurua eta/edo eraikuntza-sabaia).
- Jarduera ekonomikoetarako gutxieneko ehuneko bat eta muga zehaztea, lehentasunez bizitegirako diren garapenen testuinguruan.
- Oinezkoen eta bizikleten ibilbideen jarraitutasuna.
- Hiri-birsorkuntzaren eta -garapenaren ondoriozko lurzoru naturalen okupazioaren ehuneko bat zehaztea.

Tresnak:

LAG eta Nekazaritza eta Basogintzaren LAP.

Identifikatutako ingurumen-helburuak

- Udalerriaren ingurumen-diagnostiko egoki bat egitea, lurraldearen harrera-gaitasuna, arrisku-eremuak, eremu hauskor edo kalteberak eta abar ebaluatu ahal izateko.
- Udalerri osoan lurzoruaren sailkapena eta kalifikazio orokorra ezartzea.
- Landa-egoeran dagoen lurzoruaren erabilera-erregimena ezartzea, lurraldearen balio naturalekin eta kulturekin bat datorrena, lurzoruaren kontserbazioa erraztuz erabilera arrunt egokienerako.
- Erabilera-araubidetik, tokiko ekoizpena eta jarduera tradizionalak (nekazaritza eta abeltzaintzakoak, basogintzakoak, etab.) kontserbatu eta/edo sustatzea.
- Argi eta garbi ezartzea aisialdiko erabileren eta lurraldeko erabilera tradizionalen arteko bateragarritasun-aukerak eta -mugak.

Haiei aplikagarritasunaren justifikazioa

- Baliabide naturalak babestea eta hobetzea.
- Asentamendu-sistema indartzea eta berrorekatzea.
- Asentamendu-sistema hobetzea.
- Lurraldearen tarteko eskala indartzea.
- Baliabide naturalen erabilera arrazionala sustatzea, gizartearen eskakizunak eta ingurumenaren babesa bateratuz, kutsadura prebenitzen eta minimizatzen lagunduz.

Garapen-irizpideak

- Zallako DEaren datuak biltzea, aztertzea eta prozesatzea, landan eta kabineteen.
- Lurzorua kalifikatzea, horretarako aurreikusitako kategoriak lurralde-antolamenduko tresnetan sartuz eta udal-antolamenduko tresnek egokituz jotzen dituzten antolamendu-azpikategoriak gehituz.
- Lurzoru urbanizaezinaren antolamendua, lurzoru horren berezko kategoria bakoitzean onartutako eta debekatutako erabilerak eta eraikuntzak aurreikusiz.
- Landa-guneetarako irizpideak ezartzea.
- Lurzoru urbanizaezineko zuzkidura eta azpiegitura publikoak mugatzea.

Adierazleak

- Ingurune fisikoaren adierazle orokorrak: ingurumen-faktoreak.
- Hiri-lurzoruaren, lurzoru urbanizagarriaren eta lurzoru urbanizaezinaren kategoria

Ezarritako edo proposatutako mugak

- Zallako ingurune fisikoaren ezaugarri guztiak identifikatzea.

- Lurralde Antolamenduaren Gidalerroetan, Nekazaritza eta Basozaintzako LAPetan eta Aurrerapenean proposatutako zehaztapen espezifikoetara egokitzea.

Tresnak:

Ibaien eta erreken LAP, Hezeguneen LAP:

Identifikatutako ingurumen-helburuak

- Eskuragarri dauden baliabide hidrikoak eta lurraldearen karga-ahalmena kontuan hartzea lurzorua dimentsionamenduan, sailkapenean eta kalifikazioan.
- Baliabideak eta ingurune hidrikoak (ur kontinentalak eta horiei lotutako eremuak) babestu, zaindu eta leheneratzea
- Hiriguneko berdeguneen eta ibai-tarteen kalitatea hobetzea.

Haiei aplikagarritasunaren justifikazioa

- Ingurune hidriko naturala, batez ere Kadagua ibaia, balioestea eta hirian integratzea.
- Ur-baliabideen kudeaketa iraunkorra.

Garapen-irizpideak

- Helburuak bateragarri egitea: hidraulikoak, ibilguen babesa eta hiri-integrazioa, ingurumenekoa.
- Kadaguako ertzen eta ibaiadarren erabilera publikoa optimizatzea.
- Hiri- eta ibai-eremuetako oinezkoen eta bizikleten ibilbideen kalitatea hobetzea.
- Ibai-espazioak eta -elementuak aktiboki babestea.
- Balioak zabaltzea.

Adierazleak

- Babes-eremuetako edo urpean gera daitezkeen eremuetako eraikin-lurzoru urbanizatuen erretiroak eta zortasunak.
- Ibai-eremuen ertzetako zuzkidura-espazio publikoen azalera.
- Ur-hornidurako eta -saneamenduko sareetarako sarbidea.

Ezarritako edo proposatutako mugak

- Erretiro- eta/edo zortasun-distantziak betetzea.
- Ibai-espazioen eta -elementuen kalitatea hobetzea, eta horietara iristeko eta haiekin lotzeko oinezkoentzako eta bizikletentzako ibilbideak aurreikustea.
- Saneamendu- eta hornidura-sareetarako konexio-maila.

Tresnak

- Natura-ondareari eta biodibertsitateari buruzko oinarritzko legea. Euskadiko Ondare Naturala Kontserbatzeko Legea.

Identifikatutako ingurumen-helburuak

- Dibertsitate biologikoaren galera gelditzea, ekosistemak lehengoratzeko eta lurzorua artifizializazioa mugatzea.
- Paisaiaren faktorea udal-plangintzan integratzea, natura- eta/edo landa-paisaia zaindu eta Arro Bisual Katalogatuetan hikapie berezia eginez.

Haiei aplikagarritasunaren justifikazioa

- Ekosistema naturalen, dibertsitate geologikoaren eta paisaiaren aniztasuna, berezitasuna eta edertasuna kontserbatzea eta babestea.

Garapen-irizpideak

- Baliabide naturalak modu ordenatuan kudeatzea.
- Lurzoruaren emankortasuna ez murrizteko edo kaltetzeko moduan erabiltzea.
- Nekazaritza-erabilera mantentzea helburu horretarako egokiak diren lurzoruetan.
- Nekazaritza-, abeltzaintza- eta basogintza-jarduerak sustatzea, ahalmen biologikoari eta ekoizpen-ahalmenari eutsiko zaiela bermatzeko.
- Landaredia kontserbatzea, bereziki basoak, garrantzi handieneko landare-formazioak eta habitatak.
- Naturari eta paisaiari nabarmendutako instalazioak egokitzea

Adierazleak

- Babestutako eta/edo lehengoratutako intereseko landaredi-azalera.
- Balio estrategiko handiko lurzoruaren azalera.
- Katalogatutako fauna/florarentzat interesgarriak diren habitaten gaineko eragina.

Ezarritako edo proposatutako mugak

- Ingurumen-interes handiko landaretza, habitat eta lurzoruaren azalerak hobetzea eta handitzea.
- Lurraldearentzat onartutako fauna eta flora kudeatzeko planen arau-xedapenak betetzea.

Tresnak

- Lurzorua ez kutsatzeko eta kutsatutakoa garbitzeko legea.

Identifikatutako ingurumen-helburuak

- Kutsatutako eta/edo eraldatutako lurzoruak identifikatzea eta jarduteko irizpideak zehaztea.

Haiei aplikagarritasunaren justifikazioa

- Hirigintza-antolamenduko proposamenak eta lurzoruaren kalitatea eta egokitasuna adierazteko mekanismoak zehaztea.

Garapen-irizpideak

- Lurzoruaren kalitatea ezagutzeko beharrezko azterlanak egitea.
- Lurzoruaren kalitatearen eta egokitasunaren adierazpena lortzeko beharrezko azterlanak egitea.
- Deskontaminazioaren arloan planteatutako helburuak lortzeko beharrezko azterlanak eta proiektuak egitea.
- Beharrezko prebentzio-, defentsa-, berreskuratze-, kontrol- eta jarraipen-neurriak ezartzea.

Adierazleak

- Kutsatutako eta/edo eraldatutako lurzoruaren gehikuntza- edo murrizketa-maila lantzea.

Ezarritako edo proposatutako mugak

- Aplikatu beharreko araudian ezarritako helburuak betetzea.

Tresnak

- EAEko hots-kutsadurari buruzko dekretua

Identifikatutako ingurumen-helburuak

- Kutsadura akustikoa aztertzea eta lurzorurako erabilerekin integratzea

Haien aplikagarritasunaren justifikazioa

- Indarrean dagoen araudian ezarritako eskakizunak betetzea.

Garapen-irizpideak

- Eremu akustikoak eta haien helburu akustikoak mugatzea, egungo eta aurreikusitako erabilerei dagokienez, hiri-garapen berriak barne.
- Udal-ordenantzak akustikaren arloko araudi berrira egokitzea.

Adierazleak

- Indarrean dagoen araudian ezarritako helburu akustikoak

Ezarritako edo proposatutako mugak

- Aplikatu beharreko helburu akustikoak betetzea.

Tresnak

- Estrategia KLIMA 2050

Identifikatutako ingurumen-helburuak

- Isuriak murriztea eta lurraldearen erresilientzia ziurtatzeko egokitzapena.

Haien aplikagarritasunaren justifikazioa

- Indarrean dagoen araudian ezarritako eskakizunak betetzea.

Garapen-irizpideak

- Lurraldeko aktibo guztiei eragiten dien zeharkako politika
- Klima-alaketaren arloko lurralde-plan partzialak egokitzea.

Adierazleak

- 2030erako % 40ko murrizketa eta 2050erako % 80koa.

Ezarritako edo proposatutako mugak

- Aplikazio-helburuak betetzea.

III.- EBALUATU BEHARREKO PLAN EDO PROGRAMAREN LABURPENA

III.1.- ANTOLAMENDUAREN LURRALDDE-ESPARRUA ETA EZAUGARRI OROKORRAK

Azalpena

Zallako udalerriak 31 km² inguruko azalera hartzen du Kadagua ibaiaren ardatzaren gainean, eta ibilbide hori da udal-geografiaren eta Zalla-Balmaseda eremu funtzionalaren oinarri nagusia, Salcedo haranaren barruan, Bilbotik 24 kilometro ingurura, mendebalderantz. Itsas mailatik 96 metrora, 8.441 biztanle ditu.

Enkarterrietako muga hauek ditu: iparraldean, Sopuerta, Galdames eta Gueñes ditu mugakide, hegoaldean, Balmaseda, Gordexola eta Burgosko Villasana de Mena udalerria. Esparru sozioekonomiko orokor batetik, Zalla oso iraulita dago Bilborantz, hirugarren sektoreko ekonomia garrantzitsuarekin eta industria-sektorearen presentziarekin, Balmaseda eta Gueñes herriguneekin batera.

Enkarterrietako eskualde tradizionalarekin bat datorren Balmaseda-Zalla (Enkarterriak) Ereku Funtzionalaren barruan, Bizkaiko Lurralde Historikoaren mendebaldeko muturrean dago, 430 km²-ko azalera hartzen du, eta 30.413 biztanle inguru bizi dira bertan. Horrek 70,9 biztanle/km²-ko dentsitatea ematen digu, Euskal Autonomia Erkidegokoa baino bost aldiz txikiagoa.

Eremua 10 udalerririk osatzen dute: Artzentales, Balmaseda, Galdames, Gordexola, Gueñes, Karrantza Harana, Lanestosa, Sopuerta, Trucios-Turtzioz eta Zalla.

Kontraste-eskualde bat ikus daiteke, lurraldearen zati handi baten isolamendu geografiko tradizionala Bilboko metropoli-areatik gertu bizi izan da. Izan ere, ingurune naturalaren ezaugarri fisikoek, eta bereziki orografiak, nabarmen markatu dute espazio horren bilakaera eta garapena. Oso lurralde menditsua da, eta lau haranetan banatuta dago. Barneko eta inguruko komunikazio-aukerak mugatzen ditu.

III.2.- PLANGINTZARAKO PROPOSATUTAKO HELBURUEN ETA IRIZPIDE OROKORREN LABURPENA

A.- PLANAREN FUNTSEZKO HELBURUAK ETA GARAPEN-IRIZPIDEAK

HELBURUA: Nekazaritza-lurra babestea, bereziki balio estrategiko handikoa,

GARAPEN-IRIZPIDEAK: hirigintzako, azpiegituretako eta industriako eraginen eta esku-hartzeen aurrean babesteko mekanismoak arautuz, nekazaritza-jarduera ekoizteko bitarteko nagusi gisa eta gure landa-eremua egituratzeko elementu gisa duten eginkizuna murriztuz.

HELBURUA: hiri bizia. Herritarrek lurraldea erabiltzeko duten eskubidea defendatzea.

GARAPEN-IRIZPIDEAK: Defentsa hori etxebizitza-politika integratuen eta ekipamenduen bidez zehaztu beharko da. Horrekin, bizi-materialak berreskuratu nahi dira, hiri orekatua, zentzuduna eta kohesiboa eraikitzeke.

Ezin da ahaztu, ezta ahaztu ere, etxebizitzaren arazoa dela herritarren bizitzari eragiten dion gai nagusietako bat, eta merkatuaren funtzionamendua ezin izan dela konpondu, hirian segregazio sozialeko prozesuak indartuz. Oro har, etxebizitzaren arazoak oinarritzko hiru osagai ditu, ikuspegi integratutik landu beharrekoak: (a) alde batetik, etxebizitza jarduera ekonomikoaren elementu bat da, hura sortzea eta balioztatzea higiezinaren sektorearen funtsezko zati bat baita, ekonomian inplikazio handia duena; (b) beste funtsezko osagai bat soziala da, Espainiako Konstituzioan jasoa, pertsonen etxebizitza duin eta egoki bat izateko duten eskubidea zehazten duena; (c) azkenik, hirugarren alderdi bat, garrantzi handikoa, hirigintzaren ikuspegiak osatzen du, bizitegi-erabilerak lehentasunez balio baitu hiriko hiri-sarean eta haren irudia eratzeko.

Etxebizitzaren gaineko ekintza da lurralde baten kohesio soziala ziurtatzeko esku hartu behar den puntu estrategikoa. Horretarako, etxebizitza eskuragarria egotea, proportzio nahikoan, ezinbesteko baldintza da gizarte-bazterkeria saihesteko. Horregatik, HAPOk bizitegi-eskaintza berri bat garatu behar du, babes-araubideren bati atxikitako etxebizitzak rol protagonikoa izan dezan.

Gizarte-kohesioa ziurtatzeko eragin nabarmena duen beste faktore bat eman beharreko zuzkidura-eskaintza da. Ekipamenduek hiri-bizigarritasuna osatzeko beharrezko zerbitzuak ematen dituzte ". Arlo honetan, HAPOk, hiri mailako ekipamenduen maila egokia bermatzeaz gain (sistema orokorrak), "hurbileko ekipamendu" maila egokia bermatzeko aplikatu behar da.

HELBURUA: ingurumen-sistemari protagonismoa ematea, lurraldeari forma, irakurgarritasuna eta ulergarritasuna ematen dion elementu gisa.

GARAPEN-IRIZPIDEAK: Espazio irekiak hondakintzat hartzeari utzi behar dio, etorkizuneko hazkunderen erreserbatzat hartzeari, lurraldearen funtsezko elementutzat hartzeko. Lurralde-antolamenduaren ikuskera integralak, udal-mailan ere, esan nahi du espazio libreen sistema egitura-proiektuaren beste osagai bat dela, eta bertan, dauden edo oin berriko ehunak egituratzeko eta artikulatzeko eginkizuna izan behar duela. Hiri-lorategitik metropoli-parkera, tokiko

oinezkoen ibilbidetik lurralde-korridorera, intereseko nekazaritza-eremutik naturagune babestuetara, espazio libreen sistema bat eraiki behar da, lurraldeko ingurumen-sarearen funtsezko pieza izan behar duena.

Parke, espazio interstizial, etxadi-barrualde, estalki berde eta trafikotik libre dauden kaleen arteko mosaiko berde bat osatzeko erabili behar da: hiriko matrize ezberdinen artean iragazten den sare berde bat, oinezkoentzako lotura-ibilbideen sare batekin. Aldi berean, hiri-ingurunearen eta landa-ingurunearen edo natura-ingurunearen arteko mugetan ingurumen-arazoak daudela ohartarazten du. Horregatik, arreta berezia jarri behar da mugako eremu horietan, haien artean biodibertsitatea behar ez den moduan suntsi ez dadin, iragazkor bihurtuz.

Antolamendu-helburu horiek Plan Orokorrean zehaztuko dira, batez ere, azpiegitura berdearen definizioan. Azpiegitura berdea Zallako lurraldearen erro etimologikoa osatzen duten lurralde-iraunkortasunez osatuta dago. Hiri-eta lurralde-eredu bat proiektatzeko aukera emango du, hiriaren eraldaketa eta hazkundera bere gain hartuta, lurralde-euskarriaren matrize biofisikoaren funtsari eustea bermatuko duena. Azpiegitura berdearen definizioaren garrantzia lurzorua baliabide berriztaezintzat hartzean datza, ingurumen- eta kultura-balioen eramaile baita. Antolamenduaren helburua matrize ekologiko bat eratzea da, ekologiatik, paisajismotik abiatuta definitzen diren parke-sistemetatik eta hirigintza tradizionaletik abiatuta eraikitzen diren gizarte-espazioen egituretatik abiatuta sustatutako ingurumen-matrizeak gainjartzearen emaitza.

HELBURUA: hiriaren ahalmen ekonomikoa indartzea,

GARAPEN-IRIZPIDEAK: garapen ekonomikoa bultzatuz, ez helburu gisa, baizik eta gizarte-kohesioaren eta ingurumen-babesaren berme eta betekizun gisa. Hiriaren lehiakortasuna areagotzeko, hiri-ingurunearen kalitatearen aldeko apustu irmoa egin behar da, suspertzen ari diren jardueren ezarpena sustatzeko, enplegua sortzeko eta tokiko jarduera ekonomikoa dinamizatzeko eta dibertsifikatzeko erakarpen-faktore gisa. Jarduera hori deskarbonizaziora, turismo adimenduna, jasangarria eta kalitatezkoa sustatzera, eta ezagutzaren gizartea eta hiri adimendunen garapeneranzko aurrerapena bultzatzera bideratuta dago.

HELBURUA: klima-aldaketa egokitzeko eta arintzeko neurriak ezartzea.

GARAPEN-IRIZPIDEAK: Gero eta iritzi zabalduagoa dago klima-aldaketa arintzeko borroka hirietan irabaziko edo galduko dela. Berotze globala moteltzeko giltza hiria sortzeko moduan, erabilitako bizimoduetan eta fluxu metabolikoen kudeaketan oinarritzen da.

- a) Hiriaren inguruko ekosistemak babestea eta zaintzea, babes-neurri espezifikoak hartuz,
- b) Lurzorua antropizazioa minimizatzea, biztanleriaren beharretara egokitutako hiri-hazkundera sustatuz,
- c) Funtzio-aniztasuna, aniztasuna eta erabileren nahasketa sustatzea,
- d) Dentsitatea eta trinkotasuna sustatzea, hiri-sakabanatzea saihestuz,
- e) Hiri-metabolismoa hirigintza-plangintzaren lehentasunezko gai gisa integratzea, eta, horrekin batera, besteak beste, "bero-uharte" efektua arintzea.
- f) Mugikortasun-beharrak murriztea, erabileren eta jardueren eta motorrik gabeko eta garraio publikoko desplazamendu-moduen arteko hurbiltasun-estrategiak sustatuz.
- g) Dagoen hiri-sarearen berroneratzea sustatzea, hiri-bizitasuna eta biztanleriaren bizi-kalitatea mantenduz eta hobetuz, (h) Eraikuntza irizpide bioklimatikoetara eta bizigarritasun-irizpideetara egokitzea.
- h) Espazio publikoa ezartzea hiriaren garapenaren ardatz gisa,
- i) Biodibertsitatea eta klima eta hiri-berdearen karbono-hustubidea arautzeko gaitasuna handitzea.

HELBURUA: generoaren, adinaren, desgaitasunaren eta kultura-aniztasunaren ikuspegia txertatzea.

GARAPEN-IRIZPIDEAK: gizarte-kohesioa, aukera-berdintasuna eta ekitatea bilatzen dituen hiri- eta lurralde-eredu bat sustatzea. Helburu hori lortzeko, hainbat jarduera-ildo garatu behar dira, hala nola:

- a) Tratu- eta aukera-berdintasuna bermatzea, bai eta lan-merkaturako sarbidea ere,
- b) Mendeko pertsonentzako eta desgaituentzako gizarte-prestazioen maila egokia sustatzea.
- c) Hiri-espazioetako segurtasuna handitzea (argiztapena, altzariak, etab.),
- d) Espazio publikoko irisgarritasun unibertsala babestea, "zaintzaren mugikortasunari" arreta berezia eskainiz, beste pertsona batzuk zaintzearekin eta etxea mantentzearekin lotutako bidaia ahalik eta denbora laburrenean egin ahal izatea ziurtatuz, eskatutako ordu-tarteetan eta kostu onargarriarekin.

Plana betetzeko eta garatzeko ekintzen artean, nabarmentzekoak dira hiri-trinkotasuna indartzea, auto pribatuarekiko mendekotasuna murriztea eta "distantzia laburreko" hiri bat sortzea, etxebizitzatik gertu ekipamendu eta zerbitzu kopuru egokia dagoela nabarmenduz.

HELBURUA: Gobernantza hori prozesu demokratiko eta parte-hartzaile baten bidez berrasmutzen da.

GARAPEN-IRIZPIDEAK: Partaidetza-prozesu eraginkorra, hartu beharreko erabakien gidari eta orientatzaile izango dena, eta, lehenik eta behin, lehen mailako irizpide metodologiko bihurtzeko lege-eskakizun gisa duen konnotazioa; eta (b) bigarrenik, Planaren indarraldian, jardueren eta haien oinarri eta helburuen arteko fideltasuna kontrolatzeko eta fiskalizatzeko mekanismo gisa eratzeko duen denbora-irismena.

Hau da, herritarren parte-hartzeak, egungo plangintzaren gorputz metodologikoaren funtsezko zati gisa, eskariak lehenesteko argudio gisa eta hiri-proiektua baliozkotzeko tresna gisa jarduten du, eta horrek prozesu askoz ere zabalagoa eta konprometituagoa antolatzea dakar.

B. ALDAKETA-PUNTUALAREN INGURUMEN-HELBURUAK ETA GARAPEN-IRIZPIDEAK

HELBURUAK: Nekazaritza-lurra babestea, bereziki balio estrategiko handikoa,

GARAPEN-IRIZPIDEAK: hirigintzako, azpiegituretako eta industriako eraginen eta esku-hartzeen aurrean babesteko mekanismoak arautuz, nekazaritza-jarduera ekoizteko bitarteko nagusi gisa eta gure landa-eremua egituratzeko elementu gisa duten eginkizuna murriztuz.

HELBURUAK: Azpiegitura Berdearen protagonismoa antolamenduan,

GARAPEN-IRIZPIDEAK: ingurumen-, kultura-, nekazaritza- eta paisaia-balio handiena duten eremuak eta lekuak; eraldaketak komunitatearentzat ingurumen-arriskuak edo -kostuak dakartzaten lurraldeko eremu kritikoak; eta korridore ekologikoen eta lotura funtzionalen lurralde-sarea, aurreko elementu guztiak erlazionatzen dituztenak. Azpiegitura berdea hiri-lurzoruetara eta lurzoru urbanizagarrietara ere hedatuko da, eta, gutxienez, espazio libreak eta berdegune publiko garrantzitsuenak hartuko ditu, bai eta horiek lotzea ahalbidetzen duten ibilbideak ere.

HELBURUA: Lurraldean dauden ondare-ondasunak babestea eta horiei balioa ematea, bai natura-inguruneak, bai ingurumenekoak.

GARAPEN-IRIZPIDEAK: lurzoru urbanizaezinean eta hiri-lurzoruan behar bezala kontuan hartuta, eta behar bezala lotuta, ingurumen-funtzionaltasuna eta kultura-balorizazioa bultzatzeko.

HELBURUA: Klima-aldaketa egokitzeko eta arintzeko neurriak ezartzea,

GARAPEN-IRIZPIDEAK: Hiriaren inguruko ekosistemak babestea eta zaintzea, babes-neurri espezifikoak hartuz; lurzoruaren antropizazioa minimizatzea, herritarren beharretara egokitutako hiri-hazkundera sustatuz; multifuntzionaltasuna, aniztasuna eta erabileren nahasketa sustatzea; dentsitatea eta trinkotasuna sustatzea, hiri-

sakabanaketa saihestuz; hiri-metabolismoa hirigintza-plangintzaren lehentasunezko gai gisa integratzea, eta, horrekin batera, "bero-uhartea" efektua arintzea, besteak beste; mugikortasun-beharrak murriztea, erabilera eta jardueren arteko hurbiltasun-estrategiak sustatuz, bai eta motorizatu gabeko eta garraio publikoko desplazamendu-moduak ere; dagoen hiri-sarearen birsorkuntza sustatzea, hiri-bizitasuna eta herritarren bizi-kalitatea mantenduz eta hobetuz.

III.3.- KONTUAN HARTUTAKO PLANGINTZA-ALTERNATIBEN DESKRIBAPENA

Alternatibak balidatzeko erabilitako irizpide teknikoak identifikatzea eta justifikatzea

Aukera guztiak baliozkotzeko kontuan hartu diren irizpide tekniko nagusiak ingurumen-estrategia, -plan eta -araudietatik datozen ingurumen-helburu, -printzipio eta -irizpideekin lotuta daude. Hiru egoerak matrize baten bidez ebaluatzen dira. Matrize horretan, aukera horretan sartzeari eta Zallako lurraldean praktikan ezartzeari egin behar die aurre.

Hiru aukerak ebaluatzen dituzten ingurumen-estrategia, -plan eta -araudietatik eratorritako helburuak honako hauek dira:

- Klima-alaketaren ondorioak arintzeko eta horietara egokitzeko estrategiak
- Iraunkortasun energetikorako estrategiak
- Biodibertsitaterako eta geodibertsitaterako estrategiak
- Paisaiaren kalitaterako eta paisaia-izaerarako estrategiak
- Landa-ingurunerako estrategiak
- Ekonomia Zirkularrerako Estrategiak
- Hiri-kokaguneen sistemaren iraunkortasunerako eta mugikortasunerako estrategiak

Proposatutako alternatibak

Aurreikusitako antolamendu-alternatibak paisaia-balioengatik babes bereziko lurzoru urbanizaezinaren kategoriari buruz indarrean dauden arauen arau-erregulazioan oinarritzen dira. Hiru aukera proposatzen dira:

0. Alternatiba. Arau Subsidiarioen H Araua gaur egungo idazketari eutsiko zaio ezarritako kategoria guztietan. Eraikinak Paisaia-Babestua kategorian ezartzeko baldintzak mantenduko dira, hala nola H Araua, non ez dira zehazten energia berriztagarriekin lotutako jardueren eta proiektuen erabilera sustatuak, onartuak eta debekatuak.

1. Alternatiba. Paisaia Babestuko lurzoru urbanizaezinaren kategoria LAGetatik eta gainerako Lurralde Plan Sektorialetatik eratorritako zehaztapen eta baldintzatzaileetara egokitu da, eta jarduerak ezartzeari buruzko H Arauan energia berriztagarrien erabilera ahalbidetu da, oro har..

2. Alternatiba. Alternatiba honek Paisaia Babestua lurzoru urbanizaezinaren kategoria LAGetatik eta gainerako Lurralde Plan Sektorialetatik eratorritako zehaztapen eta baldintzatzaileetara egokitzea proposatzen du, energia berriztagarriak ezartzea ahalbidetuz, lurraldearen harrera-ahalmenak (ingurumen-sentsibiltatea) onartzen duen lekuetan.

Aurrekoaren arabera, H arauak zenbait baldintzarekin arautuko du energia berriztagarrien ustiapenaren xede diren jarduerak eta proiektuak ezartzea, hiru aukeratan oinarrituta: erabilera debekatua, erabilera onargarria edo erabilera egokia.

Kongruentzia, proportzionaltasuna eta ekarpena

Alternatibetan planteatzen diren proposamenek kontuan hartu beharko dituzte nekazaritza-, ekologia-, ingurumen- eta paisaia-balio handieneko eremu eta elementu naturalak, Zallako aktibo natural nagusiak eta lurralde-

testuingurua bereziki kontuan hartuta. Gainera, alternatibak aukeratzera kontuan hartu beharreko beste helburu orokor bat planaren paisaia-inpaktua minimizatzea da, paisaiaren aldetik baliotsua eta hauskorra den ingurune batean, eta, beraz, plana garatzeko orduan muga handienetako bat da.

III.4.- ALDAKETA-PUNTUALAREN ZEHATZAPEN NAGUSIAK

Zallako udalerriak, Enkarterrietako eremu funtzionalean, 1999an behin betiko onartutako Arau Subsidiarioak plangintza orokorreko tresna gisa ditu. Arau Subsidiario hauek ez daude 2/006 Legera egokituta, ezta ondoren onartutako lurralde-plangintzara ere. Zallako Arau Subsidiarioek hiri- eta lurralde-eredu hori ezarri zutenetik 25 urte baino gehiago igaro diren arren, ordurako argi zegoen lurraldearen zein osagai edozein hirigintza-eraldaketa edo horien balio endogenoren hutsalderatik kanpo geratu behar ziren, udalerrian natura- eta kultura-elementu gisa garrantzi handia zutelako. Horregatik, lurzoru urbanizaezin gisa sailkatu ziren. Hala ere, erabilerak eta jarduerak onartzeko eta debekatzeko araubidea Arau Subsidiarioen bidez egin zen, izapidetzeko unean zegoen errealitatearen arabera.

Zalantzarik gabe, errealitate sozioekonomikoa ez da berdina gaur egun. 90eko hamarkadaren amaieratik, teknika-berrikuntzen eta dinamika sozial berrien babesean, bilakaera bat izan da, eta, horren ondorioz, lurzoru urbanizaezinean ezarri nahi diren erabilera eta jarduera berriak sortu dira, egungo gizartearen beharrak eta nahiak asetzeko. Lurzoru urbanizaezinaren erabilera berrien aurrean zaharkitutako Hirigintza-arauen konbinazio horrek benetako tentsioak eta segurtasunik eza sortzen ari ditu Arauen aplikazioan, anbiguotasunik jasotzen edo erakusten ez baitute horiek ezartzeko aukerari buruz, ezta nola ezarri behar diren moduari buruz ere.

Egoera horretan, lurralde-plangintzak eta hiriaren bai eta bere ingurune hurbilenaren garapen jasangarrirako estrategien ekoizpen bizkorrak Arauetan lurzoru urbanizaezinerako jasotzen diren balioak udalaz gaindiko eskalan babestu dituzte. Hala ere, udal mailan, Zallak erabilera egokiak, onartuak eta debekatuak lehendiko erreferente natural eta kulturalen gainean zehaztu egin behar ditu, lurzoru urbanizaezinean lortu nahi diren erabilera berrien arabera.

Zallak Plan Orokor baten bidez Arau Subsidiarioak berrikusteko prozesua hasi badu ere, udalerriak alde aurretik lurzoru urbanizaezineko erabileren eta jardueren erregulazio eguneratua izatea premiazkoa da. Gutxienez, paisaia-balioak dituzten eta, beren balioen mailaketaren eta erabilera desberdinek eremu horietan duten eraginaren arabera, onargarritasun-araubide bat (baimendua edo onartua) edo debeku-araubide bat ezartzen den eremuetan, modu justifikatua.

Aldaketa horrek erregulazio orekatua ezarri nahi du, hau da, erabilera eta jarduera horien ezarpenaren antolamendu arrazionala egitea. Horretarako, kontuan hartu behar da, alde batetik, trantsizio energetikoa neutraltasun klimatikora bidera dadin egiten duten ekarpena; eta, bestetik, instalazio horiek ezin direla mugarik gabe ezarri edozein motatako lurzoruetan. Beraz, zonakatze bat ezarri behar da, ingurumen- eta paisaia-balio handienak dituztenak babesteko, eta baldintzatzaileak ezarri horiek egokiak edo onartuak diren eremuetan kokatzeko.

IV.- POTENTZIALKI ERAGINDAKO LURRALDE-ESPARRUAREN INGURUMEN KARAKTERIZAZIOA

IV.1.- INFORMAZIO-ITURRIAK ETA AURKITUTAKO ZAILTASUNAK

Eragindako lurraldearen eta hiri-ingurunearen ingurumen-analisiari eta -diagnostikoari buruzko informazioa eta hasierako dokumentu estrategiko honetan erabiltzen diren metodologiak ingurumen-arloko iturri eguneratuetatik, argitalpen bibliografiko espezializatuetatik, hainbat unibertsitateren ikerketa-materialetik eta administrazio publikoen datu-basetik datoza, baita Euskal Autonomia Erkidegoko ingurumen-administrazioak emandako beste iturri batzuetatik ere.

Zailtasun nagusiak informazioaren kalitatean oinarritzen dira, zehazki, Zallako udalerriko ingurumen-informazioaren doikuntza kartografikoetan eta xehetasunetan.

IV.2.- POTENTZIALKI ERAGINDAKO LURRALDE-ESPARRUAREN INGURUMEN-DESKRIBAPENA

Azterketa-eremua

Zallako udalerriak 31 km² inguruko azalera hartzen du Kadagua ibaiaren ardatzaren gainean, eta ibilbide hori da udal-geografiaren eta Zalla-Balmaseda eremu funtzionalaren oinarri nagusia, Salcedo haranaren barruan, Bilbotik 24 kilometro ingurura, mendebalderantz. Itsas mailatik 96 metrora, 8.441 biztanle ditu.

Enkarterrietako muga hauek ditu: iparraldean, Sopuerta, Galdames eta Gueñes ditu mugakide, hegoaldean, Balmaseda, Gordexola eta Burgosko Villasana de Mena udalerria. Esparru sozioekonomiko orokor batetik, Zalla oso iraulita dago Bilborantz, hirugarren sektoreko ekonomia garrantzitsuarekin eta industria-sektorearen presentziarekin, Balmaseda eta Gueñes herriguneekin batera.

Ingurune atmosferikoa. Airearen kalitatea eta zarata

Zalla isurialde atlantikoko eskualdean dago, klima mesotermikoa du, neurritsua tenperaturei dagokienez, eta oso euritsua da. Urtaro lehorrik gabeko klima epel hezea edo klima atlantikoa deitzen zaio. Klima horretan Ozeano Atlantikoak eragin nabarmena du. Aire-masak, ozeanoko ur epelekin kontaktuan daudenean tenperatura leundu zaienak, kostaldera iristen dira, eta gauaren eta egunaren arteko edo udaren eta neguaren arteko gorabehera termikoak ez dira oso nabarmenak. Faktore orografikoak Euskal Autonomia Erkidegoko isurialde atlantiko osoko euri-kopuru handia azaltzen du, urteko batez besteko prezipitazioa 1.200 mm-tik 2.000mm-ra bitartekoa izanik.

Atmosferaren egoera hiriguneetan

Eustaten datuen arabera (Iturria: Ingurumen eta Lurralde Politika Saila. Atmosferaren kutsadurari buruzko estatistika. Eusko Jaurlaritza), aire "ona" edo "onargarria" Zallako udalerrian urtean % 98,9 (2005), % 98,6 (2007), % 100 (2009), % 100 (2011) eta % 100 (2013). Kutsatzaileen emisio-fokuei dagokienez, Zaramillo herriaren iparraldean dagoen Andaroleta harrobia nabarmentzen da. Kutsadura atmosferikoan izan dezakeen eragina neurtzeko, Eusko Jaurlaritzako Airearen Kalitatearen Saileko unitate mugikorrek jarri dira udalerriko hainbat tokitan.

Zallak udal-mugartearen zarata-mapa bat du 2013tik, Plan Orokorra berrikusteko. Une horretan, 213/2012 Dekretuaren araudia betetzen zuten fokuak eta mailak detektatu ziren, kalitate akustikoari buruzko erreferentziak emanez. Azterketa horri Kadaguako korridorearen azterlan akustikoa gehitu behar zaio.

Hauek dira ingurumen-zarataren foku aipagarrienak:

- BI-636 errepidea (Kadaguako korridorea), udalerria ekialdetik mendebaldera zeharkatzen duena.
- Auzoak lotzen dituzten BI-3651, BI-3636 eta BI-3602 errepideak.
- Bilbo-Balmaseda-La Robla eta Bilbo-Santander trenbideak, udalerria zeharkatzen dutenak, ADIFek (lehen FEVE) kudeatzen dituenak.

Geologia, geomorfología eta lurzoruak

Ikuspegi geologikotik, Enkarterriak Bizkaiko antiklinorioan, Euskal-Kantauriar Arroa izeneko jabari tektonikoan kokatzen dira, ipar-mendebaldetik hego-ekialderako norabide orokorreko egitura, Bizkaiko erliebearen egitura eratzen duena. Oso higatuta dagoen antiklinorioa da, eta hareharritzko gandor handi batzuk besterik ez ditu, errekek igitaletan edo zintzurretan ebakiak. Eremu Funtzionala, beraz, ibarbide, amildegi, muino eta sakonuneen segida batek osatzen du, gutxi gorabehera mendi-erliebez inguraturik; higadura selektiboaren modelatuaren adibide garbia da, erresistentzia desberdineko material kretazikoen kontura, nagusiki egitura monoklinalaren arabera antolatuta. Horrela, Eremu Funtzionalaren erdian lerrotatzen diren kubetak higadurak hustu zituen, eta bereziki aktiboki jardun zuen margetan. Kubeta horiek terrazetan mailakatutako alubioi-deposituek estaltzen dituzte, eta horiek, periferiarantz, malkar menditsuen oinean dauden glazisekin lotzen dituzte.

Estratigrafikoki, lurraldean azaleratzen diren material ia guztiak Mesozoikokoak dira, zehazki Behe Kretazeokoak, Aptiense eta Albiense aroak hartzen dituena. Kareharri arrezifalak eta paraarrezifalak (Urgoniar konplexukoak), lutitak, limolitak, konglomeratuak, tuparriak eta hareharriak (Supraurgoniar konplexukoak) eta argiolitak, limolitak, hareharriak, margak eta kareharritzko tuparriak (Purbeck-Weald konplexukoak) ageri dira Kretazeoko material horietan.

Kutsatutako lurzorua. Lurzorua kutsa dezaketen jarduerak eta instalazioak dira, bai substantzia arriskutsuak maneiatzeagatik, bai hondakinak sortzeagatik, lurzorua kutsatzeko probabilitate handiena dutenak.

Medio hidrológico superficial y subterráneo

Zallako hiriguneen kokalekua arrosario moduan ezartzen da, erdi hustutako haranetako eremu lauenak aprobetxatuz. Eremu horiek eremuaren azaleko ibai-ibilgu nagusitik, Kadagua ibaitik, zeharkatzen dituzte. Arrain-hezur gisa ordaintzen dituzte zerga horiek garrantzi txikiagoko zenbait erreka, baina topografian ere arrasto sakona uzten dute. Ardatz egituratzaile nagusia estatuko administrazioak kudeatzen duen Kantauri Ekialdeko demarkazio hidrografikoari dagokio.

Kadagua ibaiaren adar nagusiek, Zallatik igarotzean, 1 eta 10 km² arteko osagai hidraulikoa dute:

Ertza	Izena	Azal. Arroa km ²
Ezkerra	Otxaran-Retola erreka	11,1
	San Cristóbal erreka	1,7
	Maruri erreka	3,4
Eskuina	Angostura	
	Sollano	
	Zeladilla erreka	2,1
	Fuentefría erreka	1,7
	Kalleja erreka	5,8
	Katxupin erreka	1,4
	Errekaguren	

Kadagua ibaiaren korrante nagusiaz gain, azaleratzeak eta azaleko uraren urtegi txikiak daude arroan.

Udalerri osoa Hegoaldeko Antiklinorio Jabari Hidrogeologikoan dago, eta Balmaseda Elorrioko Unitate Hidrogeologikoaren ezaugarriak ditu.

Metaketa kuaternarioek porositate intergranularreko eta anisotropia handiko akuifero detritikoak sortzen dituzte, oro har finkatu gabeak. Erregimen librea eta konfinatua du. Zallakoa barnealdeko ibai-alubio motakoa izateagatik nabarmentzen da. Barneko ibaien eta alubioen kuaternarioak terraza-sistema konplexu batean egituratzen dira; horien artean, garrantzi hidrogeologikoagatik, gaur egungo terraza edo uholde-lautada (0-5 m ibaiaren gainetik) eta beheko terraza (5-10 m ibaiaren gainetik) nabarmentzen dira. Goiko terrazek akuiferoak ematen dituzte zintzilik, garrantzi gutxiak beti.

Landaretza

Eremu Funtzionaleko landaredia Eurosiberiar eskualdekoa da, muinoko (Zalla) eta mendiko pisu bioklimatikoaren barruan. Muinoa 600 metro ingurukoa da, eta solairu menditarra 1.300 metrokoa. Substratu, material eta morfologiaren aniztasunak, gizakiaren eraldaketa-ekintza biziarekin batera, landare-paisaien barietate nabarmena ekarri du, eta, oro har, altitude, litologia eta intsolazio konbinazio desberdinekin bat datoz.

Landarediari dagokionez, haranak eta mendiak solairu muinotarrekoak dira, itsasotik hasi eta 600 metroko altuerara arte. Haritz kandudunaren basoak izango lirateke nagusi, eta "erkametz" motako haritzak dituzten artadi txiki batzuek bakarrik etengo lituzkete kareharrizko azaleratzeetan eta ur-ibilguetako haltzadietan.

Haritzaren mailatik gora, pagoa izango litzateke nagusi, malda handiko eta lurzoru urriko eguteren izan ezik; izan ere, eremu horretan 400 metrotik gora dagoen itsasadarra zabalduko litzateke.

Gaur egungo landaredia honako hauek osatzen dute:

- Basoak: haltzadi kantauriarra, harizti azidofiloa eta harizti/baso misto atlantikoa, ameztiak eta artadi kantauriarra

- Sastrakak: txilardi-otadi-iratze atlantikoa eta txilardi garaia
- Belarkarak: *Brachypodium pinnatum* edo beste mesofilo batzuk eta belardi eta labore atlantikoak mintzea
- Antropikoa eta erruderala: baso-landaketak, hiri-parkeak eta lorategiak eta landaredi erruderal-nitrofiloa

Fauna

Intereseko habitatak definitzeko, habitat mota erabili beharko da (uretakoa, lurrekoa edo mistoa), eta, ondoren, landaredi-unitateak. Horrela, kokapenean eta inguruetan habitat hauek bereiz daitezke:

- Ur-ibilgurei eta iturburuei lotutako habitatak edo ingurune urtarrak.
- Lurreko habitatak edo inguruneak, batez ere koniferoen birpopulaketek, lastotzeak eta belardiek eta sastrakadi-formazioek (sastrakak, otadiak eta heskaiak) osatuak.

Habitat horietan, ornodunen faunak aipa ditzakeen ingurumen-unitate hauek bereizten dira:

- Erriberako haltzen galeria-basoak eta landare-komunitateak, degradazioaren ondorioz sortuak.
- Landazabala. Bertan sartzen dira mosaiko itxurako ingurune guztiak, hala nola baratze eta fruta-arbolak, ortzetarako edo segarako belar-laboreak (belardiak), eta ingurune erruderalak populazio-gune sakabanatuen inguruan, bai eta zuhaiztiak, heskaiak eta sastrakak ere.
- Sastrakadia, sasitza eta txilar-otadi-iratze atlantikoa bereizten dituena.
- Birpopulatzeko basoak: batez ere pinus radiata pinudiak.
- Hostozabalen baso mistoak.
- Artadi kantaurrea.
- Erriberako haltzen galeria-basoak eta landare-komunitateak, degradazioaren ondorioz sortuak

Hezeguneei lotutako fauna: ibaiak eta ibaiertzak

Erriberako basoa haltzadiak irudikatzen du nagusiki, nahiz eta beste espezie batzuen intrusioak dauden zonen arabera. Kadagua ibaiaren ertzak eta mendiko erreka batzuenak zuhaitz-sistemei lotuta daude, eta horietan hegan egiten eta elikatzen dela ikus daiteke, eta, kasu batzuetan, hegazti-fauna askotarikoari habia egiten zaiola. Akuikultura-ingurune horri estuki lotutako espezieak honako hauek dira: martin arrantzalea (*Alcedo atthis*), gaztaina-garbitzailea (*Mostacilla cinerea*), hormetan, zubietan edo ezpondetan beti uretatik oso hurbil hazten dena; garbitzaile zuria (*Motacilla alba*), ur-ibilgu txikiak dituzten landazabaletan eta etxebizitza isolatuetatik gertu dagoena; eta urretxindorra (*Cettia cetti*), haltzadietako sasietan edo neguan intsektuak hazten eta jaten dituzten lurzoruan aurkitzen dena. Habitat horretara maiz joaten diren beste espezie batzuk, nahiz eta ez diren bertan etengabe finkatzen: txinbo kapirotatua (*Sylvia atricapilla*), ibaiertzeko heskai, zuhaiztiekin eta zuhaixkekin oso lotua, laborantza-lur bihurtzeak desagerraraziko lituzkeena; txotxina (*Troglodytes troglodytes*); birigarro arrunta edo malviza (*Turdus philomelos*); ikazkin arrunta (*Parus major*), harizti ez oso trinkoei lotuagoa; eta txonta arrunta (*Fringilla coelebs*).

Kadagua ibaiko urek arrain-komunitate garrantzitsu bati eusten diote. Zallan bada ohiko arrantza-barruti bat, Herrerako atsedenekuaren eta amuarrain-putzu arruntaren (*Salmo trutta fario*) zubiaren artean.

Loinak (*Chondrostoma toxostoma*) ibaien ibilgu ertaineko espezie ohikoenak dira. Hondoko harriei itsatsitako algez elikatzen dira, eta ibaian gora mugitzen dira ugaltzeko. Kontserbazioa gizakiaren eta industriaren presioa saihestearekin lotuta dago. Piskardoak (*Phoxinus phoxinus*) dira Euskal Autonomia Erkidegoko espezierik ugariena. Ibaiaren ibilgu osoa kolonizatzen dute eta izaera taldekoa dute. Ornogabe txikiez elikatzen dira batez ere, eta korrante zubietan eta sakontasun gutxiarekin ugaltzen dira. Aingirak (*Anguilla anguilla*) ekosistema honetan ugari diren espezieetako bat da. Ohitura sedentarioak, gauekoak eta lurraldekoak dituzte, oso jatorrak dira, eta ugaltzeko, ibaian behera migratzen dute, bidaia luze batean, Sargazoen itsasoraino, eta han desobiratzen dute.

Gainera, ibaien kalitatearen jarraipena egiteko kanpainetan, beste espezie batzuk identifikatu dira, hala nola barboak (*Barbus graellsii*), lochak (*Barbatula barbatula*) eta carpinak (*Carassius auratus*). Azken hori da atzemandako espezie bakarra.

Bestalde, errekaetoetan karramarro autoktonoa edo hanka zurikoa (*Austropotamobius pallipes*) dago. Espezie honek desagertzeko arrisku handia du karramarroaren izurritearen ondorioz (afanomikosia), duela hamarkada bat baino gehiago populazio nagusiak desagerrarazi baitzituen. Ekologiari dagokionez, oso garrantzitsua da ibai-hondoak deskonposatzen ari diren materia organikoaren hondarrez garbitzeko, bai eta uren eutrofizazioa murrizteko ere.

Habitat-sorta zabala hartzen duten arren (landazabala, haritzia eta baso misto freskoa, laboreak eta lugorriak, etab.), uhandrek beren bizitzaren zati bat garatzen dute eta aintzira, putzu, aska eta bestelako ur-masetan ugaltzen dira. Normalean, ez zaizkie ur korronteak gustatzen, baina uhandre palmatuak (*Triturus helveticus*) erreka txikiak hartzen ditu eremu menditsuetan. Inguruan dagoen beste espezie bat uhandre txigortua da (*Triturus marmoratus*). Eremu horretan dauden beste anfibioak honako hauek dira: izokin arrunta (*Salamandra salamandra*), mendiko eta muinoko solairuak okupatzeko joera duena; apo parteroa (*Alytes obstetricans*); apo arrunta (*Bufo bufo*); igel berdea edo arrunta (*Rana perezi*), ur korronte leuneko ibilguak nahiago dituen; igel patilarga (*Rana iberica*), mendiko erreketan; eta baso-igel gorria (Igel tenporarioa), aipatutakoetatik lehorrena. Espezie guztiak putzuetan edo ibai eta erreketan ugaltzen dira, eta beren jardueraren zati bat lurreko ingurune desberdinetan garatzen dute.

Ingurune urtarrari lotutako narrastiek ur-sugea edo biperina (*Natrix maura*) eta lepoko sugea (*Natrix natrix*) agertzen dira inguru horretan. Lehenengoa ingurune urtarrean bizi da, eta gutxi urruntzen da. Anfibioak eta arrainak jaten ditu, eta uren egoera onaren mende dago horien kontserbazioa. Bigarrena oso lurterra da, eta batzuetan bakarrik joaten da uretara. Igelak, apoak, uhandreak eta zapaburuak jaten ditu; neurri txikiagoan harrapatzen ditu arrainak. Askotariko habitatak hartzen ditu, baina landazabala nahiago du.

Ekosistema horrekin lotutako ugaztun txikien espezie bereizgarriak honako hauek dira: zohikaztegi arrunta (*Mustela putorius*), karraskariez, anfibioez, txoriez eta intsektu-larbez elikatzen dena; sator arrunta (*Talpa europaea*), ibaiertzak eta zizare ugari dauden lurzoru sakon eta hezeak bilatzen dituen; mendebaldeko satorra (*Talpa entalis*), Euskal Herriko ipar-mendebaldean soilik dagoena eta oso ugaria ez dena; orkatila gorria (*Clerhriomys glareolus*), erreken ertzetan eta eremu harritsu hezeetan; ur-arratoiak (*Arvicola sapidus*); landa-sagua (*Apodemus sylvaticus*) eta etxeko sagua (*Musculus*) qu espezieak dira.

Landazabaleko eremuak

Unitate honetan, historikoki gizakiaren eraginez gehien aldatu diren bitartekoak biltzen dira: belardiak, baratzeak, fruta-arbolak eta giza kokalekuak, sakabanatuta (baserri isolatuak) edo auzo eta guneeetan bilduta.

Unitate horren heterogeneotasuna dela eta, hari lotutako fauna ugaria eta askotarikoa da. Ornodunen komunitatea Europako espezieek osatzen dute, eta espezie horien presentzia habitat mota horrek ezarritako baldintzen arabera izango litzateke; gizakiarekiko tolerantienak diren espezieak eta belar-habitatei dagozkienak ere laguntzen dira. Ugaztunen artean karraskari eta intsektujaleak ugari dira, hala nola, satorrak eta lursaguak, landa-saguak eta arratoiak, satorrak belardietan eta baratze abandonatuak.

Espezie bereizgarri batzuk honako hauek dira: uhandre palmatua, uhandre txigortua, apo arrunta, luzioa, musker berdea, musker berdinegroa, sugandila roquera, suge-sugea, suge kantauriarra, saguzar arrunta, kukua, hontz arrunta, okaztagarria, zakil berdea, arbo-bisbita, izpiliku zuria, zozoa, birigarro arrunta, papamoska grisa, alaudoi dorsirgorria, araba-zozo arrunta, txolarre errotaria, zirtziloa, eskribau zeriloa, sator arrunta, musker arrunta, Milleteko musaraña, musarañita, musgaño patiblankoa, orkatxo gorria, orkatilu lusitarra, orkatilu pirenaikoa, txorkatxo arrunta, sagu arrunta, sagu agroa.

Sastrakadiak

Sastraka atlantikoa Atlantikoko baso hostoerorkorren ohiko serie-etapa bat da. Ugaztunentzat ingurune pobrea bada ere, askotan komunitate herpetologiko oso askotarikoa dute. Ornitologia-komunitateak espazio irekietako berezko espezie batzuk ditu, ez oso ohikoak hurbileko beste leku batzuetan.

Espezie hauek ager daitezke: apo parteroa, apo arrunta, musker berdea, sugandila harkaiztarra, zohikaztegiko sugandila, txotxina, azentore arrunta, karabilla arrunta, eskribau zerilloa, Milleteko satitsu gorria, lursagu gorria eta triku arrunta.

Garrantzi Bereziko Naturguneak

EUNIS-2019 sailkapenaren arabera, habitaten presentzia eremu natural eta eraldatuekin lotzen da Zallan, honako formazio hauekin:

A. Habitat naturalak

Ameztiak

Marojo (*Quercus pyrenaica*) nagusi den basoak dira, eta horietatik ia ez da masa heldurik geratzen. Zuhaitz-geruzan pinu gorria (*Pinus sylvestris*) eta pagoa (*Fagus sylvatica*) ere badaude, eta zuhaixketan, berriz, txilarrak (*Erica vagans*, *Calluna vulgaris*) eta gayuba (*Arctostaphylos uva-ursi*). Iratzea (*Pteridium aquilinum*) ugaria izan daiteke, eta zenbait belarkara ohikoak dira, hala nola *Lathyrus linifolius*, *Asphodelus albus* edo *Teucrium scorodonia*.

Baldintza ekologikoak lurzoru menditarrari atxikitzen zaizkio, ombrotipo hezea-hezearekin eta hareharri edo kalkareniten gaineko lurzoru azido eta hareatsuekin.

Bere florak honako hauek ditu: *Quercus pyrenaica*, *Erica vagans*, *E. cinerea*, *Calluna vulgaris*, *Genista pilosa*, *Arctostaphylos uva-ursi*, *Lathyrus linifolius*, *Asphodelus albus*, *Teucrium scorodonia*, *Potentilla montana*, *Pteridium aquilinum*.

Erribera altzadia

Habitat mota hori mendebaldeko eta iparraldeko ibaiertz iberikoetan zehar banatzen da, eta ohikoagoa da eremu silizeoetan.

Haltzadia ibaiertzeko baso bat da, ibilguaren lehen lerroan dagoena, lurzoru oso heze edo istilduetan, aldizkako ur-goraldien eraginez.

Baso itxia eta itzaltsua da, batez ere amildegi estuetan, eta galeriak eratzen ditu bi ertzetako adaburuak elkartzen direnean. Argi faltak zurezko elementuen presentzia mugatzen du, baina irekienetan *Frangula alnus*, *Crataegus monogyna*, *Sambucus nigra*, *Evonymus europaeus*, *Salix salviifolia*, *S. atrocinerea* eta abar ikus daitezke. Belar-geruzak *Ranunculus ficaria*, *Glechoma hederacea*, *Oenanthe crocata*, *Carex laevigata* eta beste espezie batzuk izaten ditu.

Belardi menditarrak

Gramineoak nagusi diren larre trinkodun formazioak dira, eta, sarritan, otea duten txilardi kantauriarretako espezieak izaten dituzte. Espezie horiekin batera agertzen dira. Batzuetan iratze itxura dute, *Pteridium aquilinum* espeziearen nagusitasunaren ondorioz. Baldintza ekologikoak solairu menditarrari, gutxienez hezea den ombrotipoari eta sakonera askotariko lurzoru azidoei atxikitzen zaizkie.

Bere florak honako hauek ditu: *Dkia decumbens*, *Agrostis curtisii*, *A. capillaris*, *Festuca rubra* gr., *Galium saxatile*, *Jasione laevis*, *Luzula campestris*, *Polygala serpyllifolia*, *Potentilla erecta*, *P. montana*, *Veronica officinalis*, *Brachypodium pinnatum* subsp. *rupestre*, *Carex caryophyllaea*, *Cerastium fontanum*, *Hypochoeris radicata*, *Lotus corniculatus*, *Plantago lanceolata*, *Ranunculus bosus bulus*, *Nardus stricta**.*

Erica-Ulexeko txilardi atlantikoa

Lurzoru azidoen edo deskarbonatatu zuhaixka-formazio mesofiloak edo xerofiloak, lehorrak edo ez hain lehorrak eta hareazko edo franko-hareazko ehundurakoak, itsas mailatik 1.900 metroko altuerara bitartekoak. Beste sastrakadi-formazio eta/edo larre batzuekin mosaikoan bana badaitezke ere, habitat horren berezko formazioak, oro har, trinkoak dira, neurri ertain-txikikoak, eta nagusiki *Calluna vulgaris* eta txilar-espezieak (*Erica* spp.), aulaga-espezieak (*Genista* spp., *Ulex* spp.) eta jara-espezieak (*Cistus* spp.) dira nagusi. Eragin ozeanikoa duten zona atlantikoetako eta mediterraneoetako formazio bereizgarriak dira, Iberiar Penintsulako iparraldeko eta mendebaldeko herenetakoak, bai eta Ceutakoak ere. Penintsularen barrualdera sartzen dira mendikateetatik.

Habitat honetako txilardi gehienek beren belar-geruzaren pobrezia dute ezaugarri, batez ere aniztasunari dagokionez. Hala ere, hiru espezie nabarmendu behar dira: *Agrostis curtisii*, *Pedicularis sylvatica* eta *Stachys officinalis*. Espezie horiek habitat mota hori osatzen duten txilardi ia guztietan daude, Britainiar Uharteetatik Marokoko iparraldera.

4030 habitata honela definitzen du Europar Batasuneko habitatak interpretatzeko eskuliburuak (EUR25, 2003ko apirila): "Txilardi mesofiloak edo xerofiloak, lur silizeo, podsolizatueta hazten direnak, klima heze atlantiko edo subatlantikoetan, Europako erdialdeko, iparraldeko eta mendebaldeko behe- eta erdi-mendiko eremuetan". Zenbait azpimota bereizten dira, eta kostaldeko txilardi atlantikoak *Erica-Ulexeko* txilardi atlantikoaren azpimotakoak dira. *Ulicenion minoris*; *Daboecenion cantabricae* p.; *Ulicenion maritimae* p.: Klima atlantikoetan tojoetan aberatsak diren txilardiak (*Ulex*).

Gaztainondo basoak

Gaztainondoa da nagusi, eta haritz pedunkulatuak eta markuak, lizarren bat eta hainbat zuhaizti (hurritzak, esaterako) izaten ditu; zuhaixka-geruzan txilarrak, sasiak eta, batzuetan, oteak. Zuhaixka-geruzan txilarrak eta horiek ordezkatzeko dituzten sastraken oteak ohikoak dira, eta landare igokarien artean huntza eta *Tamus communis* ugari daude. Belar-geruzako florak bizi diren lurzoruen izaera gutxi gorabehera azidoa erakusten du; azidoenetan ohikoak dira *Blechnum spicant* iratzia, *Hypericum pulchrum* hiperikoa eta *Deschampsia flexuosa* graminea. Gizakiak mesede egin dio baso mota honi, duela urte batzuk landa-munduan gizakion eta animalien elikagai-iturri gisa zuen garrantzia dela eta. Hala ere, gaztainondoa Iberiar Penintsulako zuhaitz autoktonoa da, Kuaternarioko analisi polinikoen erakusten dutenez.

Flora: *Castanea sativa*, *Quercus robur*, *Q. pyrenaica*, *Fraxinus excelsior*, *Corylus avellana*, *Crataegus monogyna*; *Frangula alnus*; *Ulex gallii*, *Rubus* sp.pl.; *Hedera helix*, *Tamus communis*; *Athyrium filix-femina*, *Brachypodium sylvaticum*, *Circaea lutetiana*, *Deschampsia flexuosa*, *Euphorbia amygdaloides*, *Hypericum androsaemum*, *H. pulchrum*, *Oxalis acetosella*, *Ruscus aculeatus*, *Teucrium scorodonia*, *Viola riviniana*.

Baldintza ekologikoak estai muinotarrari atxikitzen zaizkio, hezearen ombrotipoa hiperhezeari, eskisto, kuartzita, granito, hareatza edo kareharrien gaineko lurzoru azidoetan, oro har.

B. Habitat ez-naturalak eta antropikoak

Pinus radiata landaketak

Hostozabalen sailek ustiapenerako modu artifizialean landatu diren baso zaharkituak biltzen dituzte. Konifero-espezieak dira baso-ustiapenerako gehien erabiltzen diren espezieak. Azkar garatzen direnez, paisaia nagusi diren espezieak dira. Espezie ezagunena *Pinus radiata* da, Monterreyko pinua edo intsignis pinua ere deitua.

Zallako beste formazio ez-natural batzuk baratzeei, berotegiei eta zapaldutako eremuei atxikitzen zaizkie.

Onura publikoko mendiak eta baso-kudeaketa

Nabarmentzekoa da udalerrian Zallako azaleraren % 41,42 hartzen duten onura publikoko bi mendi daudela: M.U.P. Azolla, 136 hektareako azalerarekin, eta Zallako M.U.P., 1.150 hektareako azalerarekin.

Inguru sozioekonomikoa

[Demografia (egitura eta mugimenduak), sektore ekonomikoak eta enplegua, hirigintza-plangintza, kultur ondarea (kultura-ondasunak, aztarnategi arkeologikoak, abelbideak...)]

DEMOGRAFIA

Zallak 8.447 biztanlerekin itxi zuen 2021. urtea, biztanleen erroldako datuen arabera. Gizonen eta emakumeen artean % 50ean banatzen dira, eta horrek sexuen arteko oreka dakar. Zenbateko horrek % 0,4ko murrizketa txikia dakar aurreko urtearekin alderatuta, eta zifra horrek 2019an hasitako beherapen txikiko joerari jarraipena ematen dio.

Gizarte garatuetan ohikoa den biztanleria erregresiboaren piramidea du. Zahartzea hautematen da, 35 urtetik gorako biztanleria-zerrendak zabaldu eta oinarri estua ikusten baita. Hala ere, ugaltzeko adinean dagoen azken hamarkadako populazio-erakarpenaren ondorioz, 15 urtetik beherako adin-tarteak ere gora egin du.

Azken erroldako datuen arabera, 3.245 etxe zeuden, eta horietatik gehienak bi pertsona edo gehiagokoak ziren (% 80). Seme-alabak dituzten bikoteak guztizkoaren % 59 dira, seme-alabarik gabeko bikoteak % 18,8, eta horien atzetik, guztizkoaren gainean, kide bakarreko etxeen unitateen % 20 daude. Arreta berezia jarri behar zaie sostengatzaile bakarreko etxeei (guraso bakarrekoak eta guraso bakarrekoak), etxeen unitate guztien % 9 inguru baitira. Pertsona bakarreko etxeek zein guraso bakarreko etxeek arreta berezia behar dute, beren barne-bereziatasunekin.

SEKTORE EKONOMIKOAK

Eustatek argitaratutako behin betiko azken datuen arabera (2018), industriaren balio erantsi gordinaren ehunekoa % 8,8koa da, zerbitzuena % 76,7koa, eraikuntzarena % 6,7koa eta lehen sektorearena (nekazaritza eta abeltzaintza) % 1ekoa. Balio Absolutu Gordineko buruzko datuek erakusten dute industriak pisu txikia duela eta lehen sektoreak pisu txikia. Eskualdeko dinamikekin harremanetan jarritik gero, joerak berresten dira. Ehunekotan, sektoreen mailak -%3 dira industrian, -%6 lehen hezkuntzan eta pisu handiagoa zerbitzuetan (+%8).

Zalla nabarmentzen da zerbitzuek eskualdeko dinamikan duten pisuan. Zerbitzuen barruan, sektore pribatuan (merkataritzaren, ostalaritzaren eta garraioaren ekarpena) pisu handiagoa ikusten da sektore publikoan baino (hezkuntza, administrazioa, osasuna eta beste gizarte-zerbitzu batzuk).

ENPLEGUA LORTZEA.

Eustatek eskaintzen dituen 2020ko behin betiko datuen arabera, Zallak % 12,9ko langabezia-tasarekin itxi zuen urtea. Zifra hori eskualdeko batez bestekoa baino pixka bat handiagoa da, baina Balmasedak baino egoera hobea erakusten du. Udalerriak 500 langabe inguru zituela itxi zuen urtea, eta horien artean emakumeak gehiago ziren gizonak baino (309 eta 210, hurrenez hurren). Adinari dagokionez, langabeziak eragin handiagoa du 45 urtetik gorakoen artean.

Sektoreka, zerbitzu-sektorean daude langabetu gehien udalerrian (342 pertsona), eta, ondoren, aurretik enplegurik ez zutenak (70), industria (45), eraikuntza (44) eta nekazaritza (18).

ERRENTAK.

Zallako guztizko errenta pertsonalak (lanarenak, kapital higiezinarenak, higigarrienak, jarduerenak eta transferentziarenak) 19.938 dira, eskualde osoan baino 1.000 euro inguru gehiago (18.889 euro), Euskadi osoko probintzian baino 2.000 gutxiago. 2019an datatutako zenbateko hori 8.869 euro hazi da azken hogeitazetean, beste erreferentzia batzuen antzeko zifra. Errealitate hori bilakaerari erreparatuta, ikusten da Zallaren eta eskualdearen eta gainerako azterketa-eremuen arteko desberdintasunen barruan ez dagoela ziklo desberdinik, hazkunde-ildoek erritmo berberak bizi baitituzte. Espero bezala, hazkunde orokorreko urteetan gorakada handia izan da, higiezinaren sektorearen kreditu-erraztasunaren eta hazkundearen ondorioz, eta, ondoren, uztealdura arineko aldia eta susperraldi motela baino ia etengabea 2014tik.

GAUR EGUNGO BIZITEGI-PARKEA

Etxebizitzaren egoera alderatzen badugu, esan dezakegu Zallan etxebizitza-parke zertxobait gazteagoa dagoela, gertuko ingurua eta probintzia baino. 42 urteko antzinatasuna du batez beste, Balmasedak baino 6 gutxiago eta Gueñesek baino 4 gutxiago. Probintziari dagokionez, 5 urte gutxiago ditu. 50 urtetik gorako familia-etxebizitzak aztertuta, Zallak gainerako mugapeek baino egoera hobea du, % 27 baitu, hau da, % 10etik gorako aldea beherantz.

Etxebizitza hutsei buruzko azterlan berri samar bat dago; zehazki, Udalak 2015ean eskatutako txosten bat, atez ate erregistratu zituena, eremuka. Azterlan estatistikoaren arabera, 303 etxebizitza huts daude Zallan, udalerriko etxebizitza guztien % 7,8. Horietatik 200 partikularrenak dira, 48 sustatzaile pribatuena eta 3 Administrazio Publikoarenak.

Egoerari dagokionez, ia etxebizitza bakar batek ere ez ditu 60 urte baino gehiago, % 23k 15 urte baino gutxiago ditu eta erdiak baino gehiago egoera onean daude.

HIRIGINTZA-PLANGINTZA.

Planeamenduko Arau Subsidiarioak (ARAU SUBSIDIARIOAK), 1998ko maiatzaren 20ko Foru Aginduen eta horren aldaketa puntualen bidez behin betiko onartuak.

ZALLAKO EUSKAL KULTURA ONDAREAREN ZENTROAREN DATU-BASEETAN ERREGISTRATUTAKO ELEMENTUAK.**ONDARE ARKITEKTONIKOA:**

Euskal Autonomia Erkidegoak monumentu/monumentu-multzo izendatutako kultura-ondasunak:

Done Jakue Bidearen trazadura eta hari lotutako ondasunak:

- 3 Urrutia jauregia
- 9 San Antonio basiliza
- 13 Terreroen dorrea
- 20 La Herrera-ko eskola
- 22 Bolumburu dorrea
- 29 Santa Ana basiliza
- 35 Llantada dorrea
- 38 Gobeo-ko jauregia
- 42 San Pedro De Zarikete basiliza
- 56 Villa Geure Etxea
- 61 Villa Gotzonerena
- 67 Bolunburuko burdinola
- 78 Ibarra 13 baserria
- 125 Bolunburu – Balmaseda bidea

Euskal Kultura Ondarearen EAEko Erregistroan kultura-ondasun deklaratzeko eta inskribatzeko proposamena egin zaien ondasunak:

- 4 Allende jauregia
- 5 Recalde – Santibañez Etxea
- 7 Basualdo Etxea
- 12 San Cristobal Etxea
- 18 San Miguel Eliza
- 21 Mendia jauregia
- 27 Batzoki
- 28 Murga jauregia
- 30 Villa Mendia
- 36 Villa Juanita
- 40 Las Irlandesas ikastetxea
- 44 Apaizetxea
- 50 Yarto jauregia
- 51 Llano baserria
- 54 Llantada 12 Etxea
- 57 Llantada 7 Etxea
- 63 Española paper-fabrika
- 63-1 Motor biltegia
- 63-2 Azpizentral elektrikoa
- 63-3 Tailer mekanikoa
- 63-4 Biltegiak eta arotzeria
- 63-5 Biltegi orokorrak
- 63-7 Kanpoko ur-biltegia
- 63-10 Bulegoak eta zerbitzuak
- 63-14 Uren arazketa
- 63-15 Kaustifikazioa
- 64 Pealsa
- 64-1 Presa eta Kanala
- 64-2 Galdaketa eta Suberaketa nabea
- 64-3 Ijezketa osteko nabea
- 64-4 Bulegoak eta Energia
- 64-5 Ijezketa-nabea
- 66 Kadaguako Kooperatiba

81	Llano 1 eta 2 baserria
100	Marivi Etxea
101	San Pedro 20 Etxea
102	Serrano Etxea
103	Gallardi 18 Etxea
104	Lanzagorta etorbidea 55 Etxea
106	Langileen etorbidea 31 Etxea
121	Inmaculada Concepción de Maria eliza

Euskal Kultura Ondareari buruzko uztailaren 3ko 7/1990 Legearen babesean Euskal Kultura Ondasunaren EAEko Inbentario Orokorrean sartutako kultura-ondasunak:

Bolumburu dorrea (22. fitxa).

Llantada dorrea (35. fitxa).

ONDARE ARKEOLOGIKOA:

Sailkatutako kultura-ondasuna, monumentu-multzoaren eta babes bereziaren kategoriarekin

BOLUNBURU INGURUAREN GOTORLEKUA (2020/06/23ko EHAA).

Ustezko arkeologia-gunetzat jotako arkeologia-guneak.

1	S. Juan De Hormaza /De La Flor ermita (E)
2	San Pantaleon ermita (E)
3	Aretxaga dorretxea (A)
4	Mendieta dorretxea (A)
5	Marroquina De Montehermoso-ko dorretxea (E)
7	Ibarra dorretxea (E)
8	Zallako San Miguel-en eliza (8)
9	Murga dorretxea (A)
10	Salcedo dorretxea (E)
11	Santiago Apostol eliza(A)
13	Calciban errota (E)
14	Solano dorretxea (A)
15	Llantada dorrea (B)
16	Llantada 24 zenbakiko orubea (B)
17	Gobeo dorretxea (A)
18	Bolunburu dorretxea (B)
19	Santa Ana basiliza (B)
20	Bolunburuko burdinola eta errota (D)
22	San Isidro Labrador basiliza (A)
29	Taramona dorretxea (E)
31	Arbalitzako kokalekua (C)
32	Pinta Etxea (A)
33	Brena-ren hil-muinoa (C)

Babesteko proposatutako beste arkeologia-gune batzuk, Euskal Kultura Ondareari buruzko 6/2019 Legearen babesean:

35	TERREROS BURDINOLA ETA KONPLEXU HIDRAULIKOA
36	GOBEOKO KONPLEXU HIDRAULIKOA

IV.3.- INPLIKATUTAKO LURRALDE-ESPARRUEN INGURUMEN-BALORAZIOA. INGURUMEN-DIAGNOSTIKO ETA - UNITATE HOMOGENEOAK

Ingurumen-diagnosia

Zallako Arauen xede den eremuak aktibo natural, urbanistiko, sozial eta geostrategiko garrantzitsuak ditu Bilboko metropoli-testuinguruaren hegoaldean. Egindako azterketaren arabera, hiria eta lurraldea ingurumen-eskakizun berrietara egokitu behar dira, ingurunea identifikatu eta babesteko, lurralde-eremu homogeneoak ezartzeko, hiri-eremu nagusiak trinkotzen eta indartzen laguntzeko eta gainerako lurralde-sistemei oreka emango dien azpiegitura berdea egituratzeko.

Egungo egoeraren ondorio negatibo potentzialak honako hauekin daude lotuta: ingurunean gutxi integratutako azpiegituren garapen esponentziala, arrisku naturaleko eremuen okupazioa, landa-ingurunearen gehiegizko erabilera eta asentamendu-sistemaren aztarna urbanizatu neurrigabea

Ingurumen-unitate homogeneoen definizioa eta balorazioa

Planaren berrikuspena idazteko fase honetan, lehen lurralde-mugaketak ezarri dira, paisaia-unitateen arabera. Matrize hori izango da Ingurumen Azterketa Estrategikoko ingurumen-unitate homogeneoen harrera-ahalmena eta ingurumen-kalitatea kalkulatzeko patroieta bat.

Hiru paisaia-unitate handiak Kadagua haranean, Turtzioz-Artzetales-Otxaran ordokietan eta hiriguneetan egituratuta daude. Erabileren eta natura-baldintzen arabera, unitate bereizgarri hauek ezar daitezke Zallan:

A. Kadagua harana

- Sastrakadia, flubio-oskola menderatzen duena
- Hostozabal erorkorrak eta iraunkorrak
- Larre menditarren baso-mosaikoa
- Mosaiko mistoak
- Kadaguako korridorea

B. Turtzioz – Artzetales – Otxaran

- Nekazaritzako mosaikoa landaketekin
- Baso-landaketak

C. Hiri-kokalekuak eta urbanizazioa

- Erdiguneko aztarna urbanizatua
- Kokapen aloktonoak.

Plan Natura 2000 Sarean izan dezakeen eraginaren balorazio espezifikoa

Dokumentuaren zirriborroak jasotzen dituen zehaztapenak Natura 2000 Sareko eremuak aitortzearekin lotzen dira, horien erregulazioa beren Kudeaketa-Plan espezifikoetara bidaliz eta kautelazko babes-neurriak ezarritik, horiek lurzoru urbanizaezin babestuan txertatuz onartzen diren bitartean. Horregatik, aldezturik, uste da aldaketa-puntualak ez dakarrela eragin negatiborik edo kaltegarriarik Natura 2000 Sareko guneetan.

TERRITORIO CIUDAD SLP

TAPER